

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 11. VELJAČE 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 105

Intervju:
Davor Vidiš

Drugi Hreckov maskenbal

TEMA BROJA: ZNANSTVENI PRISTUP TZV. BUNJEVAČKOM PITANJU

kolpa·san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, dr. Marija P. Matarić,
Dražen Prčić, Stipan Stipić, Zvonko Sarić,
Zvonko Tadijan, Tomislav Žigmanov**V. D. DIREKTORA I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

**POMOĆNICA I ZAMJENICA
ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA:Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Ivan Ivković Ivandekić (fotografije),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Vrijeme poklada

Vrijeme je poklada i diljem svijeta se, pa i u ovom njegovom dijelu koji mi naseljavamo, održavaju karnevali, maskare, maskenbali, kako to već tko zove. Ta - mo gdje posljednjih desetljeća vjera i tradicija nisu grubo potiskivane, običaji su se održali i razvijali. Kod nas je, međutim, bilo nešto drugačije.

No, da ne pričamo o onome što već dobro znamo, bolje se posvetimo povratku vrijednostima koje su u tijeku. U nekoliko mjesta u Vojvodini održane su prošloga vikenda maskare, a u nekima – po prvi puta poslije puno godina. Golubinčani i Petrovaradinci već su poprilično odmakli u organizaciji bala pod maskama, a posebno su Golubinčani ovogodišnjoj priredbi dali tradicionalni obol priređujući, po prvi puta, »srijemsku svadbu« po izvornim običajima. Suština jest, i treba biti, u očuvanju onoga što čini vezu s narodnim korijenima, a ne samo puko veselje, jelo i piće. U uvjetima postupnog oslobađanja od ozračja koje je karakteriziralo devedesete, odabran je dobar, nenametljiv, a koristan pristup.

Hvale je vrijedna i odluka Slankamenaca i Vajšćana da i oni ove godine pokrenu maskare kao mogućnost da se ljudi u većem broju okupe pod istim krovom i u istom, dobrom raspoloženju. Bilo bi dobro, kada bi iduće godine u svim mjestima, u kojima za tim ima potrebe, bile održane maskare, a najbolje bi bilo kada bi se ta manifestacija održala na regionalnoj razini, pa se ne bi dogodilo kao sada, da se u isto vrijeme skupovi održavaju na više mjesta, jer čovjek ne može istovremeno na dvije strane. A, htio bi.

Ipak, središnje okupljanje bio je svakako Hrckov maskenbal u Subotici, drugi po redu. Ne izdvajamo Suboticu zato što je ona ljepša ili bolja od drugih. Ne. Ali, kada veliku dvoranu HKC »Bunjevačko kolo« ispunio skoro 300 mališana pod maskama, Hrckovih malih prijatelja, koji se u zdravoj konkurenciji natječu za nagradu i koji sat i pol, pogleda uprtih u pozornicu, uživaju u programu, tada se to ne može prešutjeti. Može se, naravno, Hrcku prebaciti da je mali diktator, pa svoj karneval ne organizira u nekom od drugih mjesta u Bačkoj ili Srijemu, ali ako mu se na vrijeme skrene pažnja, možda u budućnosti to i učini. Treba ga samo pozvati.

A, što se Bunjevaca i bunjevštine tiče, mrka kapa. Uvede li se ikavski izgovor kao »bunjevački jezik« u program osnovnih škola, postat će to jezik koji će biti zaštićen i europskim standardima. Naime, Srbija i Crna Gora priprema se do travnja ove godine potpisati Povelju o regionalnim i jezicima manjina, čime se ispunjava jedna od obveza prihvaćenih članstvom u Vijeću Europe. Poveljom će u SiCG biti zaštićeni svi jezici koji su u službenoj uporabi ili u sustavu obrazovanja. Uvođenje »bunjevačkog jezika« u škole svakako je dalekosežna odluka. Negativna, dakako.

Z. P.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:

Nada Sudarević

Maskenbal u Novom Slankamenu

ČETVRTAK, 3. 2.

Uz najavu o uvođenju »bunjevačkog jezika« u škole
**Slabašna avet koja se s vremena
 na vrijeme probudi iz mrtvih.....10-13**

Intervju
Davor Vidiš.....16-19

Forum o položaju Mađara i Hrvata
**Segregacija manjina
 ili interkulturalizam?.....20,21**

Predsjednica Slovačkog nacionalnog vijeća o problemima s RTV Novi Sad

**Neriješeni problem uzrokovat će
 još teže posljedice.....22-24**

Maskenbali u Subotici, Petrovaradinu, Golubincima, Novom Slankamenu i Vajskoj

Šarenilo dječje mašte.....26-33

Prela u Somboru i Subotici

**Njegovanje tradicije
 u duhu zajedništva.....40-43**

Duplo

Plaće zastupnika u Skupštini Srbije opet su povećane, i to duplo. Administrativni odbor donio je odluku o usklađivanju osnovica za obračun plaća zastupnika, predsjednika države i Skupštine s plaćama predsjednika i članova Vlade Srbije. Tom odlukom, zastupnici će dobiti neto-plaću od 75.000 dinara, a predsjednik Srbije, koji je bio protiv tog usklađivanja, 132.000 dinara. Protiv povećanja bili su demokrate i radikali.

Bojkot

Predsjednik Skupštine Vojvodine Bojan Kostreš izjavio je gostujući na Radiju 021 da će pokrajinska vlast građane Vojvodine najvjerojatnije pozvati na bojkot referenduma o izjašnjavanju o novom Ustavu Srbije ako to bude sadašnji prijedlog Vlade Srbije. Kostreš napominje da Vlada nije jasno definirala pokrajinske nadležnosti, što znači da Vojvodina nema zakonodavnu vlast, nema svoju imovinu i nema izvore prihoda. »To praktično znači da Srbija raspolaže kompletnom imovinom i izvorim prihodima Vojvodine, a Beograd donosi odluku o transmisiji sredstava. Za nas je prihvatljiviji prijedlog Tadićeve grupe, jer sadrži skoro sve naše zahtjeve«, kaže Kostreš.

Miloševići

Prijedlog rezolucije o obustavljanju procesa protiv Miloševićeve obitelji potpisalo je dovoljno zastupnika SRS-a i SPS-a. Na osnovu potpisa 104 zastupnika SRS-a i SPS-a, prijedlog rezolucije bi se mogao naći na dnevnom redu izvanrednog zasjedanja skupštine 18. veljače. Šef zastupničke grupe SRS-a, Tomislav Nikolić, je ponovio stav da se, kako je rekao, »progonom« Miloševićeve obitelji onemogućava njegova obrana u Hagu; osim toga, on sumnja u osnovanost tjeranica protiv Mirjane Marković i Marka Miloševića.

PETAK, 4. 2.

Oblijetnica

U petak su se navršile dvije godine od usvajanja Ustavne povelje i zakona o njenom provođenju u Skupštini bivše Savezne Republike Jugoslavije. Time je prestala postojati SRJ, a formirana je državna zajednica Srbija i Crna Gora. Ustavna transformacija počela je 14. ožujka 2002., kada je u Beogradu potpisan dokument pod nazivom Polazne osnove za preuređenje odnosa Srbije i Crne Gore, takozvani Beogradski sporazum.

Osuđen

Žalbeno vijeće Haškog tribunala pravomoćno je osudilo Dragana Nikolića na 20 godina zatvora za zločine nad nesrbima. Time je bosanskom Srbinu, Draganu Nikoliću smanjena prvostepena kazna za tri godine. Nikolić (47) zvani Jenki je 4. rujna 2003. godine, uoči početka suđenja, priznao krivicu po sve četiri točke optužnice za zločine protiv čovječnosti – za progon nesrba na političkoj, vjerskoj i rasnoj osnovi, ubojstva, silovanja i mučenje muslimanskih civila pritvorenih u logoru Sušica, čiji je on zapovjednik bio, od lipnja do rujna 1992.

Pregovori

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srpske (RS) pregovara s obitelji haškoga optuženika Radovana Karadžića o njegovoj mogućoj dobrovoljnoj predaji, izjavio je novinarima u Banja Luci ministar unutarnjih poslova RS Darko Matijašević. Mi s obitelji Radovana Karadžića imamo redovite kontakte. Smatramo da je takav način komunikacije imperativ imajući u vidu naše zakonske obveze i našu namjeru da koristimo instituciju dobrovoljne predaje Haškom tribunalu, kazao je ministar Matijašević.

SUBOTA, 5. 2.

Bolesni

Rasim Ljajić kaže da će se generali predati, ako liječnička komisija ustanovi da će oni u Sheveningenu imati odgovarajući liječnički tretman. Predsjednik Nacionalnog savjeta za suradnju sa Haškim tribunalom, rekao je da su ga iz Tribunala obavijestili da ponovi zahtjev za dolazak liječničke komisije suda, koja bi ustanovila zdravstveno stanje

optuženih generala Sretena Lukića i Nebojše Pavkovića.

Oni će se dobrovoljno predati, ako liječnička komisija ustanovi da će im u Haagu biti omogućen odgovarajući liječnički tretman, rekao je Ljajić i dodao da Haški tribunal ima informacije da se četvrti optuženi, policijski general Vlastimir Đorđević, nalazi u Rusiji.

Sporazum

U Beogradu je potpisan Sporazum o suradnji Republičkog javnog tužiteljstva i Tužiteljstva za ratne zločine Republike Srbije i Državnog odvjetništva Republike Hrvatske. Ovim sporazumom bit će srušene granice između država kad je riječ o progonu počinitelja teških kaznenih djela, ne samo ratnih zločina, kazao je hrvatski državni odvjetnik Mladen Bajić precizirajući da Sporazum omogućuje izravnu suradnju nadležnih hrvatskih i srpskih tužitelja na svim razinama, čime će, pogotovo predkazneni postupci biti znatno ubrzani. On je dodao kako je Hrvatska prije desetak dana već zaključila istovjetan sporazum i s Bosnom i Hercegovinom i već su se pokazali rezultati u desetak postupaka.

NEDJELJA, 6. 2.

Okрупnjavanje

Hrvatska narodna stranka (HNS) i Libra ujedinile su se u novu stranku pod nazivom Hrvatska narodna stranka – Liberalni demokrati, koja će i dalje nositi kraticu HNS.

Predsjednica nove stranke je Vesna Pusić, a dosadašnji predsjednik Libre Jozo Radoš njezin je potpredsjednik. Ujedinjavanje dviju stranaka neće otkloniti politički rizik, ali će povećati našu snagu i šanse za uspjeh, ocijenila je Vesna Pusić nakon Sabora ujedinjenja. Jozo Radoš smatra, pak, da je riječ o važnom političkom događaju koji će potaknuti daljnje okрупnjavanje građanske opcije na hrvatskoj političkoj sceni.

PONEDJELJAK, 7. 2.

Stanje

Kongres SAD objavio je novu analizu stanja u Srbiji i Crnoj Gori. Analiza razmatra aktualnu političku i ekonomsku situaciju u SiCG i odnos međunarodnih faktora prema njoj. »Na eventualnim prijevremenim parlamentarnim izborima u Srbiji Demokratska stranka bi trebala izboriti velike šanse za pobjedu i obrazovanje Vlade koja bi bila više reformska i zapadnija od sadašnje«, ocjenjuje se u izvještaju i dodaje da je najkontroverzniji aspekt sadašnje Vlade njena zavisnost od Socijalističke partije Srbije.

U odjeljku koji je posvećen analizi odnosa Srbije prema Hagu ocjenjuje se da je suradnja spora i da lideri u Srbiji tvrde da političke i pravne teškoće onemogućavaju veće rezultate i konstatira da Srbija nastoji pokazati da je sposobna suditi ratnim zločincima i da je već osudila zločince na nižim razinama.

Zrakoplovstvo

Ratno zrakoplovstvo VSICG praktično je pred gašenjem, ocjenjuje vojno-politički analitičar Aleksandar Radić.

Radić je ocijenio da zbog nebrige države, nedostatka rezervnih dijelova i goriva, RV Vojske Srbije i Crne Gore u operativnom smislu više nije efikasna oružana sila i ne može uspješno obavljati ulogu zaštite zračnog prostora i odvratanje od agresije.

On je rekao da piloti lete nedopustivo malo, što se odražava na stupanj obučenosti i borbene gotovosti, a poseban problem je činjenica da su tvornice i remontni kapaciteti i ostala infrastruktura pretrpjeli veliku štetu za vrijeme NATO-bombardiranja.

Nisam

Umirovljeni general Vojske Srbije i Crne Gore Vladimir Lazarević, koji se predao Haškom sudu (ICTY), izjasnio se da nije kriv prema svih pet točaka optužnice koje ga terete za progon, deportacije i ubojstva albanskih civila na Kosovu 1999. te zločine protiv čovječnosti. Lazarevića optužnica tereti po osobnoj i zapovjednoj odgovornosti za progon, deportacije i prisilno premještanje oko 800.000 Albanaca i ubojstvo više stotina albanskih civila.

UTORAK, 8. 2.

Crna Gora

Neovisnost Crne Gore podržava oko 44 posto, a za zajedničku državu se zalaže oko 40 posto građana. Prema rezultatima istraživanja Centra za demokraciju i ljudska prava, provedenog na siječnju na 1.000 osoba u devet crnogorskih općina, najpopularnija ličnost i dalje je direktor nevladine organizacije »Grupa za promjene« Nebojša Medojević, na drugom mjestu je mitropolit crnogorsko-primorski Amfilofije, a na trećem premijer Crne Gore Milo Đukanović.

Podrška

Predsjednik hrvatske vlade Ivo Sanader bio je u jednodnevnom službenom posjetu Republici Mađarskoj. »Naša je povijesna zadaća i obveza podržati priključenje Hrvatske Europske unije, to je u interesu i Karpatske kotline i u interesu EU«, rekao je premijer Mađarske Ferenc Gyurcsanyi u izjavi nakon sastanka.

Gospodarska pitanja, napose privatizacija hrvatske INA-e, bila su uz iznimno čvrstu mađarsku potporu Hrvatskoj za priključenje EU, u središtu razgovora koje je premijer Sanader tijekom službenog posjeta Budimpešti vodio sa svojim domaćinom. Od ostalih gospodarskih pitanja bilo je riječi o realizaciji plinovoda Pečuh-Osijek, ulaganja u riječku Luku i prometnim pravcima. Premijer Gyurcsanyi je obećao da će Mađari ispuniti svoju obvezu izgradnje autoceste do Hrvatske, odnosno do slovenske granice do roka 2006.

SRIJEDA, 9. 2.

Skrivalice

Haški optuženici Radovan Karadžić i Ratko Mladić borave od ljeta 2004. godine na području Srbije i pod izravnom su zaštitom pojedinih osoba iz vlasti te zemlje, izjavio je ravnatelj Uprave policije Ministarstva unutarnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine Zlatko Miletić. U intervjuu kojega je objavio sarajevski »Dnevni avaz« Miletić je istaknuo kako je zaštita vlasti najveći problem za eventualno privođenje dvojice najtraženijih haških bjegunaca. Za Mladića je karakteristično, tvrdi Miletić, to što se skriva uglavnom po vojarnama, dok su Karadžiću draži vjerski objekti.

KAD MAČKA ČISTI RIBU

Očekivati od Arkanove bračne družice da će ružno govoriti o svome »čovjeku«, koga ona uz to drži i »srpskim ratnim junakom«, jednako je naivno kao očekivati od mačke da čisti ribu. Urednici TV Nove krivo su procijenili i moguću reakciju hrvatske javnosti na moguću Cecinu pojavu na nekoj hrvatskoj televiziji. Očito se krivo računalo da je poplava narodnjaka i sve veći broj onih iz čijih auta po hrvatskim ulicama trešti Cecina glazba, više nego onih koji ne podnose Cecinu glazbu. Ali ne zato što je ona srpska pjevačica, nego zato što je bila Arkanova supruga. **Milan Jajčinović**, Večernji list, 4. veljače

RETERIRANJE EUFEMIZMOM

Nisu samo ljudi u Auschwitzima, Auschwitzi su i u ljudima. Da taj govor nije politički i medijski presatao posvjedočila je ove nedjelje saborska motorina HSP-a Ruža Tomašić koja se skandalizirala što raketa koja je nekoć gađala Banske dvore nije bila selektivnija i pogodila Antu Markovića. Na čuđenje prisutnih reterirala je eufemizmom da joj je »pomalo« žao. Za nju je vlastita smrt preduvjet nacionalnijeg života. Žrtvovala bi i obitelj za Hrvatsku. Ne mrzi Srbe nego četnike, pa vjerojatno stoga i ne može mrziti ustaše. Jer, zaboga, nisu četnici. Ona je odana konzervativizmu, kao Churchill bogatima, ali protiv »konzervativizma« njezina tipa Churchill se borio i nema toga Mate Granića koji bi mogao europeizirati mržnju kojom ponosno odiše Ruža. To da je predozirano laskanje Đapića geniju dovoljno da njezine izjave ostanu bez reakcije u stranci – govori sve o ovom kvazipolitičkom trenutku koji predugo traje. **Danko Plevnik**, Slobodna Dalmacija, 4. veljače

CARLINA NOĆNA MORA

Kada bih imala noćne more – Koštunica bi bio moja noćna mora. Koštunica je kamen spoticanja. Ali, vjerujem da će pomoć međunarodne zajednice i podrška Banja Luke, Sarajeva i Podgorice našim aktivnostima primorati i Košunicu da ispuni obveze prema Sudu. Do toga će doći, trebat će vremena, a mi ne možemo dugo čekati. Zato ćemo i pojačati pritisak – ponovit ću, hoću sve bjegunce da vidim u Haagu. Ako Koštunica može postići da se dobrovoljno prijave, to je u redu za mene. Ali, on ne može odbijati da ih uhiti, ako se dobrovoljno ne prijave. Koštunica bi to morao shvatiti, i shvatit će. **Carla del Ponte**, podgorički Monitor, 4. veljače

VLASTOLJUBIVI DEMAGOZI

Šovinsti ne vole svoje pravo ime pa se zato rado skrivaju iza maske nježnijeg, romantičnijeg, rodoljubivijeg epiteta nacionalista (»pijeteta« kako to više voli ministar Jočić). Ali, zlo nije manje ako se nazove nekim drugim imenom. Kao što nekadašnjem socijalizmu jednopartijskog monopola nije pomoglo što je volio sebe nazivati »samoupravnim«, »narodnim«, »demokratskim«, tako ni šovinizmu ne pomaže što se skriva iza patriotski bezazlenijeg kvalifikativa – nacionalizam, koji izjednačuje s patriotizmom.

Naš nacionalizam je, međutim, mnogo dublja i opasnija pojava nego obična nacionalna netrpeljivost i netolerancija. Kad se prostodušno kaže »dobar je čovjek, kao da nije Mađar (Hrvat, Musliman, Albanac...)« ili kao vojvođanski šeret – »ne dirajte ih, i među njima ima ljudi!«, to je samo šaljiva ilustracija dubljih predrasuda, kojima se ovih godina, nimalo šaljivo, bezobzirno koriste vlastoljubivi demagozi. **Mirko Tepavac**, Republika, 3. veljače

ANTE, GDJE SI?

U javnosti se stječe dojam da Gotovino skrivanje odgovara »Hrvatina« koji bi radije pasli travu negoli ušli u EU. Takvi, kao što smo vidjeli na predsjedničkim izborima, ne uživaju znatniju podršku biračkog tijela. Gotovina tvrdim desničarima služi kao zadnja brana pred EU integracijama i simbol prkosnog Hrvata, kakva bi, po njima, trebala biti i njegova domovina... Umjesto da odlaskom u Haag u hrvatskoj povijesti zauzme mjesto ravno Zrinskom i Frankopan, dugogodišnji vojnik Gotovina slabi Hrvatsku svojim skrivanjem i nerealnim željama da mu se sudi u Hrvatskoj. Je li u pitanju avanturist bez osjećaja za odgovornost, ekshibicionist koji uživa u međunarodnoj »slavi«, ili Gotovina, zapravo, radi baš za one zemlje koje nas najviše pritišću s njegovim izručenjem? Ako je moralan čovjek i drži do časti, u ime kojih razloga dopušta da se u njegovoj odsutnosti plasiraju najmračnije priče o umiješanosti u trgovinu oružjem i drogom? Pod uvjetom da je živ i slobodan čovjek u bijegu, Gotovina svojim sunarodnjacima ostaje dužan odgovor na jednostavno pitanje: Ante, zašto se skrivaš? **Sandi Vidulić**, Slobodna Dalmacija, 3. veljače

Dujizmi

- ✓ *Pošto ne možemo biti svi jednaki, bar da imamo isto mišljenje;*
- ✓ *Ako nastavimo mlatiti slamu, žita će biti sve manje;*
- ✓ *Na političkoj klackalici lakši su gore;*
- ✓ *Prilegao bih ja na posao, ali mi se ne spava.*

Dujo Runje

Eho monitoringa Europskog parlamenta u Vojvodini

Amnestiranje političke elite od odgovornosti

Službeni posjet izaslanstva Europskog parlamenta Vojvodini ponovno je etničke incidente učinio predmetom javne pažnje. Nakon jedne od sesija sa svojim ovdašnjim sugovornicima predsjedavajuća parlamentarne misije *Doris Pack* izjavila je kako se preko obrazovanja mogu unaprijediti međuetnički odnosi. I prije posjeta europske misije, kao i nakon nje, u ovdašnjoj se javnosti moglo čuti kako su incidenti samo jedna od posljedica nedovoljne obaviještenosti Vojvodana o povijesti, tradiciji i kulturi njihovih etnički različitih susjeda i sugrađana.

Je li doista tako? Mogu li se manjkavim obrazovanjem i nedovoljnim poznavanjem kulturnih identiteta objasniti incidenti? Može li se samo pukim prosvjećenjem proizvesti stvarnost lišena konflikta? Svi oni koji etničke incidente dovode u vezu s nedovoljnim poznavanjem kulture pripadnika drugog naroda polaze od jedne zavodljive teorije prema čijim se propozicijama incidenti mogu preduprijeti boljom međusobnom obaviještenošću. Kada bi Vojvodani samo malo bolje poznavali identitete svojih susjeda, poručuje nam ova teorija, tada bi zajednica bila lišena konflikata, a građani Pokrajine bi, na primjer, postali pravi Europejci, potpuno nalik onima koji im izvana dociraju o obrazovanju kao važnom resursu tolerancije.

OBAVIJEŠTENOST NE SPREČAVA SUKOB: Ma koliko nam se, na prvi pogled, činila prihvatljivom, ova teorija, jednostavno, ne nudi zadovoljavajuće odgovore. Podsjetimo se, na primjer, iskustva s bivšom državom, socijalističkom Jugoslavijom. Zar obrazovnim sustavom bivše države nisu distribuirane, recimo, informacije o Mađarima u Vojvodini, njihovoj kulturi, stvaraocima, o tome gdje žive i u kolikom broju, a slično je bilo i s drugim zajednicama u ostalim dijelovima zemlje. Pa ipak, spoznaje o drugima i veći stupanj obaviještenosti od sadašnjeg nisu, na žalost, spriječili sukobe, i to mnogo brutalnije od onih koji su se događali u Vojvodini protekle godine. Ne treba zaboraviti da je najveći stupanj tolerancije u bivšoj Jugoslaviji zabilježen u Bosni i Hercegovini, a upravo se u ovoj republici vodio najžešći i najkrvaviji rat.

O čemu je, dakle, riječ? Riječ je, naime, o tome da međusobna kulturna obaviještenost može proizvesti pozitivne efekte samo u određenim uvjetima. Onoga trenutka kada je u bivšoj državi ideološki i

Incidenti koji su

tijekom protekle

godine obilježili

politički život u

Vojvodini i ovu

učinili

Piše:
Pavel Domonji

predmetom

interesiranja

europskih institucija

prije svega su

politički, a ne

kulturni i obrazovni

problem

politički kontekst radikalno redefiniran i kada je Drugi, od obogaćijeg elementa razlike, postao smetnja i izvor opasnosti, tada kulturna obaviještenost više nije mogla funkcionirati, njezina uloga preventivnog mehanizma jednostavno je, u novim okolnostima, zamrla. Tamo, dakle, gdje je nacionalizam prevladavajuća ideologija, tamo gdje se država definira ili poima kao vlasništvo većinske nacije, tamo gdje veliki postotak građana smatra da država treba da bude etnički čista ili da, barem, pripadnici većinske nacije moraju imati veća prava od svih drugih, tamo gdje se iz kolektivne memorije prizivaju traumatična iskustva i gdje se kod pripadnika većine pothranjuje osjećanje žrtve, a potiče sumnja u lojalnost manjina, tamo je kulturna obaviještenost lišena svoje djelotvorne funkcije.

POLITIČKI, A NE OBRAZOVNI PROBLEM:

Ali, zapitajmo se: čemu služi ovo inzistiranje na boljem međusobnom poznavanju? Ako nepoznavanje povijesti, kulture i tradicije pripadnika drugog naroda ne proizvodi konflikte, ono im, doduše, pogoduje, ali ih ne proizvodi, o čemu se tu, onda, radi? Ne želi li se tim inzistiranjem, zapravo, politička elita amnestirati od odgovornosti za loše stanje međunarodnih odnosa? Doista, zašto bi građansko društvo moralo biti bolje od države? Zašto bi đaci morali biti bolji od roditelja, škola od parlamenta, a obrazovanje od politike? Zašto bi svi oni morali da se izmijene, da budu bolji i drugačiji nego što jesu, a samo bi ideologija i politika morale ostati iste?

Incidenti koji su tijekom protekle godine obilježili politički život u Vojvodini i ovu učinili predmetom interesiranja europskih institucija prije svega su politički, a ne kulturni i obrazovni problem. Oni ne govore toliko o ograničenim kulturnim resursima pripadnika različitih etničkih zajednica, koliko o lošoj politici, neodgovornoj eliti i restauraciji režima koji se održavao zahvaljujući sukobima. Grafiti »Smrt Šiptarima«, »Srbija Srbima«, »Mađari marš u Mađarsku« – nisu nikakav patološki, nacionalistički eksces, nego istina politike čija elita nema snage, a ni želje, da se obračuna s mučnom prošlošću i svima onima koji su, koliko jučer, činili ono što se danas poručuje sa zidova i fasada vojvodanskih kuća.

Autor je šef novosadskog ureda
Helsinškog odbora za ljudska prava

Što stručnjaci za jezik u Srbiji misle o književnom jeziku

Znanost u klin a politika u ploču

Nemojmo praviti svjetska čuda, ne izmišljajmo toplu vodu. Nemojmo dijalekt pretvarati u standardni jezik jer to on nije. On je narodni a ne književni jezik. Standardizacija hrvatskog jezika je završena. Zašto se s tzv. bunjevačkim jezikom netko poigrava s nečim što je nama tako sveto? Gdje su konzultirani stručnjaci i koji su to? Je li to zaštita hrvatske nacionalne manjine?

Piše: Dujo Runje

Koliko smo uspjeli saznati, uskoro će se u Službenom listu Vojvodine objaviti nastavni plan i program za I. i II. razred osnovne škole, za predmet materinji jezik s elementima nacionalne kulture pod nazivom: »Bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture«. Naime, na taj je predmet stigla suglasnost od Ministarstva prosvjete i sporta Republike Srbije.

Kada je riječ o spomenutom Ministarstvu – ništa novo. Zaslugom bivše ministricе iz planova i programa je bio najuren Darwin, pa ne vidimo da je u zemlju čuda kakva je sve više Srbija, baš u vrijeme zimske idile dok traje snijeg, ikakvo veliko čudo da je preko noći nastao i postao bunjevački jezik. Ono za što su potrebna stoljeća, nekima je dovoljan dekret. Teško da se za Pedagoški zavod Vojvodine može reći da je to znanstvena institucija koja obećava boljitak građanima Vojvodine, a za Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu Vojvodine da dijeli struku od politike.

DIJALEKT – JEZIK NAŠE INTIME:

Ovom prigodom bavit ćemo se jezikom i to kako ga vide stručnjaci za jezik u Srbiji putem stručne i udžbeničke literature. Naime, znanost ima svoje zakonitosti i one ne ovise od dnevne politike ili želja pojedinaca.

Normalna je i prirodna pojava da čovjek ono što mu je bliže smatra i boljim i ljepšim. To je ono što dobro poznajemo i u čemu se s lakoćom krećemo. To je naš »atar«. Tijekom povijesti poznat je odnos

Potrebno je samo primijeniti definiciju koja vrijedi za sve jezike

podrugljivosti prema tuđim govorima i tu nema ničega novog. Talijanski populistі smatraše kako je najbolje sva djela prevesti na dijalekte jer je književni talijanski jezik izraz klasnih nadzora. Naravno, bilo je i drugačijih tendencija, kao u Francuskoj, gdje mnogi prihvaću parolu: »Živio književni jezik, smrt dijalektu«.

Dijalekt je jezik naše intime koji nas prati od zipke do groba, u njemu se živi i umire. Dakle, iz svega je jasno da je dijalekt jedno, a književni jezik nešto drugo. U novije se vrijeme književni jezik sve više zo-

ve i standardnim jezikom. Time se jasnije ističe njegovanje ujednačenosti, prikladnost i opća obvezatnost. Funkcija književnog jezika je da omogući saobraćanje i to neutralno, koje se ne oslanja na govornu situaciju ili lokalni kolorit. Time se dolazi do saobraćanja koje prelazi pokrajinske zajednice ili društvene skupine.

ŠTO KAŽU STRUČNJACI ZA JEZIK U SRBIJI?: U »Gramatici srpskog jezika«, koju su napisali Živojin Stanojčić i Ljubomir Popović, a izdao Zavod za

udžbenike i nastavna sredstva – Beograd 1994. godine, piše: »Po definiciji koja važi i za druge takve jezike, i srpski književni jezik je govorni i pisani jezik kojim se članovi srpske jezične zajednice služe kao opštim u svakodnevnom komuniciranju, u školi, nauci, publicistici, radu – u kulturi uopšte, a koji je zasnovan na utvrđenim fonetskim, morfološkim i sintaksičkim obrascima. Ti obrasci čine normu književnog jezika. Norma je ukupnost pravila koja je obavezna za sve one koji tim jezikom govore i pišu.«

1994. godine pišu stručno i profesionalno te kažu: »Štokavski ikavci su Hrvati i Muslimani /od koji se prvi nalaze i u Bačkoj – Bunjevci/.«

Još davne 1966. godine *M. Stevanović* u »Gramatici srpskohrvatskog jezika za više razrede gimnazije« piše: »Sem na označenom terenu, štokavskim ikavskim dijalektom govore i Hrvati u južnoj i zapadnoj Istri /ovde sa znatnim primesama čakavskog govora/ i u severozapadnoj Bačkoj /Bunjevci/.« Ovo kaže struka i znanost i s ovim gledištima se u potpunosti

kovnice, djela *Balinta Vujkova*, organizirati smotre recitatora, kako bismo je očuvali i sačuvali od zaborava. O njoj ćemo raspravljati i u školi, ali najprije trebamo se upoznati sa standardnim hrvatskim jezikom. Boreći se za književni jezik nije lijepo miješati jezične sustave jer se time nerušava jednako sustav dijalekta kao i sustav jezičnog standarda. Neka nam dijalekt bude rezervoar iz kojega će se moći od prilike do prilike crpiti svježiji leksički izrazi!

Nemojmo praviti svjetska čuda, ne izmišljajmo toplu vodu. Nemojmo dijalekt pretvarati u standardni jezik jer to on nije. On je narodni a ne književni jezik. Standardizacija hrvatskog jezika je završena. Zašto se s tzv. bunjevačkim jezikom netko poigrava s nečim što je nama tako sveto? Gdje su konzultirani stručnjaci i koji su to? Je li to zaštita hrvatske nacionalne manjine?

U knjizi *Zlatka Vince* »Putovima hrvatskog književnog jezika« piše: »Već nas stoljeće i pol dijeli od onog vremena kada je hrvatski narod – nakon višestoljetnog izivljavanja u književnim jezicima, zasnovanim na različitoj dijalekatskoj osnovi – odlučno usmjerio razvoj svoga književnog jezika u jedinstvenom pravcu, uzimajući najprošireniju štokavicu kao osnovu svog zajedničkoga književnog jezika za čitavu svoju književnost.«

Gramatika srpskog jezika: Štokavski ikavci su Hrvati i Muslimani, od kojih se prvi nalaze i u Bačkoj – Bunjevci

Slične definicije možemo pronaći i u Hrvatskoj ili bilo gdje drugdje. Bitno je za svaki književni jezik da je zasnovan na određenim fonološkim, morfološkim i sintaktičkim pravilima. To je rezultat znanosti, te su i za nas takve definicije i shvatljive i prihvatljive. Na koju osnovu se naslanja srpski književni jezik? Odgovor se može naći u istoj »Gramatici«, u kojoj piše: »Za njegovu osnovu uzeto je najrasprostranjenije narečje-štokavsko, i to ne svi njegovi dijalekti, nego samo novoštokavski dijalekti ijekavskog i ekavskog izgovora.«

Nadalje, prema istim autorima štokavsko narječje ikavskog izgovora je narodni govor Hrvata i Muslimana štokavaca na zapadu od rijeka Bosne i Neretve, kao i Hrvata uz Kupu i Savu južno od njih, te u južnoj i zapadnoj Istri. Za nas je veoma važno da autori i u vrijeme ratnog viora

slažemo. Iz ovog je više nego razvidno da je štokavska ikavica svojstvena samo Hrvatima i da je to dijalekt kojim govore i Hrvati-Bunjevci u Bačkoj.

IKAVICU IZUČAVATI ZNANSTVENO: Ono što je propisano za srpski jezik u potpunosti se može i treba primjenjivati i za hrvatski književni ili bolje rečeno standardni jezik. Naravno, iz ovoga niti slijedi da treba zanemariti ikavicu kojom govore ne samo Hrvati-Bunjevci. Naprotiv, ona je i govor mog zavičaja, moje Dalmacije. Štokavska ikavica je nešto što me do groba vezuje za ono što je najbolje, ona je govor mojih pradjedova, snova i maštanja po morskim bespućima...

Trudit ćemo se našu ikavicu izučavati sustavno i organizirano, organizirati znanstvene skupove, objavljivati radove, sli-

KRŠENJE MEĐUNARODNIH NORMI: Iz svega iznesenog je više nego razvidno da nitko od struke i pera u Srbiji ne govori da je štokavska ikavica književni jezik. Naprotiv, njihove definicije književnog jezika su stručne i u potpunom suglasju sa stručnjacima za hrvatski jezik. Nadalje, nedvojbeno je da iz onoga što su iznijeli stručnjaci za jezik u Srbiji proizlazi da je štokavska ikavica govor Hrvata, a među njima i Hrvata-Bunjevaca u Bačkoj. Veseli nas da su i tu naša gledišta potpuno podudarna. Ako je to tako, onda se postavlja pitanje komu treba tzv. bunjevački jezik i u kojemu cilju se on proizvodi? Ne radi li se tu o flagrantnom kršenju međunarodnih normi? Nije li na pomolu prinudna asimilacija, a sve pod plaštom zaštite Bunjevaca u tzv. demokratskom ozračju?

Drago nam je da struka ne podržava stvaranje tzv. bunjevačkog jezika i da nedvosmisleno govori da je štokavska ikavica govor Hrvata, a među njima i Hrvata-Bunjevaca. To je govor i dijalekt Hrvata, a ne standardni jezik. Sve više od toga vodi nas u svijet znanstvene fantastike. Ako je i od ove vlasti, previše je. ■

Uz najavu o uvođenju »bunjevačkog jezika« u školski sustav

Slabašna avet koja se s vremena

Inzistiranje da bunjevačkog jezika mora biti može se objasniti samo apsolutnom neodgovornošću prema legitimaciji bunjevačkog jezika, koju njegovi pristaše duguju nedemokratskom srbijanskom režimu iz intelektualnih horizonata i upitnih moralnih integriteta, novoustanovljenom bunjevačkom nacijom

Piše: Petar Vuković

Najava uvođenja bunjevačkog jezika u subotičke škole u sljedećoj školskoj godini potaknula je mnoge članove hrvatske zajednice na sjeveru Srbije da po tko zna koji put stanu dokazivati kako su bački Bunjevci Hrvati i kako je jezik kojim govore samo jedan hrvatski dijalekt, i to upravo onaj dijalekt koji je među Hrvatima općenito najrašireniji – novoštokavsko-ikavski. Tradicionalni argumenti koji su se pritom rabili ne čine mi se međutim najprimjerenijima jer je problematika kolektivnog identiteta bačkih Bunjevaca i identiteta jezika kojim govore složenija nego što se to na prvi pogled čini i zahtijeva da joj se pristupi na način sukladan novijim sociolingvističkim spoznajama. Uvjeren sam naime da pojednostavljanje činjenica u ovom slučaju može voditi samo njihovu daljnjem zamagljivanju i da se stvari ne mogu pomaknuti s mjesta sve dok se u diskursu o Bunjercima i njihovom jeziku naglasci uistinu ne stave na bitne stvari.

Dokazivati da je jezik bačkih Bunjevaca zapravo hrvatski dijalekt, a ne samostalan jezik, nije moguće ako se pritom barem

Bunjevizacija ili asimilacija Hrvata: »Rečnik« bačkih Bunjevaca autora Marka Peića i Grge Bačlije, te urednika Jovana Jerkovića i Milovana Mikovića

implicitno ne barata definicijom jezika koja nam mora biti sposobna odgovoriti na dva ključna pitanja: u čemu je razlika između jezika i dijalekta te po čemu se prepoznaje granica na kojoj završava jedan jezik, a počinje drugi. U ovoj se polemici najveći broj diskutanata oslanjao o tradici-

onalna određenja jezika, koja nisu posve pogrešna, ali su u novije doba dopunjena elementima čija se važnost pokazuje upravo u slučajevima kao što je bunjevački jezik. U lingvistici se tako *dijalektom* tradicionalno naziva onaj jezični sustav koji nije standardiziran gramatikama i rječnicima, koji govornici usvajaju u svojim obiteljima i kojim se služe samo u svojim mikrosocijalnim zajednicama, privatnom životu i neformalnim prigodama, a *jezikom* je jezični sustav koji je standardiziran gramatikama i rječnicima, koji govornici usvajaju sustavnom poukom u školi i kojim se služe u književnosti, masovnim medijima, državnoj upravi i svim drugim manje-više formalnim situacijama. Tako shvaćen, jezik, koji se onda obično naziva i *književnim* ili *standardnim*, okuplja oko sebe veći broj više ili manje srodnih dijalekata, onako kao što, primjerice, hrvatski književni jezik okuplja oko sebe dvadesetak dijalekata grupiranih u tri narječja: čakavsko, kajkavsko i štokavsko. Takvo razlikovanje jezika i dijalekta nije dakako pogrešno, no

Interes za bunjevački izričaj ne raste među jezično asimiliranim Bunjercima, nego među Bunjercima koji se smatraju Hrvatima

na vrijeme probudi iz mrtvih

*vlastitoj tradiciji ili njezinim apsolutnim nepoznavanjem * No to je posve u skladu s političkom 1990-ih * Taj je režim naime, podgrijavajući političke i materijalne ambicije nekih Bunjevaca uskih želio riješiti hrvatsko pitanje u Vojvodini i tako pustio duhove iz boce*

bez povijesne i vrijednosne dimenzije, koje su mu dodane tek u novije doba i o kojima će poslije biti više riječi, ne dopušta uvijek da se stvari vide u pravom svjetlu.

JEZIČNE GRANICE: Granicu među dvama jezicima tradicionalna lingvistika povlači pak ondje gdje se ljudi prestaju razumjeti, a za sve one koji se razumiju usprkos manjim ili većim razlikama u njihovim mjesnim govorima tvrdi se pak da se služe različitim dijalektima istog jezika. Iako je taj kriterij valjan kad treba objasniti zašto mađarski i hrvatski nisu jedan jezik, on se ipak u mnogo slučajeva pokazuje nedovoljnim i neadekvatnim. Primjerice, južnonjemački i sjevernonjemački dijalekti toliko se međusobno razlikuju da se njihovi govornici ne razumiju ako svatko govori svojim dijalektom, ali teško da će itko dovesti u pitanje činjenicu da govore istim jezikom i da ti međusobno nerazumljivi dijalekti uistinu pripadaju istomu, njemačkom jeziku. I tri hrvatske bake s nekoliko razreda osnovne škole, jedna iz štokavske Strizivojne, druga iz kajkavskog Ludbrega, a treća s čakavskog Suska, jedva da bi jedna drugu razumjele više od sjevernih i južnih Nijemaca iako sve tri govore hrvatskim jezikom. Navedeni primjeri mogu značiti dvije stvari: ili Nijemci govore najmanje dvama jezicima, a Hrvati najmanje trima ili se kriterij jezične grani-

Ako može bunjevački, zašto ne bi mogao u škole i šokački, lički, hercegovački, dalmatinski, šumadijski jezik?

ce koji je bio dominantan u tradicionalnoj lingvistici u tim slučajevima uistinu ne može uspješno primijeniti.

Da je posrijedi ipak neprimjenjivost tradicionalnog kriterija jezične granice, pokazuju nam i neki drukčiji primjeri. Naime, ne samo što nemogućnost uzajamnog razumijevanja ne podrazumijeva nužno i jezičnu granicu nego čak ni mogućnost uzajamnog razumijevanja ne znači nužno da jezične granice nema. Ne mora se uvesti puno novih primjera da se to i pokaže: isti oni sjeverni Nijemci, koji s južnima jedva da se razumiju, komuniciraju bez ikakvih teškoća s Nizozemcima, a baka iz slavonske Strizivojne vrlo će lako komunicirati s bakom iz bačkog Stapara. Pa ipak, teško da bi itko ustvrdio da su njemački i nizozemski jedan jezik, isto kao što je u svijetu sve manje upućenih koji decidirano tvrde da su jedan jezik hrvatski i srpski.

POLITIČKA MOĆ I UGLED KNJIŽEVNE TRADICIJE: Suвременa sociolingvistika, suočena s nepodudaranjem tradicionalne jezikoslovne teorije i jezične zbilje, za određivanje jezičnih gra-

nica postavila je stoga nov kriterij. Sukladno tom kriteriju, smatra se da se istim jezikom služe govornici onih dijalekata koji osjećaju da je njihova međusobna povezanost zbog kulturno-povijesnih razloga veća nego njihova povezanost s govornicima drugih dijalekata i koji su se upravo zbog tog osjećaja povezanosti u posebnim prilikama spremni odreći svojih lokalnih jezičnih posebnosti u korist zajedničkoga književnog jezika. Taj se jezik usto obično temelji na filološkoj i književnoj tradiciji koju govornici smatraju svojim zajedničkim kulturnim naslijeđem pa se jezične granice zato često poklapaju s granicama pojedinih kulturno-povijesno određenih kolektiva. Upravo se zbog povijesnih i kulturnih razloga njemački jezik protegnuo i na južnonjemačke i na sjevernonjemačke dijalekte iako se njihovi govornici teško mogu uzajamno razumjeti, a različitim jezicima pripadaju nizozemski i sjevernonjemački dijalekti iako među njihovim govornicima nema jezične barijere. Upravo su se zbog povijesnih i kulturnih razloga i hrvatski štokavski dijalekti u jedan jezik pove-

Najveći hrvatski književnik među Bunjevcima: Antun Gustav Matoš

zali s čakavskima i kajkavskima, a ne s ostalim štokavskim dijalektima.

Prihvatanje takva određenja jezika učinilo je još očitijom činjenicu da jezici kao takvi nisu od Boga dani, nego da su rezultat povijesnog razvoja, jednako kao i nacionalne kulture kojima služe, te u tom svjetlu, nakon što smo već revidirali drugu ovdje spomenutu tvrdnju tradicionalne lingvistike, isto treba učiniti i s prvom, koja povlači čvrstu granicu između jezika i dijalekta. Svi su jezici naime jednom bili samo dijalekti i tek su postupno postajali jezicima, i to nakon što su se nametnuli kao važniji od drugih, srodnih ili manje srodnih, dijalekata i nakon što su ih okupili oko sebe. Londonski se dijalekt tako razvio u engleski književni jezik jer su njime govorili politički najmoćniji slojevi u Engle-

Književnost na hrvatskom kao materinskom jeziku: Petko Vojnić Purčar

skoj, a iz istih je razloga i pariški dijalekt postao jezikom cijele Francuske. Njemačka nije imala tako moćno političko središte pa je književnim jezikom postao dijalekt koji je u njemačkim državama stekao kulturni prestiž nakon što je Luther na nje ga preveo Bibliju. Ugled književne tradicije imao je odlučujuću ulogu i u tome da štokavski dijalekt postane općetalijanskim jezikom, a i u hrvatskom je slučaju što-kavština iz dijalekta u općehrvatski jezik prerasla u biti zbog goleme popularnosti Kačićeva *Razgovora ugodnoga naroda slovinskoga* na cijelome hrvatskom etničkom području. Ono što omogućuje da dijalekt postane jezik i što ga kao jezik legitimira jesu dakle ili politička moć koja

iza njega stoji ili ugled književne tradicije koja je na tom dijalektu nastala, a najčešće kombinacija tih dvaju čimbenika.

PRAVO NA JEZIK: Sukladno tvrdnji da za povlačenje jezičnih granica nije ključna mogućnost ili nemogućnost uzajamnog razumijevanja, nego percepcija samih govornika, svaki kolektiv koji sebe vidi kao zajednicu unutar koje su pojedinci zbog kulturno-povijesnih razloga povezani znatno čvršće nego što su povezani s pojedincima izvan te zajednice ima pravo svoju partikularnost simbolizirati i posebnim jezikom bez obzira na srodnosti koje taj jezik ima s nekim drugim govorima. Pravo na jezik toj se zajednici ne može osporavati ni ako govori samo dijalektom, nestandardiziranim i neosposobljenim za složene funkcije kojima standardni jezici u suvremenim društvima inače služe, jer su svi jezici svoje početke nekad imali u dijalektima i tek su s vremenom dosegli funkcionalnu razrađenost i društveni ugled. To nije samo sociolingvističko nego i etičko načelo koje se potvrđuje u suvremenoj političkoj praksi. U slučaju bunjevačkog jezika te dvije činjenice mogu značiti samo jedno: ako postoji dovoljno velika skupina Bunjevaca kojoj se kulturno-povijesne veze unutar vlastite zajednice čine važnijima od veza što je spajaju s drugima, ne može im se negirati pravo na vlastit kolektivni identitet niti na jezik kojim taj identitet žele simbolizirati. Ne može se to činiti upozoravanjem na to da govore najvećim hrvatskim dijalektom, jer malene razlike koje njihov mjesni govor odvajaju od dalmatinskih i hercegovačkih ikavskih govora iz njihove perspektive mogu biti važnije nego sličnosti koje te govore povezuju, ni pozivanjem na funkcionalnu nerazrađenost njihova govora i njegovu neprimjerenost suvremenoj civilizaciji, jer su time bili obilježeni svi jezici u svojim povijesnim počecima.

PITANJE STANDARDIZACIJE: Problem u vezi s bunjevačkim jezikom nalazi se zapravo u pretpostavkama za njegovo standardiziranje i perspektivama koje ono ima. Tako je, primjerice, odnos prema književnoj tradiciji, koja po definiciji leži u temeljima svakoga književnog jezika, među zagovornicima samostalnoga bunjevačkog jezika krajnje problematičan. Oni naime prešutno odbacuju najvrjednije što su bački Bunjevci u književnosti dali: fra-njevačku književnost u Donjoj Ugarskoj iz XVIII. stoljeća, koja je tako čvrsto povezana s književnošću slavonskih, dalmatin-

skih i bosanskih franjevac da se o njezinu odvojenom identitetu uopće ne može govoriti; prepodni rad biskupa *Ivana Antunovića*, koji se potkraj XIX. stoljeća zauzimao da kulturni impulsi iz Hrvatske dopru i do ugarskih Bunjevaca i Šokaca; najvećega književnika među Bunjevcima *Antuna Gustava Matoša*, koji je potjecao iz kaćmarske porodice Matoš; najvažnije pisce među bačkim Bunjevcima iz druge po-

Zauzimao se da impulsi iz Hrvatske dopru i do Bunjevaca: Ivan Antunović

lovice prošlog stoljeća – *Matiju Poljaka-vića*, *Petka Vojnića Purčara*, *Vojislava Sekelja*, pa i *Balinta Vujkova*, koji je istina ostavio golem korpus tekstova na mjesnom govoru bačkih Bunjevaca, ali uopće nije dvojio o tome da je njihov književni jezik hrvatski.... Kad se to ima u vidu, inzistiranje da bunjevačkog jezika mora biti može se objasniti samo apsolutnom neodgovornošću prema vlastitoj tradiciji ili njezinim apsolutnim nepoznavanjem. No to je posve u skladu s političkom legitimacijom bunjevačkog jezika, koju njegovi pristaše duguju nedemokratskom srbijanskom režimu iz 1990-ih. Taj je režim naime, podgrijavajući političke i materijalne ambicije nekih Bunjevaca uskih intelektualnih horizonata i upitnih moralnih integriteta, novoustanovljenom bunjevačkom nacijom želio riješiti hrvatsko pitanje u Vojvodini i tako pustio duhove iz boce, a sadašnja ih vlast u Srbiji, sve kad bi i htjela, natrag teško može vratiti jer bi to značilo da se uskraćuju prava zajednici koja je kao takva službeno priznata već više od deset godina.

GDJE SU OBRAZOVANI LINGVISTI?: Notorna je činjenica da među onim Bunjevcima koji se zauzimaju za bunjevački jezik nema obrazovanih lingvista koji bi bili sposobni napisati osnovne jezične priručnike potrebne jednomu standardnom jeziku i bez kojih je ozbiljna školska nastava tog jezika nezamisliva, a njegovo daljnje funkcionalno raslojavanje bespredmetno. I zato je bilo nužno da se pristaše bunjevačkog jezika za pomoć obrate srpskim lingvistima, što je politički indikativan i s te strane gledano prirodan izbor, ali lingvist njime ipak ne može ne biti začuđen. Srpska lingvistika naime do danas pokazuje nespornost da prihvati samostalnost inače prilično čvrsto etabliranoga hrvatskoga književnog jezika, a slabije etablirane bosanski i crnogorski u tom je kontekstu bolje i ne spominjati. Kako je onda moguće da ta ista lingvistika, okorjela u svo-

Nikada nije dvojio da je književni jezik Bunjevaca – hrvatski: Balint Vujkov

joj odlučnosti da tri standardna jezika, iza kojih stoji i književna tradicija i nacionalna posebnost njihovih govornika, i dalje tvrdoglavo naziva samo »varijantama srpskoga«, istodobno tako srdačno u naručje primi malen bunjevački jezik, bez osobite književne tradicije i s problematičnim kolektivnim identitetom njegovih govornika, a da ga pritom nijedanput ne označi za »varijantu«?

JEZIČNA ASIMILACIJA: Jedan od razloga leži u tome što bunjevački jezik, u od-

nosu na hrvatski, bosanski i crnogorski, ima najmanje izgleda da bude prihvaćen među vlastitim govornicima. Bunjevci koji odbijaju svoju pripadnost hrvatskomu narodnom korpusu i koji su dakle potencijalni govornici bunjevačkoga mogu se naime podijeliti u dvije skupine: jedni su, zbog nedostatka obrazovanja, zbog siromaštva ili izoliranog života na rubovima ruralnih zajednica, društveno marginalizirani te ih nesudjelovanje u formalnim komunikacijskim interakcijama posve oslobađa potrebe za književnim jezikom i za osjećajem pripadnosti nekom kulturno-povijesno potvrđenom kolektivu, a drugi su jezično posve integrirani u društvo u kojem žive te *de facto* prihvaćaju srpski književni jezik kao jezični sustav kojim komuniciraju u najvećem broju situacija, ne nužno samo formalnih. Prvima književni jezik nije potreban, drugi su već jezično asimilirani. Jezična je asimilacija inače posve predvidljiv proces koji se zbiva u mnogim jezičnim manjinama, osobito u onima koje ne vode aktivnu jezičnu politiku i ne potiču uporabu manjinskog jezika u što većem broju funkcija: u školstvu, u tiskanim i elektroničkim medijima, u raznim kulturnim i političkim institucijama. Iskustvo u mnogim zemljama pokazuje da su procesi jezične asimilacije manjina usporeni samo ondje gdje je za provođenje takve politike izgrađena učinkovita mreža institucija i u zajednicama u kojima je svijest o vlastitu kolektivnom identitetu izrazito čvrsta. U Bunjevaca nehrvata nijedna od tih dviju pretpostavaka nije ispunjena: institucije tek trebaju izgraditi, a s ljudskim potencijalom koji je nedovoljno zainteresiran za vlastitu tradiciju i u biti neupućen u nju gradit će ih, prema svemu sudeći, bez temelja. Srpski lingvisti koji budu sudjelovali u standardizaciji bunjevačkog jezika teško da će se moći radovati uspjehu svojeg projekta, osim ako se taj uspjeh zapravo i ne mjeri time što će oblikovati politifunkcionalan i među govornicima prihvaćen jezični standard, nego time što će još jedanput napakostiti Hrvatima.

MJESNI GOVOR BUNJEVACA: Nitko ne može osporiti da se mjesni govor bačkih Bunjevaca sve brže gubi: do danas se održao samo u nekoliko sela u subotičkoj okolici, a u urbanim je sredinama gotovo posve nestao. S obzirom na sudbinu dijalekata u modernom svijetu općenito, to i nije neko iznenađenje. No posljednjih se godina zamjećuje i drukčiji trend: popularnost toga govora, koja se očituje kako u

Bunjevački prinos sveukupnoj hrvatskoj književnosti: Vojislav Sekelj

stručnom i umjetničkim zanimanju za njega tako i u njegovoj zastupljenosti u medijima i u stilizacijama svakodnevnih izričaja »po bunjevački«, ne raste među jezično asimiliranim i u vlastitu tradiciju slabo upućenim Bunjevcima nehrvatima, nego upravom među onim Bunjevcima koji se smatraju Hrvatima i koji za svoje jezično i kulturno naslijeđe pokazuju živo zanimanje. Pritom je indikativno što ne samo što ne osjećaju koliziju između svojega regionalnog identiteta i svoje pripadnosti hrvatskom narodu nego ih taj dvoslojan identitet zapravo i potvrđuje kao Hrvate, za koje su znatne regionalne kulturne i jezične specifičnosti i inače tipične. Upravo me to utvrđuje u uvjerenju da je projekt uvođenja bunjevačkog jezika u škole, kao i mnogi slični projekti dosad, samo naoko strašna, a zapravo slabašna avet koja se s vremena na vrijeme probudi iz mrtvih kako bi se njome poigrali pojedinci sumnjivih nakana. Smatram da je najbolji način suočavanja s tom aveti vođenje aktivne manjinske jezične politike te ulaganje dvostrukog napora u proučavanje vlastite kulturne tradicije i njezino populariziranje, jer što je više ljudi upoznato s tradicijom, projekt bunjevačkog jezika slabije će se držati. Osim toga, konkurencija, kako pokazuje tržišno gospodarstvo, i ne mora biti tako loša stvar: nehrvatski bunjevački jezik može nam poslužiti kao jeziva opomena na ono u što bismo se mogli pretvoriti ako u svojim naporima posustanemo.

Autor je doktorant na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, rodnom iz Tavankuta

Kad »insajderi« progovore

Razbijanje začaranih krugova

Biljana Kovačević Vučo: »Raščistiti našu neposrednu prošlost i utvrditi tko je odgovoran za užasne stvari koje su nam se događale od ratnih zločina do ubojstva premijera, kao krune cijelog jednog perioda institucionaliziranog zločina«* **Bojan Dimitrijević:** »Glavni problem jest u tome što je sektor službe državne sigurnosti i dalje ostao nereformiran«

Piše: Jasminka Dulić

Uloga istraživačkog novinarstva u osvjetljavanju neposredne prošlosti, (ne)reagiranje pravosuđa na dobivene informacije od vlastima bliskih ljudi i što s njom činiti kad se dobije, bile su teme o kojima je raspravljano na tribini održanoj u Mediacentru. Tribina je održana povodom niza emisija televizije B 92 u kojoj su osvjetljavani događaji vezani, prije svega, uz period neposredno prije i poslije ubojstva premijera Zorana Đinđića i u kojima su »progovorili« i sami sudionici tih događanja.

Neposredni povod održavanju ovoga skupa bilo je prikazivanje intervjua sa Vladimirom Popovićem Bebam, nekadašnjim šefom vladinog biroa za komunikacije, koji je iznio niz podataka o političkoj pozadini ovoga atentata. Skup su organizirali šest nevladinih organizacija: Centar za kulturnu dekontaminaciju, Građanske inicijative, Komitet pravnika za ljudska prava, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Fond za humanitarno pravo i Inicijativa mladih. Na skupu su govorili predstavnici nevladine, medijske i

Počast premijeru koji je htio mijenjati Srbiju: sprovod ulicama Begorada

Kategorija Insajder

Insajder nije slučajni pojam već pojam koji se vezuje uz instituciju vladavine prava. To je posebna kategorija pružalaca informacija koji može razbijati začarane birokratske krugove i pred licem javnosti otvarati određena pitanja a to znači i obavezu države, državnih organa i onih koji su zaduženi za zakonitost i pravdu da reagiraju. Prema definiciji insajder teži djelovati na temelju motiva koji nisu ukorjenjeni u strahu, ogorčenosti ili sebičnosti već na temelju etičke odgovornosti i kritičkog shvaćanja situacije usprkos tradicionalnoj organizacionoj etici koja podrazumijeva da će službenici šutjeti kad primjete da je organizacija upletena u korpuciju, loše upravljanje ili druge štetne aktivnosti.«

oporbene političke scene u Srbiji, ali tribini nisu prisustvovali oni, koji su Popovićevim iskazima i iznijetim podacima »prozvani« za političku odgovornost, tako da su gledatelji bili uskraćeni čuti i stavove druge strane. Stoga nam se čini, da osnovna svrha skupa nije bilo i određeno suočavanje »dvije Srbije« nego naprosto »stavljanje problema na dnevni

Progovorio o pozadini atentata: Vladimir Beba Popović

red«.

PANDORINA KUTIJA: »Svjedočenje Vladimira Popovića Bebe jeste događaj od prvorazrednog značaja jer je time otvorena Pandorina kutija u Srbiji, ne u negativnom smislu već u smislu otvaranja bitnih pitanja, koja se tiču svih nas, ali koja zapravo nismo usudivali niti pominjati bar ne javno« rekla je Biljana Kovačević Vučo iz Komiteta pravnika za ljudska prava, otvarajući skup. Prema njenom mišljenju ovakav postupak »trebalo bi izazvati onaj potres u Srbiji koji joj je potreban kako bi se raščistila naša neposredna prošlost i utvrdilo tko je odgovoran za užasne stvari koje su nam se događale od ratnih zločina do ubojstva premijera, kao krune cijelog jednog perioda institucionaliziranog zločina«.

Odvjetnik Rajko Danilović zastupnik obitelji Zorana Đinđića i Ivana Stambolića iznio je mišljenje kako ovdje zaista ima mnogo posla za tužitelje ali da bi »najopas-

Zaustavljen život, zaustavljene reforme:
Zoran Đinđić

nije bilo da se cijela stvar svede samo na tužioce i neke istrage koje bi on pokrenuo, jer ono o čemu je govorio Popović pokreće vrlo važna, centralna pitanja u ovom društvu». Prema njegovom mišljenju Popović je iznio niz vrlo preciznih iskaza, za koje, uvjeren je, on ima i dokaze i na koje bi tužitelj trebao reagirati. Međutim, on smatra, da će tužitelji raditi ono što mu kažu šefovi »a šefovi su Demokratska stranka Srbije koja drži sve ključne pozicije države, odnosno njene represivne organizacije: predsjednik vlade je iz te stranke, ministar policije, direktor BIE, ministar pravde, dakle jedna apsolutna koncentracija represivne vlasti a time i mogućnost manipulacije« u rukama je ove stranke ustvrdio je Danilović, istovremeno ukazujući da prema istraživanjima javnog mnijenja ova stranka ne uživa potporu više od 10 posto birača.

Oslikavajući društveni i politički kontekst u kojem se dogodio »Insajder« Danilović je pored stranki na vlasti oštro kritizirao i Srpsku pravoslavnu crkvu »vidite da su ratni zločinci postali heroji da ih crkva otvorenih ruku blagosilja. U molitvama ne spominje nas nego njih, ne spominje njihove žrtve nego njih, a po crkvenim objektima se kriju, bar po navodima tužiteljstva, oni koji trebaju »dobrovoljno« otići u Haag«. Prema Daniloviću najvrijednije u ovom diskursu jeste – što se maske skidaju i što se stvari otkrivaju ovakve kakve jesu bez skrivanja. Prema Daniloviću »u zavjeri koja nije otkrivena u koju su podržani zemunski klan i jedna grupa predstavnika crvenih beretki učestvovali su dijelovi crkve, dijelovi vojske, dijelovi obavještajnih službi i pojedini srpski intelektualci od Akademije do nekih drugih grupacija« a za ovo, kako je naveo, ima mnogo dokaza.

NESREĆNA MUTACIJA: Prema povjesničaru i vojno-političkom

Miljenko Dereta, Građanske inicijative

Mediji imaju ime

»Kad je gospodin Danilović nabrajao što sve kontrolira jedna stranka (DSS), koje sve osovine vlasti drži u partijskim redovima, zaboravio je jednu vrlo bitnu medijsku kuću, a to je Televizija Srbije«, kazao je Dereta i podsjetio da već četiri godine postoji prijedlog o uspostavljanju televizije kao javnog servisa, a umjesto kojeg je u tijeku »ponovna medijska izolacija velikog dijela Srbije koji nije Beograd«.

Dereta je poručio da je formirana grupa koja se zove »Javnost za javni servis« čiji će prvi zahtjev biti da se kasete na kojoj izabrani predstavnici u Skupštini primaju pare za svoje glasovanje, o kojoj je govorio Popović, bude prikazana na RTS-u »jer je to pravo građana da znaju, da dobiju informaciju koja nesumnjivo postoji«.

Drugo što je istaknuo Dereta je da mediji imaju ime jer »kad god se kaže mediji onda pada ljaga i na one koji prenose informacije i na one koji zloupotrebljavaju informacije i na one koji izmišljaju informacije« te je najavio da grupa nevladinih organizacija priprema informacije o medijima, navodeći list »Nacional« za koji je kazao da »sasvim sigurno kontinuirano i nekažnjeno krši Ustav, to je nešto što više nije medij već nešto što je raspirivač međunacionalne mržnje u Srbiji, nešto što stalno potpaljuje vatru.«

analitičaru Bojanu Dimitrijeviću glavni problem jest u tome što je sektor službe državne sigurnosti i dalje ostao nereformiran i »jednostavno je doživio jednu svoju nesrećnu mutaciju. Službe koje su se u vrijeme komunizma tretirale kao nešto normalno i kao sveprisutne oko nas doživjele su mutaciju u devedesetim godinama, kad su služile kao jedna ustanova vlasti i kad je došlo do povezivanja s kriminalom,

Prijelomni moment: ubojstvo premijera

političkim i drugim interesnim grupama. U vremenu demokratskog režima poslije 5 listopada 2000-te koegzistirale su zajedno s reformskim postupcima vlade Zorana Đinđića, a poslije 2000-te smo ušli u peri-

od kada je jedan novi sloj, došao u degeneraciji tih službi, a to je veza s antihafskim grupama i djelovanje tih službi kroz žute medije«.

Dimitrijević, koji je bio u vrhu Ministarstva obrane u 14 mjeseci protekle dvije godine, kazao je kako osjeća veoma veliko žaljenje što »mi tada nismo uspjeli reformirati makar jednu od tih službi osim da joj promijenimo ime, da je umijemo i učinimo prihvatljivom za javnost. Međutim suštinu te službe i srž svih tih informacija koje su putovale prema nama i krstarile oko nas mi ni dalje nismo uspjeli razriješiti i čini mi se da smo bili strano tijelo u jednom okruženju koje je mirisalo na te neke ranije epohe«. Razlozi tome, prema njegovom mišljenju, bili su u tome što je do listopada 2000-te postojalo »jedno konstantno nepoznavanje sistema sigurnosti i tih službi, a s druge strane to nepoznavanje se susrelo s jednim brzim prilagođavanjem tih službi u listopadu 2000-te odnosno u ožujku 2003. godine kad je Demokratska stranka ušla u Ministarstvo obrane. Konačno, poslije atentata na premijera, čini mi se da je nedostajalo hrabrosti za jedan dublji rez u tom prostoru« kazao je Dimitrijević, i dodao kako možda emisije »Insajder« nagovještavaju vrijeme kada će u Srbiji i drugi govoriti istinu »a ne samo bebe«. ■

mr. Davor Vidiš, generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici

Pripremiti institucije za ostvarivanje novih prava

Odnosi RH i SiCG na višoj razini, otvorena pitanja se rješavaju Međudržani Sporazum o zaštiti manjina otvara brojne mogućnosti Hrvatima u ovoj zemlji* Neophodna bolja prohodnost ka elektronskim medijima* Obećano rješenje problema na TV Novi Sad* Institucije hrvatske zajednice funkcioniraju, ali su neophodni i mladi ljudi s novim idejama*

Intervju vodila: Dušica Dulić

Poslije višegodišnje službe kao diplomatski predstavnik Republike Hrvatske u Beogradu, mr. Davor Vidiš je na dužnosti generalnog konzula RH u Subotici već više od dva mjeseca. Odmah po dolasku upriličio je brojne susrete kako bi upoznao neke od predstavnika društvenog i političkog života u sjeverno-bačkoj regiji i cijeloj Vojvodini, te obnovio nekadašnje kontakte s predstavnicima hrvatskih institucija.

HR: Vi ste tijekom devedesetih nekoliko godina bili na dužnostima u Uredu Vlade Republike Hrvatske u Beogradu, te u Veleposlanstvu. Koliko su se međudržavni odnosi Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore promijenili od tada te kakvim ih ocjenjujete danas?

Činjenica jest da sam prvi diplomatski predstavnik koji je došao ovdje, došao sam u Beograd dan prije tadašnjeg voditelja Ureda Vlade Republike Hrvatske u Beogradu dr. Zvonimira Markovića. Ured je otvoren 10. ožujka 1994. godine i na neki način mogu reći da sam u tim institucionalnim međudržavnim odnosima od početka, a putovanja u Beograd bilo je i prije. I prije otvaranja Ureda razgovaralo se te 1993. godine o konkretnim stvarima kao što su otvaranje komunikacija, povratak izbjeglih, nestali. Tad smo razgovarali o naftovodu, autocesti i općenito o otvaranju granica. Od onoga od čega smo tada krenuli, pa sve do danas, potpuno je druga priča u našim odnosima. Odnosi su podignuti na višu razinu, postoji ugovorna baza tih odnosa koja sada broji preko 30 međudržavnih ugovora i akata. No, nije najvažnija samo činjenica da su države potpisale ugovore već činjenica da ljudi putuju, komuniciraju. Možda je najbolji primjer vidjeti granični prijelaz Bajakovo-Batrovci, na autocesti Zagreb-Beograd, kako je izgledao 1993. godine, a kako izgleda danas. Sada ćete radnim danima vidjeti jednu ogromnu gužvu kamiona i ljudi koji prolaze granicu. Atmosfera među ljudima današnje odnose čini punim i drugačijim. Od međudržavnih odnosa, komunikacije, prometa, do recimo banalnog odlaska u trgovinu gdje se s ove strane mogu naći recimo Krašovi proizvodi, a s one strane Jaffa keks i slično. To je danas nešto sasvim normalno.

HR: Koja su pitanja između ovih dviju država još uvijek neriješena?

Kada se govori o neriješenim pitanjima, prvenstveno se radi o zatvaranju pitanja zaostalih nakon raspada bivše zajedničke

države i saniranja novonstale situacije. Međutim, upitnost rješavanja tih pitanja više ne postoji. Tu govorim o povratku izbjeglih, rješavanju sudbini nestalih, uspostavi svih komunikacija, te konačnog definiranja granice. Logika je ta da ta pitanja nemaju danas političke ili pravne prepreke već da se rješavaju na stručnoj razini. I ona se budite uvjereni rješavaju.

HR: U Beogradu je 15. studenoga 2004. godine potpisan Sporazum o međusobnoj zaštiti hrvatske manjine u SiCG i srpske i crnogorske u Hrvatskoj. Što sve Hrvati u SiCG mogu očekivati od tog Sporazuma?

Mogu očekivati puno. Prije svega države su i prije potpisivanja tog Sporazuma usvojile svoje interne zakone o zaštiti manjina i na neki način tu su već otvorene velike mogućnosti. Druga stvar je što su potpisani međudržavni ugovori uvijek iznad internog zakonodavstva tako da su ugovorene obveze stavljene na višu razinu. Naravno, ono za što smo mi zainteresirani, a pretpostavljam i hrvatska zajednica u SiCG i srpska zajednica u Hrvatskoj, to je onaj dio prava koji je u recimo u djelokrugu Hrvatskog nacionalnog vijeća u SiCG; obrazovanje, kultura, informiranje i službena upotreba jezika. Tu se otvaraju veći prostori i naravno otvara se financiranje, te sve ostalo što konkretno omogućuje da se te događa. Kada je hrvatska zajednica u SiCG u pitanju, posebice onaj dio na konzularnom području Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, važno je da je zajednica dobro organizirana. Postojat će jedno tijelo, Mješovito povjerenstvo koje će uključivati članove s jedne i druge strane i koji će zajedno pratiti provedbu tog Sporazuma. Otvaraju se brojne mogućnosti koje treba znati prihvatiti i iskoristiti.

HR: I do sada su u Srbiji na snazi bili zakoni koji su omogućavali ostvarivanje nekih manjinskih prava, ali se praksa znatno razlikovala od odredbi utvrđenih zakonom. Postoje li mehanizmi adekvatne kontrole provođenja ovog Sporazuma i što Republika Hrvatska može konkretno poduzeti u slučaju neispunjavanja potpisanog i ratificiranog?

U svakom slučaju država će i kroz to Mješovito povjerenstvo i kroz brojne ustanove na najvišoj državnoj razini zahtijevati da se potpisano poštuje. Nije samo

praćenje provedbe tog Sporazuma način na koji se ostvarivanje prava može kontrolirati. Kad kažem kontrolirati, mislim da je to preteška riječ. Mislim da bi više trebalo govoriti o poticanju na ostvarivanje zagarantiranih prava. Jedna od najvažnijih strategijskih odrednica svih država ovog prostora, pa i Hrvatske i SiCG su eurointegracije. Eurointegracije u svojim mogućnostima pružaju dosta kontrolnih mehanizama koji omogućuju da se ne radi na tome samo u izravnim kontaktima, već preko tijela Europske komisije, Europskog parlamenta te i drugih koje mogu vršiti monitoringe. Moraju se poštovati i potpisane konvencije. Pretprošlog je vikenda jedna takva monitoring misija posjetila Suboticu i tražila činjenice o eventualnim problemima i incidentima. Uopće ne sumnjam u namjeru da se dogovorena prava poštuju.

HR: Za što bi se već sada konkretno mogao iskoristiti Sporazum kao međudržavni dokument na koji bi se moglo pozvati u cilju ostvarivanja reciprociteta i rješavanja postojećih problema ovdašnje hrvatske zajednice?

Čini mi se da ovdje treba poraditi na uporabi jezika i na otvaranju škola na hrvatskom jeziku što Hrvatsko nacionalno vijeće i radi. Sporazum će samo omogućiti konkretne stvari poput naprimjer daljnje razmjene udžbenika pa i učitelja. Tu vidim najkonkretniju mogućnost otvaranja prostora. Važno je reći da Sporazum još nije ratificiran u oba državna parlamenta i da se radi na tome da se ratifikacija što prije dogodi. Za Vašu informaciju nedavno je državni tajnik Ministarstva vanjskih poslova Gordan Bakota posjetio Sombor i Su-

boticu. U Somboru je bio u pratnji veleposlanika Republike Hrvatske *Tončija Staničića* gdje je razgovarao s općinskim čelnicima o mogućnosti uporabe hrvatskog jezika u toj općini. Kao što znate, trenutno se nastavni program na hrvatskom jeziku održava u Subotici i nekoliko mjesta samo od prvog do trećeg razreda osnovne škole, a za starije razrede je to za sada hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. To bi trebalo proširiti na cijelu osnovnu školu, a postoji i potreba i zanimanje za obrazovanje hrvatskih učitelja.

Što se tiče informiranja naša bi želja bila da se interes hrvatske manjine za prohodnost ka elektronskim medijima ostvari i da hrvatska zajednica u početku bude prisutna bar na onaj način kako su prisutne i ostale manjine u Vojvodini.

HR: Koliko ste Vi zadovoljni institucionalnom organizacijom i načinom kako funkcionira hrvatska zajednica u SiCG?

Prije svega, imamo Hrvatsko nacionalno vijeće. To je krovna institucija za baš ova pitanja o kojima sam govorio. Hrvatsko nacionalno vijeće postoji dvije godine i ono kontaktira sa svim državnim tijelima zaduženim za ostvarivanje prava za koje je nacionalno vijeće zaduženo.

Postoji politička stranka, DSHV, koja je prisutna u skupštinama općina Subotica i Sombor i u Skupštini AP Vojvodine. Novost je da su nakon dugo godina dva vijećnika prisutna u Skupštini općine Sombor. Predstavnici hrvatskih institucija su tu

i važno je da hrvatske institucije budu spremne prihvatiti ali i zahtijevati da se ispunе sve ove mogućnosti koje recimo taj Sporazum o zaštiti manjina između naših dviju država pruža. Organiziranost institucija je sve bolja i bolja, no možda su očekivanja hrvatske zajednice ponekad veća, nego što su objektivne mogućnosti. Ne volim sintagmu nova manjina, ali činjenica je da je zajednica kao takva kategorizirana tek zadnjih deset godina jer prvi put se Hrvati spominju u članku 8. Sporazuma o normalizaciji odnosa između Hrvatske i

tada SR Jugoslavije 1996. godine. Sve to zahtijeva i drugačije odnose i institucionalno organiziranje. To su institucije koje su tek nastale i treba im pružiti i više vremena. Naravno bilo bi dobro da je više mladih ljudi s novim idejama.

HR: Predstavnici hrvatske diplomacije u SiCG aktivno su bili uključeni u pregovore vezane za ponovno pokretanje televizijskog programa na hrvatskom jeziku na TV Novi Sad. Kakva je trenutna situacija veza na ovaj problem i kako se on namjerava riješiti?

Bilo bi za očekivati i mi bi voljeli da taj stupanj informiranja i prisutnosti na TV Novi Sad bude na razini kao što su zastupljene ostale manjine, poput recimo Mađara, Slovaka... Naravno, postoje neki događaji koji ne idu u tom smjeru i djelatnosti i najviših dužnosnika Republike Hrvatske, veleposlanika *Tončija Staničića* i mene bila su usmjerena u cilju rješavanja

tog problema. Mislim da je podignuta tužba nepotrebna, ne ulazeći pri tom u pravosudni dio i sam meritum tog spora. Mislim da nam to odvlači pažnju od temeljnih stvari a to je da se ostvare prava da hrvatska manjina bude prisutna na TV Novi Sad kao i ostale manjine.

Jedino konkretno što mogu reći je da imamo obećanja da će taj problem ipak biti riješen.

HR: Hrvati u Vojvodini tek su prije tri godine počeli ostvarivati pravo na obrazovanje na svojem jeziku. Za sada je ta mogućnost samoopredjeljenja na raspolaganju samo za predškolski i osnovnoškolski uzrast do trećeg razreda. Kako bi se i do koje razine, po Vašem mišljenju, trebalo institucionalno uspostaviti obrazovanje na hrvatskom u Vojvodini?

Pitanje je slojevito. Naprimjer, Republika Hrvatska stipendira studente hrvatske nacionalne manjine iz ovih krajeva koji odlaze na studij u Hrvatsku. Važno pitanje je pitanje njihova povratka a s tim i pitanje nostrifikacije njihovih svjedodžbi i diploma. Ovdje je pak trenutno pitanje dostatnosti stručnog kadra, te izrade školskog programa. Puno je otvorenih pitanja, ali sve se to da rješavati ako ima dobre volje i interesa. Mogu vam reći vrlo konkretno, od kad sam posjetio školu »Matko Vuković« u Subotici prije dva i pol mjeseca broj učenika u trećem razredu na hrvatskom jeziku se stalno povećavao, pa je s 12 stigao na 16. Interes se budi i zahtijevat će se potreba za nastavnicima. Otvara se pitanje Učiteljskog fakulteta za školovanje hrvatskih učitelja. Malim koracima ćemo doći do nekog standarda koji će u početku pretpostavljam zahvatiti cijelu osnovnu školu, pa onda srednju. Bolonjska konvencija rezultirat će unificiranjem visokoškolskog obrazovanja i onda te neke stvari ne bi trebale biti više problem. Naravno, to su očekivanja tek za nekih desetak ili možda više godina. Za to vrijeme treba raditi u okvirima koji postoje.

HR: Predstavničko tijelo Hrvata, Hrvatsko nacionalno vijeće, postoji u SiCG više od dvije godine. Koliko je po Vama ono odgovorilo temeljnim zadaćama u definiranim područjima njegove nadležnosti?

Uvijek se može više, naravno. Ali sama činjenica da HNV postoji tek dvije godine, u usporedbi s drugim hrvatskim instituci-

jama, recimo DSHV-om koji postoji od 1989. godine, HKC »Bunjevačko kolo« koji postoji već 35 godina, teško je sve to komparirati. HNV je tek stasao i formirao odbore i pododbore za konkretna pitanja i za ostvarivanje konkretnih prava. Vi znate kako je nastalo Hrvatsko nacionalno vijeće. Te neke podjele koje su meni poznate polako nestaju i polako HNV stasa u organizacijskom smislu. Naročito je važno za HNV da bude organizacijski spreman prihvatiti sve dobite koje će pružiti Sporazum o zaštiti manjina. Tu vidim da zapravo postoji prostora da se ljudi možda poslože da se ova pitanja informiranja i obrazovanja mogu konkretnije staviti na stol. Ne može se reći da ljudi ne rade i da nemaju volje, ali treba još vremena. Je li pravdano već sad očekivati više, ne mogu reći, ali da se može više, svakako da se može.

HR: Koliko ste zadovoljni zastupljenošću Hrvata u institucijama i organima državne vlasti od lokalne do republičke razine? Uspijeva li se DSHV, kao jedina politička partija Hrvata koja ima svoje vijećnike i zastupnike u nekim od tih organa, nositi s tim izazovom?

Činjenica je da je DSHV prisutan u tri općine, te u pokrajinskoj skupštini. Je li bi on mogao više ili ne, stvar je i prosudbe sposobnosti vodstva stranke, pitanja koalicija, pitanja odnosa unutar političkog prostora, od općine do općine, pa i u pokrajini i republici. Činjenica je i da je DSHV imao prije možda više uspjeha nego sad, možda će u budućnosti imati još više, no, to je teško sad komentirati. Međutim, kad je naš ministar vanjskih poslova *Miomir Žužul* posjetio po prvi puta Beograd, on je u razgovoru sa čelnicima ove zemlje razgovarao o mogućnosti da Hrvati u ovoj zemlji imaju u zakonodavnim tijelima Republike Srbije i Vojvodine direktnog zastupnika, odnosno osiguranu zastupljenost kako bi mogli konkretnije iznositi svoje interese na mjestu gdje to zapravo treba iznositi. Tu je recimo interes hrvatske države bio direktno izražen, jer i srpska zajednica ima direktne zastupnike u Hrvatskom Saboru. U Hrvatskoj je recimo vladajući HDZ u koaliciji sa predstavnicima srpske manjine što je dobro jer se kroz ispunjavanje koalicijskih dogovora, tj. onda kroz zastupljenost u izvršnoj vlasti ostvaruju manjinska prava. To je dobra situacija. DSHV ima pet zastupnika i dogradonačelnika Subotice i kroz činjenicu da je prisutan u izvršnoj vla-

sti može ostvarivati svoje interese. Sposobnost političkog djelovanja ovisi o ljudima koji su na tim položajima i kako će se u konkretnoj situaciji ponašati. To naravno ne mogu komentirati.

HR: Po Vašem dolasku u Generalni konzulat u Subotici obećali ste da ćete raditi na otvaranju konzulata i na eventualnom upošljavanju osobe koja bi se u Konzulatu bavila pitanjem gospodarske suradnje dvije zemlje. Što ste učinili na tom pitanju?

Jako sam sretan što sam u ova dva mjeseca mogao djelovati kao generalni konzul u Subotici imao priliku već pet puta ugosti-

čelnicima tvrtki »Somboled« i »Somborgas«. Većinski vlasnici tih tvrtki su tvrtke sa sjedištem u Hrvatskoj. Tom prigodom su otvoreno iskazani prioriteta u razvijanju gospodarske suradnje. Osim toga, ovdje u Subotici je već četiri ili pet puta bio predstavnik Hrvatske gospodarske komore iz Beograda. Sretan sam jer mi ne razgovaramo samo o političkim temama i pitanjima manjina, već i o gospodarstvu. Gospodarska suradnja nam nudi onda gospodarski temelj da možemo lakše razgovarati i o drugim stvarima.

Pokušavam ostvariti da Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici ima i jednoga diplomata koji bi bio zadužen za

ti veleposlanika RH Tončija Staničića u posjetu Somboru i Subotici. Imao sam sreću imati u službenom posjetu pomoćnika ministra vanjskih poslova *dr. Slavka Lebane* i saborsku zastupnicu *Ivanu Sućec Trakoštanec*, te nedavno i državnog tajnika MVP-a Gordana Bakotu. Gospodin Bakota je imao izuzetno sadržajne susrete i razgovor osim u Subotici i u Somboru s predstavnicima Općine, Skupštine općine, te

gospodarsku suradnju. Razgovarao sam u Hrvatskoj gospodarskoj komori o mogućnosti da se ovdje u Subotici ostvari predstavništvo HGK. Predsjednik HGK Hrvatske *Nadan Vidošević* mi je rekao da će za sada biti intenzivnije prisustvo predstavnika beogradskog predstavništva što sam se i osvjedočio. To će biti ovdje jedan od prioriteta i on se već polako ostvaruje. ■

U Subotici održan forum o položaju Mađara i Hrvata u Subotici

Segregacija manjina ili interkulturalizam?

Kod većinskog naroda i manjinskih zajednica u Vojvodini nedostaje interkulturalnosti
Manjinska prava se i dalje krše, ali je evidentan i napredak u odnosu na ranije stanje*
Zakonodavstvo zadovoljavajuće, najčešće nedostaje dobre volje*

Piše: Dušica Dulić

Inicijativa mladih za ljudska prava iz Beograda u suradnji s Agencijom lokalne demokracije iz Subotice, te uz podršku Švedskog Helsinškog komiteta, organizirala je 3. veljače u Subotici forum na temu »Položaj Mađara i Hrvata u Subotici poslije pristupanja Okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih manjina«. Na skupu je bilo riječi o ostvarivanju konkretnih manjinskih prava, problemima u odstupanju prakse od utvrđenog zakonodavstva, te mogućnostima na kojima bi trebalo raditi kako bi manjinske zajednice ostvarivale prava na najvišoj razini uz istodobni akcent na širenju interkulturalnosti prije svega kroz edukaciju, kako ne bi dolazilo do segregacija koje su jedan od putova do kasnijih konflikata među različitim zajednicama. Skupu su osim brojnih novinara i predstavnika nevladinih organizacija nazočili generalni konzul Republike Mađarske *Janos Huszar*, konzul trećeg razreda Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici *Miroslav Kovačić*, zamjenica predsjednika Skupštine općine *Edit Stevanović*, te članica Općinskog vijeća zadužena za obrazovanje *Edit Pinter Molnar*.

NEDOSTAJE INTERKULTURALNOST: Na forumu ispred Vojvođanskog centra za ljudska prava *Aleksandra Vujić* upoznala je okupljene s nekim odrednicama Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina ističući kako konvencija štiti manjine, ali propisuje samo minimalne standarde, te da se ne bavi kolektivnim pravima. Navodeći brojne primjere i rezultate sprovedenih istraživanja rekla je kako u Vojvodini brojčano opadaju sve nacionalne zajednice, kako većinska, tako i manjinske, te da je taj pad najočigledniji u praćenju broju učenika, a prouzročen slabim natalitetom. Ova nevladina organizacija sprovela je istraživanje u 43 osnovne škole, 14 srednjih, 2 više škole i 4 fakulteta u 39 mjesta i općina u Vojvodini. U tekuću školsku godinu upisano je u Vojvodini 3.983 učenika manje nego godinu dana ranije.

Što se tiče mađarske nacionalne zajednice evidentno je da postoji veće zanimanje

za školovanje na materinjem jeziku, a manje za slušanje sati mađarskog jezika s elementima nacionalne kulture. Mađari se najviše upisuju u srednju poljoprivrednu, strojarску, elektrotehničku školu i medicinsku, no, evidentna je i nejednaka mogućnost upisivanja željenih škola u općinama gdje Mađari žive u manjem broju, te da se sukladno svojem interesovanju daci upisuju u odjeljenja na srpskom. Broj učenika koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku se povećao ove školske godine, no, on i dalje ne održava brojčano stanje Hrvata u tim

ralni je problem svih manjinskih zajednica je nedostatak stručnog nastavnog kadra, te učestali problemi vezani za nabavku, tiskanje i uvoz školskih udžbenika.

U analizi udžbenika uočeno je kako zajednice malo uče o drugim zajednicama s kojima žive u okruženju, te da za interkulturalnost ne pokazuju veće zanimanje ni pripadnici većinskog naroda, ali niti predstavnici manjinskih zajednica u Vojvodini. Manjine se najčešće vezuju za svoje matične države, a u njihovu predstavljanju drugima obezvređuju se jer se ne govori o

Manjinska prava često ovise o dobroj volji pojedinaca

istim općinama. Prema rezultatima tih istraživanja, Hrvati očekuju mnogo veću pomoć i susretljivost Srbije u rješavanju ostvarivanja ovoga prava, dok je Mađarima prioritetno financiranje obrazovanja.

Evidentirano je i da se druge manjinske zajednice, poput Slovaka, Rumunja i Rusina, najviše plaše negativnih demografskih promjena, te da žele održati razinu ostvarivanja svojih prava koju imaju danas. Kod anketiranih pripadnika većinskog naroda bilo je uočeno da oni u svojim odgovorima najčešće podržavaju obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina, ali da se istodobno plaše kontrolu toga područja prepustiti manjinskim nacionalnim vijećima. Gene-

njivovih povijesti u Vojvodini, te istaknutim umjetnicima, književnicima... Na skupu je kao otvoreno ostalo pitanje hoće li europski standardi ostvarivanja manjinskih prava dovesti do još veće segregacije manjina, ili pak do konačnog njihovog otvaranja.

USKLADITI NADLEŽNOSTI VIJEĆA SA ZAKONIMA: Tajnik Mađarskog nacionalnog vijeća *Laszlo Varga* je govoreći o obrazovanju na mađarskom rekao kako bi za Mađare najadekvatnije rješenje bilo uspostava podsustava obrazovanja za nastavu na mađarskom u ovoj državi, zatim osnivanje školskih centara u Zrenjaninu i Novom Sadu, te da su najveći problemi ve-

Decentralizacija bi omogućila samoupravama
bolje rješavanje otvorenih pitanja: sudionici foruma

zani za organiziranje visokog obrazovanja na mađarskom i nabavku adekvanih udžbenika. Varga je rekao kako je područje pisanih medija na mađarskom u Vojvodini dobro riješeno, no, da postoje problemi u elektronskom informiranju. Kritički se osvrnuo na rad i odnos TV Novi Sad prema manjinskih programima. »Ovako kako danas funkcionira TV NS je neprihvatljivo za sve manjinske zajednice. A ono kako se generalni direktor TV Novi Sad odnosi prema nama je ispod svake kritike« – kaže Varga. Ukazao je i na moguće probleme vezane za privatizaciju medija koji pripremaju i program na manjinskim jezicima, te iskazao svoj stav da bi bilo dobro da osnivač nekih lokalnih i regionalnih radio i tv postaja također postanu manjinska nacionalna vijeća te da bi u nekim drugim okolnostima moglo doći do gašenja nekih od postojećih programa i medijskih kuća. Kao prioritet je naveo što skorije donošenje Zakona o nadležnostima i izboru nacionalnih vijeća budući da brojne nadležnosti nacionalnih vijeća nisu usklađene s postojećim zakonodavstvom.

I DALJE SE KRŠE MANJINSKA PRAVA: O počecima institucionalnog rješavanja pitanja obrazovanja i informiranja na hrvatskom jeziku govorio je na forumu u Subotici tajnik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Ladislav Suknović*. Ukazao je na i daljnje postojanje straha pri upisu djece u odjeljenja na hrvatskom, zatim da još nije uspostavljeno ni cjelovito osnovnoškolsko obrazovanje, a kamoli srednjoškolsko i visoko. Postoji samo jedan redoviti radijski program na hrvatskom, svakodnevno na Radio Subotici, samo jedan tjednik na hrvatskom u cijeloj SiCG »Hrvatska riječ«, te da se trenutno na državnoj televiziji ne emitira ni jedna jedina televizijska emisija na hrvatskom jeziku koja je više od tri godine išla na TV Novi Sad. Zaključio je kako se i dalje na »mala vrata« krši Okvirna

konvencija za zaštitu nacionalnih manjina, te iskazao svoje nadanje da će brojne nevladine organizacije ukazati na tu činjenicu te pomoći u rješavanju evidentnih problema. Tužbu protiv urednice televizijske emisije na hrvatskom i direktora producerske kuće nazvao je pravnim presednom i okarakterizirao kao kršenje prava hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini.

... ALI NAPREDAK IPAK POSTOJI: Zanimljive je podatke na ovome skupu iznio ispred pokrajinskog Tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine *Janos Orosz*. Od ukupno 45 vojvođanskih općina, manjinski su jezici kao službeni uvedeni u 37. Uz službeni srpski, u 20 općina je uveden još po jedan manjinski jezik, u 11 općina još dva manjinska, a u 6 općina po tri manjinska jezika. Unatoč zahtjevu Pokrajine da se dobije uvid u nacionalnu strukturu uposlenih u organima poli-

cije, tih podataka i danas još nema. Ako se pogleda nacionalna struktura Skupštine Vojvodine, najbrojniji su Srbi sa 69 posto, zatim Mađari s 20 posto, te Slovaci s 2,5 posto. Što se tiče uposlenih u pokrajinskim organima najbrojniji su Srbi, pa Vojvodani i zatim Mađari. Još je gora situacija u sudstvu. Od ukupnog broja javnih tužitelja, Srbi čine 78 posto, Mađari 5 posto, a Hrvati 1 posto.

Janos Orosz je zaključio kako je zakonska regulativa najčešće dobra, ili bar zadovoljavajuća, ali su veliki problemi evidentni u sprovođenju tih prava. Ipak, kako je rekao, napredak u ostvarivanju manjinskih prava u ovoj državi postoji. Država je ratificirala Okvirnu konvenciju, donijela Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, stvorene su nove manjinske institucije, pokrenuti novi listovi, zaključeni su bilateralni ugovori s zemljama u okruženju vezani za prava manjina, osnovana su nacionalna vijeća, unapređena je službena uporaba manjinskih jezika.... Ono što se nije uspjelo riješiti, to je stvaranje jedne tolerantrije Vojvodine, izostanak međunarodnih incidenata, te bolji odnosi izbjeglica koji su došli iz homogenih sredina, ne naviknuti na višejezičnost, sa žiteljima naselja u koja su se devedesetih naselili. Zaključeno je kako se i dalje treba intenzivno raditi na edukaciji i razvoju interkulturalnosti, te kako zakoni nisu dovoljni ako kod nadležnih pojedinaca ne postoji dobra volja za njihovo sprovođenje. Jedan od dobrih preduvjeta boljoj situaciji bila bi jača decentralizacija zemlje, koja bi omogućila lokalnim samoupravama da rješavaju neka od otvorenih pitanja, budući da su svakako čelnici te razine vlasti najbolje upoznati sa stanjem na terenu.

Na Televiziji Novi Sad

Ne pokrivaju ni najznačajnije manjinske manifestacije

»Još uvijek nisu razriješeni odnosi između Radiotelevizije Novi Sad i RTS-a, tako da tamo situacija nije baš najbolja. Svjedoci smo ranijih ukidanja termina posvećenih nacionalnim manjinama, a sad je tobože drugi program TV NS namijenjen emisijama na jezicima manjina. Ne znam tko od vas to prati, vijesti na manjinskim jezicima su ostale, ali drugih sadržaja ima jako malo. Ima malo kulturno-umjetničkih i zabavnih programa gdje se uglavnom emitiraju bajati snimci s nekih ranijih festivala, a inače se reemitira prvi program TV Novi Sad. U posljednje vrijeme se sve češće događalo da TV Novi Sad ne može pokriti ni najznačajnije manifestacije nacionalnih manjina, a to je bio slučaj recimo s Tini festivalom u Temerinu, gdje navodno nije bilo redovnih kola, a ista su se toga dana našla u Kragujevcu. Isti je slučaj bio i s 60. festivalom slovačke pjesme u Pivnicama. Čak je i prijenos polnočke iz Vršca bio u opasnosti ovog Božića jer je direktor TV Novi Sad rekao da se to može prenositi i iz Novog Sada te da ne treba ići u Vršac. Što se tiče informiranja na hrvatskom na TV Novi Sad, znamo da su postojali TV divani s dosta čestim skidanjem s programa. Sada su aktuelna zbivanja oko tog programa vezana za tužbe. Jedino što je pohvalno u području informiranja na hrvatskom je pojavljivanje 'Hrvatske riječi'« – rekao je na forumu u Subotici ispred pokrajinskog Tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine Janos Orosz.

Ana Tomanova Makanova, predsjednica Slovačkog nacionalnog vijeća, o problemima s RTV Novi Sad

Neriješeni problem uzrokovat će još teže posljedice

*»U RTV Novi Sad ne postoji programski kolegij koji bi upravljao programskim sektorom, koji bi određivao što su prioriteti i koji bi imao neku strategiju, što je ono što treba, a što ne treba * Ako usmenim nalogom ili naredbom netko može anulirati programski interes, onda pitajte generalnog direktora je li to neovisni medij * RTV Novi Sad i jest svojevremeno osnovana u prvom redu zbog programa na jezicima nacionalnih manjina«, kaže Ana Tomanova Makanova*

Razgovor vodila: Dubravka Ivković

Prošloga je tjedna Slovačko nacionalno vijeće optužilo upravu Radiotelevizije Novi Sad da »ignorira programski interes redakcije na slovačkom jeziku i da vrši pritisak na uređivačku politiku te redakcije«. U priopćenju za javnost, koje je objavljeno u medijima, SNV je optužilo upravu RTV NS i da »zanemaruje nacionalne kulturne potrebe pripadnika slovačke nacionalne manjine«, a kao konkretan primjer navedena je činjenica kako je RTV Novi Sad najstariji festival autentične slovačke glazbe, koji se tradicionalno održava posljednjeg vikenda u siječnju u Pivnicama, svela na razinu informativnog događaja.

Slovačko nacionalno vijeće je obavijestilo javnost da je RTV NS ove godine iznenada odustalo od suorganiziranja toga festivala, jubilarnog, 40. po redu, kao i da nije pružilo usluge ozvučenja i televizijskog prijenosa, a da je takva odluka donesena »na osnovi usmenog naloga generalnog direktora RTV Novi Sad«.

O problemu slovačke zajednice s RTV Novi Sad za »Hrvatsku riječ« govori predsjednica Slovačkog nacionalnog vijeća Ana Tomanova Makanova.

► Prošloga je tjedna Slovačko nacionalno vijeće optužilo upravu RTV Novi Sad da ignorira programski interes redakcije na slovačkom jeziku. O čemu se radi? Situacija je sasvim jednostavna, mada je iznenađujuća. Kada se ima u vidu da Radio Novi Sad emitira program na slovačkom jeziku već 55 godina, a Televizija od 1972. godine, da su festivali sastavni dio programskog interesa tih redakcija, štoviše, i TV Novi Sad je velikim dijelom suorganizator svih naših manifestacija, pa tako i ovog festivala u Pivnicama, koji je ove godine jubilarni, 40. po redu, a cilj mu je njegovanje autentične narodne slovačke glazbe, onda moram reći da nas je iznenadila usmena odluka, usmena naredba general-

nog direktora RTV Novi Sad, da ta kuća ove godine neće biti suorganizator, da će taj kulturni događaj za vojvođanske Slovačke smatrati samo običnim događajem, kao i bilo koji drugi, i da će se na RTV Novi Sad pratiti samo na razini informativnog događaja.

Slovačko nacionalno vijeće je reagiralo zato što smo od redakcije Programa na slovačkom jeziku na Radio NS dobili pro-

svjedno obavještenje, u kojem kažu, da i pokraj toga što je to njihov programski interes, nisu dobili podršku matične kuće. A programski je interes zato, što je ovo jedini festival na kojem se njeguje autentična slovačka narodna glazba, a kad kažem njeguje, onda to znači i da je to jedini festival s kojega se pobjednici snimaju u Studiju M u Novom Sadu s narodnim orkestrom RTV Novi Sad i tako se iz godine u godinu po-

punjava glazbeni fond Radija na slovačkom jeziku.

Ovakvim uskraćivanjem podrške u ozvučenju, osvjetljenju, medijskom praćenju – jer ovaj festival je uvijek išao kao izravan prijenos, a TV je sve snimala i direktno prenosila koncert pobjednika, a onda je odloženo emitirala sve te koncerte, to su tri koncerta, prva natjecateljska večer, druga natjecateljska večer, i pobjednici – narušen je programski interes i redakcije na slovačkom jeziku i RTV Novi Sad u cijelosti. Ne treba kriti da ljudi vole slušati narodnu glazbu, a tu se angažiraju mladi solisti i tu njegujemo narodnu pjesmu, soliste i tako stvaramo naš kadar radijskih interpretatora slovačke narodne glazbe, koji onda zauvijek ostaje u glazbenome fondu Radio NS.

Znači, programski interes postoji. Redakcija je napisala prosvjedno pismo, da po prvi puta nema mogućnost snimati i imati izravan prijenos. U petak, subotu i nedjelju slušatelji i gledatelji su neprekidno prosvjedovali, jer ljudi su na to navikli godinama unazad, čekali su, zna se da je ta Pivnica posljednjega vikenda u siječnju, očekivali su da čuju festival izravno, jer taj izravan prijenos onda preuzimaju i lokalne radiopostaje Kovačica, Stara Pazova, Bački Petrovac... Prosvjed su napisali i organizatori, kada su dva dana prije manifestacije saznali da neće imati rasvjetu, ozvučenje, da će TV ekipa doći samo s jednom kamerom i da će sve biti zabilježeno na razini informacije.

Kada smo dobili ta dva prosvjedna pisma, obratila sam se potpredsjednicima SNV-a, predsjednicima odbora za informiranje i kulturu i riješili smo da reagiramo. Ovo je bio povod da se skrene pozornost na politiku RTV Novi Sad koju sadašnja uprava provodi. Ako hoćemo objasniti u čemu je stvarni problem, onda bi to najkraće rečeno bilo da se pravi velika razlika u programskom interesu između programa na većinskom jeziku i programa na jezicima nacionalnih manjina, a samim tim se ne ispunjava cjelovita funkcija RTV Novi Sad. U RTV Novi Sad ne postoji programski kolegij koji bi upravljao programskim sektorom, koji bi određivao što su prioritete i koji bi imao neku strategiju, što je ono što treba, a što ne treba, znači, plan i program rada ne postoji, svaka redakcija dođuše ima svoj plan i program, ali ti se planovi i programi u velikoj mjeri ne provode, ostaju samo na papiru i ništa se ne dešava. Ako uzmemo samo program festivala, krajem godine su održana dva festivala – Vojvodanske zlatne žice i Zlatno zvonce – organizator tih festivala je RTV Novi Sad. I sami možete procijeniti koliko košta organizacija, izvedba, aranžmani, tekstovi, solisti, honorari itd. Za jedan festival to je ne-

gdje od 3 do 5 milijuna dinara. I pokraj malih plaća i pokraj svih materijalnih teškoća, nije bilo nikakvih problema da se ovi festivali organiziraju, sve je išlo besprijekorno, a kad pogledate nacionalne manjine, onda je financijski trošak odlaska u Pivnicu i trošak radijskog i TV prijenosa trebao biti 60 do 70.000 dinara. Ako to usporedite, onda vidite da za nekog novaca ima, a za nekog nema, i to je znak da nešto nije u redu. Naši festivali imaju tradiciju, i slušatelji i gledatelji su navikli na njih, i to je programski interes ne samo tih redakcija, nego i RTV Novi Sad u cijelosti.

Detalj sa festivala

►Kakva je situacija u manjinskim redakcijama, budući da se, kako kažete, planovi i programi rada ne provode?

Bili smo nedavno svjedoci kada je redakcija na mađarskom jeziku štrajkala. Kada je riječ o redakciji na većinskom jeziku, onda se tu novi ljudi mogu i zaposliti, mogu se i honorarno angažirati vanjski suradnici, a u manjinskim redakcijama toga nema. Ako hoćete nekoga zaposliti poslije 15 godina, onda morate štrajkati. Ako hoćete angažirati honorarne suradnike izvana, onda morate prijetiti. Jer redakcije ne mogu raditi, ako se ne upošljava mladi kadar. Od devedesetih godina nitko nije primljen u stalni radni odnos u redakciju na slovačkom jeziku na Radiju. I to je slučaj sa svim manjinskim redakcijama, nigdje se nitko ne prima.

A situacija je u tim redakcijama katastrofalna – starosna struktura zaposlenika, kao i tehnička opremljenost. Recimo, imaju računala, ali im je internet nedostupan. Osim toga, ja znam da je materijalna situacija teška, ali programi na jezicima nacionalnih manjina se ne čuju na cijelom teri-

toriju Vojvodine. Ako se program ne čuje u Banatu i u Srijemu, onda je to ogroman problem. Znači, ne vidimo se, ne čujemo se, tehnički uvjeti nisu prihvatljivi, kadrovska struktura također, ne mogu se honorarno angažirati mladi ljudi sa strane, a ako se honorari i isplaćuju, onda su to smiješni iznosi s ogromnim zakašnjenjima i zbog toga svi odustanu.

►Na RTV Novi Sad postoje radio i TV redakcije programa na slovačkom jeziku. Kako one funkcioniraju, kakvu uređivačku autonomiju imaju te redakcije?

Ako usmenim nalogom ili naredbom netko može anulirati programski interes, onda pitajte generalnog direktora je li to neovisni medij, je li to programski interes redakcije, stoji li on iza te programske koncepcije i ima li RTV NS uopće programsku koncepciju kuće u cijelosti i svake redakcije posebno.

►Kada su počeli problemi na RTV Novi Sad kad je riječ o interesima slovačke nacionalne zajednice?

Problem s čujnosti i gledanosti programa postoji još iz vremena bombardiranja zbog porušenih odašiljača. Tada je nastao i problem valne dužine, jer je do tada svaka redakcija imala svoju valnu dužinu na kojoj je emitirala program, a od bombardiranja sve nacionalne manjine emitiraju program na jednoj valnoj dužini, izuzev mađarskog programa koji ide 24 sata dnevno na Radiju, a na drugoj valnoj dužini se smjenjuju programi na jezicima nacionalnih manjina. Naravno, naši su programi od tada i vremenski skraćeni, jer se ne mogu svi programi uklopiti tijekom jednog dana, a ne-mamo noćnog programa.

►Imate li Vi, kao predsjednica Slovačkog nacionalnog vijeća, ikakvog utjecaja na to, kako će izgledati program na slovačkom jeziku, koji je namijenjen građanima Vojvodine slovačke nacionalnosti, a čije je legalno i legitimno predstavničko tijelo upravo SNV na čijem ste čelu? Jeste li pokušavali stupiti u kontakt s generalnim rukovodstvom RTV Novi Sad?

Ja sam od kolovoza na ovoj plaćenoj dužnosti, a do tada sam bila odgovorna urednica Programa na slovačkom jeziku na Radiju Novi Sad i na svim kolegijima ukazivala sam na probleme koji su evidentni. Nema programske politike, nema ozbiljne koncepcije, nema uvjeta za ispunjavanje osnovne funkcije, stalno sam tražila da se pokrene diobna bilanca između RTS-a i RTV NS, tražila sam implementaciju Zakona o radiodifuziji, uvijek smo nešto tražili. Čak smo i štrajkali – redakcije na slovačkom i rusinskom jeziku na Radiju – da bismo pojačali signal, barem da se čujemo u Bačkoj, ako već ne možemo pokriti Vojvodinu.

Sada je dodatni problem u tome što se pravi razlika između programa na većinskom jeziku i programa na jezicima nacionalnih manjina. Nije dobro ako se krene s pravljem razlike između pojedinih nacionalnih zajednica, jer to ne stvara dobro ozračje. Gubi se povjerenje u RTV Novi Sad u cijelosti. Ako se ništa ne uradi, RTV Novi Sad će se ugasiti sama od sebe.

►Kako se, po Vašemu mišljenju, problem može riješiti?

Na način da se formira pokrajinski javni

servis i da se poštuje ono što je u zakonima navedeno, kako u Zakonu o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, tako i u Zakonu o radiodifuziji i da jednostavno prihvatimo činjenicu da Radio i Televizija moraju biti u široj funkciji, ne samo informiranja na materinskom jeziku, nego da budu i nositelji kulturnog, nacionalnog, jezičnog, pa čak i vjerskog identiteta nacionalnih zajednica. Ja tako vidim opravdanje postojanja i misiju RTV Novi Sad. Osim toga, RTV Novi Sad i jest svojevremeno osnovana u prvom redu zbog programa na jezicima nacionalnih manjina.

►Predsjednik HNV-a mr. Josip Ivanović već je kandidirao problem hrvatske zajednice s RTV Novi Sad za dnevni red Savjeta Vlade Republike Srbije za nacionalne manjine. Hoćete li, kao predsjednici nacionalnih vijeća, koordinirati aktivnosti prema TV Novi Sad?

Vjerujem da hoćemo, zato što problem medija u našoj državi, kao što se zna, nije riješen. Vjerojatno ne postoji politička volja da se pokrene implementacija zakona koji postoje. Svjedoci smo da Radiodifuzni savjet ne možemo oformiti dvije godine. Stalno se vraćamo na početak, a problemi u medijima se samo gomilaju. Ovu temu smo shvatili kao veoma ozbiljnu, imali smo već razgovor s pokrajinskim tajnikom za informacije *Miloradom Đurićem*, kojemu smo iznijeli aktualne probleme na RTV Novi Sad, u programima na jezicima nacionalnih manjina. O ovoj temi smo razgovarali i na radnom sastanku predsjednika svih nacionalnih vijeća i dogovorili smo se, naravno, da nećemo stati, jer se taj pro-

blem, kao što vidimo, sve više otvara. Još više uviđamo da moramo pokušati pronaći izlaz, tako da smo predložili da ovu temu operativno pripremi tim i da se zatraži hitno održavanje sastanka s generalnim direktorom RTS-a *Aleksandrom Tijanićem*, na kojem bi bili nazočni još i pokrajinski tajnik za informacije *Milorad Đurić*, republički ministar za kulturu i medije *Dragan Kojadinović* i generalni direktor RTV Novi Sad *Petar Jovanović*, a nakon toga da pripremimo sastanak Savjeta za nacionalne manjine Vlade Republike Srbije.

►Kojim metodama nastojite riješiti ovaj problem koji tišti manjinske zajednice?

Moraju se pokušati svi načini, treba iskoristiti sva moguća sredstva, razgovore, verbalne pritiske, medijske pritiske. Problem se mora riješiti, jer je problem evidentno gorući. Ako ga sada ne riješimo, plašim se posljedica, koje onda nećemo moći riješiti. Ova sadašnja uprava RTV Novi Sad, bojim se, nema viziju, nema strategiju, nema koncept, nema programsku koncepciju i sve radi stihijski.

►Vi dolazite iz RTV Novi Sad, imate 18 godišnje iskustvo novinarskog i uređivačkog rada u toj instituciji. Kako ocjenjujete atmosferu među zaposlenicima u toj instituciji?

Ne znam može li se to uopće nazvati atmosferom. Više kod njih ne primjećujem ni motivaciju, niti volju za rad. Prepustili su se stihiji, što ni malo nije dobro. Oni kao novinari moraju imati kritičnog duha i pričati makar o svojim problemima, da se obrate javnosti. Šutnjom nećemo ništa postići. A, ako problem ne riješimo danas, sutra će biti još veći. ■

Ove godine izostao je TV prijenos: detalj s festivala u Pivnicama

O programu na hrvatskom održan sastanak u beogradskom RTS-u

Zgrada RTS-a u Beogradu

Odškrinuta vrata?

U sjedištu RTS-a u Beogradu 9. veljače održan je sastanak na kojemu je jedina tema bilo televizijsko informiranje na hrvatskom jeziku i aktualni problemi s TV Novi Sad. Bio je to prvi ozbiljan korak ka rješavanju tog problema, a susretu su prisustvovali direktor RTS-a *Aleksandar Tijanić*, njegov pomoćnik *Aleksandar Avramović*, tajnik Savjeta za nacionalne manjine Vlade Republike Srbije *Petar Lađević*, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća mr. *Josip Ivanović* i v. d. direktora i glavnog urednika »Hrvatske riječi« *Zvonimir Perušić*.

Postignut je konseznus da se treba izbjeći daljnja politizacija ovoga slučaja s TV Novi Sad, jer se smatra da bi to štetilo državi, ali i hrvatskoj zajednici u ovoj zemlji. Ostavljen je rok od desetak dana da se u pregovore o konačnom rješavanju problema televizijskog informiranja na hrvatskom jeziku uključe i predstavnici TV Novi Sad, a sve u cilju pronalaženja optimalnog rješenja koje će zadovoljiti potrebe hrvatske zajednice te istodobno biti u okvirima uređivačke politike TV Novi Sad.

D. V

Zbog incidenta u Dimitrovgradu

Presuda za govor mržnje

DIMITROVGRAD – Član Nacionalnog vijeća bugarske nacionalne manjine *Nebojša Ivanov* osuđen je na tri mjeseca zatvora. Ivanov je na tu kaznu osuđen zbog izazivanja nacionalne mržnje i netrpeljivosti u Dimitrovgradu. Za njegovo pomilovanje osobno se založio bivši predsjednik Bugarske *Petar Stojanov* kod predsjednika Srbije *Borisa Tadića*.

Kako je objavio B92, Ivanova je najprije Okružni sud u Pirotu osudio na 15 mjeseci zatvora, nakon čega je Vrhovni sud kaznu smanjio na tri mjeseca, zbog toga što je novinarke *Zorici Milev* iz Dimitrovgrada prijetio i vrijeđao je na nacionalnoj osnovi.

Ivanov, međutim, demantira te tvrdnje i navodi kako se protiv njega vodi montiran politički proces, potkrepljujući to činje-

nicom da sud nije uvažio svjedočanje šestoro njegovih svjedoka, dok je u presudi objašnjeno kako njihovi iskazi nisu bili dovoljno uvjerljivi. »Autori su bivše strukture Državne sigurnosti, koje poslije demokratskih promjena u Srbiji nisu demonstirane. Tom političkom presudom se želi postići sljedeće – utjerivanje straha među pripadnicima bugarske nacionalne manjine u borbi za ostvarivanje punih nacionalnih, političkih, kulturnih i ekonomskih prava«, smatra Ivanov.

Zorica Milev je srpske nacionalnosti, udana je za Bugarina i živi u Dimitrovgradu 30 godina. Incident u kojem ju je Ivanov napao dogodio se u, i ispred zgrade suda u tom gradu, pred oko 100 ljudi. »U SUP-u u Dimitrovgradu postoji službena

bilješka policijske ophodnje, koja je u tom momentu bila na ulici i koja je, također, registrirala ovaj slučaj, tako da on ne može negirati da me je, prethodno u prostorijama suda, provocirao na taj način što mi je upućivao riječi da sam srbomanka, bez obzira što mu to znači, i da je nakon toga na ulici, doslovce, izrekao riječi: 'Što ti uopće radiš u Dimitrovgradu, ja ću tebe otjerati u tvoj Niš i u tvoju Srbiju', rekla je Zorica Milev.

Nacionalno vijeće bugarske nacionalne manjine podržava Ivanova i od predsjednika Srbije Borisa Tadića traži da ga pomiluje. Istovremeno, Ivanov je po drugi put, zatražio odlaganje izdržavanja kazne i sada čeka odgovor suda, kao i odgovor Tadića.

U četverogodišnjem mandatu aktualne pokrajinske vlasti

Za četiri godine 31 milijun eura za projekte

Predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine *Bojan Pajtić* izjavio je da će u sljedeće četiri godine pokrajinske vlasti realizirati 14 prioritarnih projekata, vrijednih 31 milijun eura.

Pajtić je u razgovoru s izaslanstvom stranih medija rekao da se ti projekti odnose prije svega na razvoj gospodarstva i poljoprivrede u Vojvodini, povećanje zaposlenosti i ukupnog standarda stanovništva, prenijelo je pokrajinsko Tajništvo za informacije.

On je kazao da je pokrajinska vlast za realizaciju tih projekata

osigurala četvrtinu sredstava, dok će ostatak biti osiguran iz donacija i povoljnih kredita, piše u priopćenju.

Dodaje se da je Pajtić za 18. veljače najavio održavanje donatorske konferencije u Novom Sadu.

»Vojvodina, kao lokomotiva Srbije u približavanju EU, ostvaruje raznovrsnu regionalnu suradnju i time prekoračuje granice prema EU koje su postavljene našoj zemlji«, kazao je Pajtić.

Najmlađi sudionici maskenbala

Fanci i sokovi za male maškare

Drugi »Hrckov« maskenbal

Šarenilo dječje mašte

U organizaciji NIU »Hrvatska riječ« i zbora učiteljica hrvatskih osnovnoškolskih odjela, a uz svesrdnu pomoć nekoliko sponzora, u utorak 8. veljače održan je u Velikoj dvorani HKC »Bunjevačko kolo« drugi »Hrckov« maskenbal na kojemu je učešće uzelo preko 300 mališana različitih starosnih uzrasta. Od onih najmlađih iz vrtića, pa sve do »starijih« učenika nižih odjela, vođenih hvalje vrijednom asistencijom svojih odgajateljica i učiteljica, upriličili su svim nazočnim posjetiteljima nezaboravan ugođaj pokladnog veselja. Nakon što je v. d. direktora i glavnog urednika NIU »Hrvatska riječ« *Zvonimir Perušić* proglasio drugi »Hrckov« maskenbal otvorenim, svaka škola učesnica maskenbala je sa svojim maštovitim učenicima, na njihov šeretsko-pokladni domišljati način, prezentirala prigodnu pokladnu točku, igrajući i pjevajući na pozornici u pravoj natjecateljskoj borbi za prestižnu titulu najbolje maske. No, početak ove lijepe, sada slobodno možemo reći i tradicionalne krabuljne priredbe, pripao je najmlađim sudionicima: mališanima iz vrtića »Marija Petković« koji su svojim nastupom izmamili veliki pljesak dupke ispunjenog gledališta, u kojemu je sjedio i uvaženi gost, generalni konzul RH u Subotici *Davor Vidiš*.

Odlično odglumljeno: mladi svatovi

Važni gost: Generalni konzul RH Davor Vidiš

U gotovo dvosatnom svečarskom programu, koji su vodili također maskirani voditelji *Ljubica Suturović* i *Dražen Prčić*, uslijedile su brojne točke, još brojnijih izvođača u kojima su prikazani igrokazi, kolaži recitacija, pjesama, plesova u nezaboravnoj interpretaciji svih sudionika. U želji da slučajno ne izostavimo niti jednu školu ili sekciju sudionika, ovog puta nećemo navoditi njihova imena, jer svi su oni zajednički, svojim trudom i zalaganjem njihovih odgajateljica i učiteljica jednoj zajedničkoj pokladnoj radosti, koja će vjerujemo zauvijek ostati u njihovom srcu i lijepim uspomenama na djetinjstvo.

U posve neizvjesnoj, ali nadasve ravnopravnoj borbi za titulu najboljih maski drugog »Hrckovog« maskenbala, na koncu su ipak, zahvaljujući ocjenjivačkom sudu stručnog žirija u sastavu: povjesničar umjetnosti *Olga Šram*, urednica »Hrcka« *Ivana Petrekanić Sič* i v. d. direktora i glavni odgovorni urednik »Hrvatske riječi« *Zvonimir Perušić*, proglašeni pobjednici. Prema odluci or-

Dolazak velike gusjenice

Proglašenje pobjednika

organizatora, dodijeljeno je ukupno četrnaest nagrada u sklopu kojih su izabrane tri prvoplasirane maske koje su ponijele hvale vrijednu titulu pobjednica maskenbala.

TRI PRVE NAGRADE: *Dajana Horvacki*, OŠ »Matija Gubec«, Tavankut, *Ines Baić*, Dječji vrtić »Marija Petković«, Subotica i *Ivana Vojnić Tunić*, OŠ »Matko Vuković«, Subotica

SPECIJALNA NAGRADA ZA NAJSIMPATIČNIJE, NAJMLAĐE DIJETE: *Oskar Kovač*, Dječji vrtić »Marija Petković«

ČETVRTA I PETA NAGRADA: *Sara Bejm i Marina Cvijanov*

ŠESTA I SEDMA NAGRADA: *Maja Vidaković i Martina Kopunović*

OSMA I DEVETA NAGRADA: *Matija Merković i Marko Dulić*

ČETRI UTJEŠNE NAGRADE: *Nina Vojnić, Viktorija Sudarević, Nikola Prčić i Martina Buljovčić.*

Zahvala sponzorima

Organizatori »Hrckovog« maskenbala uspjeli su u svojoj namjeni i zahvaljujući spremnosti nekoliko sponzora da pomognu ovaj lijepi događaj. Ovim putem zahvaljujemo se: NIU »Hrvatska riječ«, HNV-u, Knjižari »Mapa 5«, Subotica filmu i restoranu »Mc Donalds« iz Subotice

Maškare u bijelom

Domaćin bala: Géza Kucsera

Uz zvuke tradicionalnog mađarskog balskog plesa iz 17. stoljeća, u subotu, 5. veljače, u Maloj gostionici na Paliću, otvoren je deveti po redu bal gradonačelnika, kome je nazočilo više od 200 zvanica. Domaćin bala, gradonačelnik *Géza Kucsera* je zahvalivši se nazočnima što su se odazvali pozivu i svojim prilozi - ma pomogli humanitarni bal, istaknuo da je ideja organiziranja bala gradonačelnika rođena kako bi se pomoglo onima kojima je pomoć najpotrebnija. Podsjetivši kako je prošle godine od prihoda s bala renovirana zgrada Općinskog udruženja umirovljeni-

U organizaciji Općine Subotica održan

Bal gradonačelnika

ka, gradonačelnik je dio prihoda od 250.000, ove godine namijenio civilnoj organizaciji »Srce u srcu« za pomoć djeci oboljeloj od srčanih smetnji, i to za kupovinu jednog specijalnog aparata. Domu učenika »Ehák« pripast će 50 tisuća dinara, a ostatak fondaciji »Put k znanju«, koja pomaže mlade talente. U programu su su-

djelovali agencija »Miss Yu«, beogradski orkestar »Ljubav za ljubav«, a modna kuća »Fara« prikazala je svoje kreacije. Pokrovitelji bala bili su Vinarija Čoka, Simeks i Higlo. Torta u obliku sinagoge bila je teška 95 kilograma, a napravili su je ugostitelji »Elite Palića«.

Nazočni su svojim prilozi uputili pomoć tamo gdje je najpotrebnija

U Caritasovom domu u Subotici

Održano obiteljsko-župno prelo

U subotu je u Caritasovom domu treću godinu zaredom organizirano obiteljsko-župno prelo. Kad kažem obiteljsko, to znači da su cijele obitelji pozvane, da se počelo u 18,30, i da je trajalo malo posli je ponoći. Radi se o župi Isusova Uskrsnuća.

Kako Osnovna škola »Matko Vuković« gravitira našoj župi, odabir gostiju je bio tako usmjeren. Žao nam je samo što dvorana nije veća, pa nije mogla primiti više od 100 gostiju.

Broj upisanih učenika u hrvatske odjele i onih koji pohađaju sate njegovanja materinog nam hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, najviši od svih škola u gradu, govori da se ipak nešto radi po tom pitanju u našoj župi.

Prošlog proljeća smo u dva navrata organizirali sastanke radi bolje informirano - sti roditelja za upis prvaka u hrvatske raz -

rede i na katolički vjeronauk. Tako se jesenas u prvi hrvatski razred upisalo 18 učenika. Ti su nam roditelji vjerovali kad smo im govorili. Sad smo ih htjeli nekako okupiti i provešeliti se s njima. Tako je uvjet za dolazak na ovogodišnje naše prelo bio da su roditelji vjernici, da redovito dolaze na svetu misu.

Program je bio osmišljen, kao i dosadašnjih godina, da ne bude samo jela i pića, nego da ostane u srcima naših gostiju poneka poruka, kojima smo ih obasipali cijele večeri, ali da se i kod njih stvori osjećaj pripadnosti našoj velikoj obitelji i da zajedno možemo puno učiniti, a napose razumjeti i pomoći jedno druge.

Nakon što su naši mladi tamburaši otpjevali: Kolo igra tamburica svira, uslijedio je pozdravni govor, a nakon toga su djeca recitirala i igrala u skečevima.

Slijedi zabavno-poučni program za roditelje, razne nagradne igre, pa onda večera. Nakon večere obvezni pokladni fanci, pa onda prelo djeci. Djeca su njih 49 pored slatkiša dobili knjige iz Hrvatske. Potom se krenilo sa tombolom, koja je bila uključena u simboličnu cijenu karte. Igru i ples roditelja su pomno pratila djeca. Svi su uživali i veselili se.

Zahvalni smo Bogu da nam je uspjelo, da su ljudi bili zadovoljni, da su već za sljedeću godinu govorili da bi volili biti pozvani i da bi i oni sad volili biti sponzori nečega ili barem radom pomoći.

Svaki poziv nekoj novoj obitelji je rizik, kako će nas prihvatiti, kako će se osjećati, ali nakon jednog ovakvog susreta, vidimo da je potrebno samo otvoriti svoje srce, svoju dušu, pa ni druga strana neće ostati ravnodušna.

Nena Tumbas

»Debo četvrtak« u DSHV-u

Devet puta jesti

Tradicionalno druženje uz fanke

»Debo četvrtak«, po pučkoj je tradiciji posljednji četvrtak prije početka korizme. Na taj dan se, po starome običaju, treba devet puta jesti. Kao i svake godine Demokratski savez Hrvata u Vojvodini okupio je svoje članstvo, prijatelje i simpatizere stranke na 'fanke' (krafne).

Bilo je to neformalno druženje. Goste je dočekaio predsjednik stranke *Petar Kuntić*, a među ostalima, prisutni su bili: generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici mr. *Davor Vidiš* s obitelji, predsjednik Općine Subotica *Géza Kucsera*, te brojni predstavnici političkih stranaka, kulturnih udruga i subotičkih poduzeća. Domaćini su se dobro pripremili. Nazočno je bilo više od stotinu ljudi, a nije nedostajalo ukusnih 'fanaka' s pekmezom, sirom ili posutim mljevenim šećerom...

N. S.

Nikola Kvala i Imre Kern

Svi vole vruće fanke

Petar Kuntić i Josip Dulić

Maškare u Petrovaradinu

Dominirali »vojnici«, »carinici« i »navijači«

Posljednjih se godina ovaj običaj ponovno vraća u srijemska mjesta u kojima žive i Hrvati

Piše: Igor Kušeta

Vrijeme je poklada. Diljem svijeta, prije svega katoličkog, u veljači se održavaju karnevali, maškare, maskenbali. U biti je sve slično, ljudi maskirani u razne maske, uz obvezne šale i doskočice. Svakako je najveći karneval u Rio, koji okupi nekoliko milijuna ljudi iz cijelog svijeta.

U Hrvata, također, postoji duga tradicija obilježavanja pokladnih, odnosno karnevalskih proslava. Do konca Drugoga svjetskog rata u svim krajevima gdje žive Hrvati poklade su se obilježavale i štovale na osobit način. Nakon 1945. godine ovi se blagdani zanemaruju i gotovo su nestali kod našeg naroda. Poslije gotovo pola stoljeća ove se manifestacije ponovno organiziraju i danas u nekoliko hrvatskih gradova okupljaju više desetina tisuća gostiju iz domovine i inozemstva. Danas su u Hrvata najpoznatiji karnevali u Rijeci i Dubrovniku.

Srijemski su Hrvati isto tako nekoć proslavljali dan poklada to jest maškara. Na žalost, srijemski su Hrvati, osuđeni na asimilaciju, i sami zaboravili svoje običaje. No, posljednjih se godina ovaj običaj ponovno vraća u mjesta gdje žive i Hrvati. Nekoliko godina se poklade u Petrovaradinu proslavljaju pod nazivom »Maskenbal«, u Golubincima kao »Maškare«, a od ove godine se slavilo i u Slankamenu. Tko zna, možda se do godine u još nekoliko mjesta ovaj lijepi običaj obnovi.

U subotu 5. veljače u Petrovaradinu je održan »Maskenbal«, u organizaciji mladih iz Petrovaradina koji vode prostor za mlade. Bilo je uistinu puno odličnih maski, a prostor je bio pun sudionika i posjetitelja. Uglavnom su bili nazočni mladi iz Petrovaradi-

na, Novog Sada i okolice, a bilo je i nekoliko gostiju iz Golubina-ca. Svi su bili veseli i odlično se proveli. I pokraj toga sto je tu noć u Novom Sadu izmjerena temperatura od oko minus 20 stupnjeva, igralo se i pjevalo do ranih jutarnjih sati.

Uz ostale maske, bilo je tu i predstavnika »Vojske SiCG«, »carinika SiCG«, »YU navijača«, dok predstavnika »organa« drugih država nismo zamijetili. Tko zna, možda se iduće godine i oni pojave kod svojih »kolega«.

U Petrovaradinu: Puno sudionika i posjetitelja

Vesele maškare

Bilo je puno odličnih maski

Maskenbal u Golubincima

Zima zabijelila selo

Osim predstavnika lokalnih vlasti, golubinačkih i staropazovačkih, na golubinačkom su maskenbalu bili nazočni i predstavnici mnogih medija, predstavnici katoličke i pravoslavne crkve, dužnosnici hrvatskoga veleposlanstva iz Beograda, pa i predstavnici Vlade Republike Srbije. I, dakako, raseljeni Golubinčani

Piše: Zdenko Samaržija

Mogli bismo napisati, recimo, skandalozno, kada bi ovo izvješće bilo u duhu poludjelih golubinačkih maškara. Nastavili bismo, prosudbena je komisija donijela nekoliko čudnih odluka koje su pokrenule lavinu nezadovoljstava.

Konačna se bilanca žrtava sa strahom iščekuje, no za sada se zna o četvero povrijeđenih te dva oštećena automobila.

VODEČI U KULTURI: Naravno da prethodni pasus ne sadrži ni zrno istine i da je večer u nedjelju 6. veljače 2005. godine u Golubincima protekla bez incidenata. Dodajmo, rukovodstvu Hrvatskoga prosvjetnoga društva »Tomislav« iz Golubinaca, vodeće kulturne institucije ovoga dijela Srijema, valja izreći pohvale za organizaciju maskenbala, sada već tradicionalne manifestacije koja ne okuplja samo golubinačke Hrvate već sve ljude dobre volje i tolerancije.

Kroz maskenbal, koji se i ove godine održavao u holu golubinačke osnovne škole, odlično su naš proveli odlično pripremljeni voditelji *Anita Kovačević* i *Damir Čačić* – konferansa je, saznali

Lisice sa tamburicama: ansambl HKPD »Tomislav«

Rekonstrukcija golubinačke svadbe

U okruženju maskiranih: Branimir Lončar u Golubincima

smo, sastavljena od stihova golubinačkih pjesnika; većinom su to uradci *Ilije Žarkovića*. Vrlo uspješne maske, istaknimo kreaciju po uzoru na Kremenka i Kamenka, malešne Havajke te pobjedničkoga viteza na konju u naravnoj veličini (nije za vjerovati!!!) defilirale su pozornicom uz pratnju golubinačkoga tamburaškoga orkestra koji je izveo i nekoliko autorskih skladbi, potencijalnih uspješnica. Natisnuta je publika bez daha ostala kada je plesni ansambl HKPD »Tomislav« izveo rekonstrukciju golubinačke svadbe, o čemu će »Hrvatska riječ« te mnogi mediji još pisati.

AFIRMACIJA SRIJEMSKIH HRVATA: Mato Groznica, predsjednik HKPD »Tomislav«, rekao je za »Hrvatsku riječ« da maskenbal i slične redovne manifestacije kao i razna kulturna događanja koje organiziraju članovi »Tomislava«, postaju središnje mjesto okupljanja ljudi željnih kulturnih događanja. To je, nastavio je, najsnažnije sredstvo afirmacije srijemskih Hrvata.

Osim predstavnika lokalnih vlasti, golubinačkih i staropazovačkih, na golubinačkom su maskenbalu nazočili i mnogi mediji, predstavnici katoličke i pravoslavne crkve, dužnosnici hrvatskoga veleposlanstva iz Beograda, koje je predvodio zamjenik veleposlanika *Branimir Lončar*, čija su djeca također sudjelovala u maskenbalu, pa i predstavnici Vlade Republike Srbije. I dakako, neki raseljeni Golubinčani. U neku ruku domaćin, kao i uvijek, je golubinački župnik vlč. *Jozo Duspava*. Prigodni je dodjenu u prostorijama župnoga doma (te spontana svirka i pjesma koja je potrajala u neopisivo hladnoj noći) pokazao kako je nužno sustavno prostorno zbrinuti golubinački HKPD. Svejedno da li adaptacijom nekog prostora ili izgradnjom hrvatskog multimedijalnog centra u Golubincima. ■

Pljačka sarkofaga

Prigovora na rad prosudbene komisije bilo je i na domjenku. U službenom dijelu programa, smatraju mnoge maske, samo je mišljenje maskiranih uzeto u razmatranje, najuspješnija je maska, zapravo, scenska igra, bila Pljačka egipatskoga blaga. Ona nosi nagradu publike. Za nagradu su se neki članovi te kreacije slikali, kao i autor ovoga teksta, s bradatim manekenkama, gotovo zečicama. Njihovu kreaciju nazovimo Fotografijom iznenađenja.

Maskenbal u Novom Slankamenu

Faraon osvojio publiku

U subotu 5. veljače u Hrvatskom domu u Novom Slankamenu Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Stjepan Radić« održalo je tradicionalni maskenbal.

U tjednu pred početak Korizme od starine je bio običaj maskirati se. Nakon ratnih godina, ovo je bio maskenbal s najvećim brojem sudionika u Novom Slankamenu. Na početku programa je predsjednik Društva *Ivan Rukavina*, pred oko 250 nazočnih, posebno pozdravio prisutnog zamjenika veleposlanika Republike Hrvatske u Beogradu *Branimira Lončara* i domaćeg župnika vlč. *Dinka Kalmara*, te veliki broj gostiju iz Golubinaca. U programu je sudjelovalo 45-ero maskirane djece, te 20-ak starijih izvan konkurencije.

Svi nazočni su imali pravo pismeno dati svoj glas za tri najbolje maske, a izbor nije bio nimalo jednostavan. Mnogo je vremena, truda, umještosti i mašte uloženo za izradu svih maski. Dok je žiri prebrojavao glasove, nazočne su svojim programom zabavljali mladi maskirani u »Grand Show«, članovi HKPD-a »Tomislav« iz Golubinaca s koreografijom svatovskih običaja, pjesama i plesova te vokalno-instrumentalni sastav pod maskama iz Novog Slankamena okupljen za ovu prigodu pod imenom »Zbrda-zdola«.

Konačno, voditeljica *Gordana Albot*, maskirana u Šeherezadu, proglasila je rezultate glasovanja. Većina je za prvo mjesto izabrala masku »Faraon«. Drugo je mjesto osvojila skupna maska »Deva« kod koje je posebne simpatije pobrao trenutak kada je »Arapin« razvio natpis sa tekstom: »Bio Arap ili Nijemac, u duši sam Srijemac.« Treću su nagradu dobile male »Tahićanke«. Nijedno dijete nije otišlo s maskenbala bez barem simbolične nagrade. Nakon službenog dijela programa, još se dugo zadržalo u druženju uz prigodno posluž enje.

D. K.

VIS: »Zbrda zdola«

Najbolja maska: faraon

Druga nagrada za masku: Arapin

Maskirani Dukat

VAJSKA – Vjeronaučna dvorana župnog doma u Vajskoj bila je u subotu, 5. veljače, mjesto na kojem su u isto vrijeme boravili Zoro, Randu, Kju-klux klan, trudna Šokica iz 50-tih godina, nekoliko svećenika i još mnoštvo osoba iz povijesti, filma, mašte i stripa. U organizaciji HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani, a uz potporu vlč. Josipa Kujundžića, održana je pokladna zabava..

Na samom početku predsjednik »Dukata« Pavle Pejčić obučen u svećeničku odo-

ru, održao je »propovijed«, u kojoj se na šaljiv način dotaknuo problema Vajske, a potom srdačno pozdravio goste, članove KPZH »Šokadija« iz Sonte. Uz obilje pjesme i plesa, vidjeli smo i kratki igrokaz »Kumovi«, prvijenac novoformirane Dramske sekcije »Dukata«, natjecanje u brzom jedenju kolača, krumpir-pogačice sa šunkom, krastavcima, pekmezom i šlagom, u kojem je pobijedio *Vladimir Hegediš*, te pogađanje tajnovitog predmeta. Da je u pitanju toalet-papir, prvi se *dosjetio Luka Iličić*.

U nedjelju, 6. veljače, u poslije podnevnim satima je održan dječji dio maskenbala. U župnom domu se okupilo preko pedesetero djece pod krinkama, uzrasta od vrtića, do osmoga razreda. Održano je nekoliko šaljivih natjecanja, a u pauzama između njih, članovi dječje folklorne sekcije »Dukata«, dramske i recitatorske sekcije, pokazali su nazočnima svoje umijeće.

Zbog loših vremenskih uvjeta izostao je defile ulicama Vajske. Pavle Pejčić, predsjednik Dukata, zadovoljan je organizacijom ove manifestacije: »Drago mi je da smo uspjeli okupiti ovoliki broj sudionika, kako odraslih, tako i djece. Osobito mi je drago da sam među nazočnima vidio i nekoliko prosvjetnih radnika, kao i odgajateljicu iz našega vrtića, koji nisu naši člano-

vi. To mi je pouzdan znak da je 'Dukat', kao hrvatska udruga, dobro primljen i kod ostalih nacionalnosti i postaje nezaobilazan čimbenik u kulturnom životu Vajske i Bođana. Uspjehu priredbe pridonijeli su članovi Organizacijskog odbora, na čelu s agilnom *Jelenom Gostimirović*, koja je i voditeljica dječje folklorne sekcije. Dogodine planiramo ovu manifestaciju podići na razinu općine Bač, a prvi razgovori u tom smislu već su obavljeni.«

I.A.

Pojačati suradnju »Šokadije« i »Dukata«

VAJSKA – Tijekom boravka predstavnika sončanske KPZH »Šokadija« na pokladnoj zabavi u organizaciji HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani, razgovaralo se o unapređenju suradnje ove dvije udruge. Zajednički je stav da su »Dukat« i »Šokadija« u svojemu radu upućene jedna na drugu, kako po tradiciji, tako i po potrebama. Tijekom devedesetih, sela šokačkog Podunavlja bila su na osobitoj ratnoj vjetrometini. Naslonjena na granicu s Hrvatskom, napućena žiteljima više nacionalnosti, bila su plodno tlo za orgijanje raznih dragovoljačkih i inih postrojbi. Hrvati, koji su zbrisani s popisa državotvornih naroda, a još nisu bili ozakonjeni kao nacionalna manjina, postali su mete za odstrel. Svaka sitnica je bila sumnjiva, dovoljno je bilo to što su pripadnici naroda s kojim se ratuje. Usud Vajske bila je blizina skelskog prijelaza, a usud Sonte blizina mosta. Okolo ta dva punkta bile su koncentrirane spomenute postrojbe. Kako je netko morao platiti, najpodobniji su bili upravo Hrvati.

Dolaskom demokracije na ove prostore i zakonskim priznanjem Hrvata za nacionalnu manjinu, stvaraju se uvjeti za normalan suživot. Kultura pravi prvi iskorak. Formiraju se KUD-ovi s predznakom »hrvatski«, doduše još uvijek s pomalo etiketiranja u svojim sredinama, uvodi se hrvatski jezik u sve više škola, »Šokadija« u Sonti i »Dukat« u Vajskoj i Bođanima prolaze porođajne muke, a potom se omasovljuju. Obje udruge danas imaju i članova drugih nacionalnosti, ne samo Hrvata. »Šokadija« je u granicama svojih mogućnosti uvijek podupirala »mlađeg brata«, »Dukat« je ta potpora u svako doba dobrodošla. Na neformalnim razgovorima predstavnika ovih dviju udruge, iznijete su ideje o još čvršćoj povezanosti i suradnji. Pročelnik novoformirane

Dramske sekcije »Dukata« *Stevo Hegediš*, ima ambicije i volje za rad, no, nedostaje mu iskustvo: »Na početku smo rada Dramske sekcije. Znam da mi neće biti lako, no, volje za rad imam, a imam i malo glumačkog iskustva. Svjestan sam da to nije dovoljno, svaka pomoć i potpora su nam dobro došle. Drago mi je da su naši prijatelji iz Sonte podržali naše namjere, a obećali su nam i neophodnu kadrovsku pomoć, bar za početak rada sekcije. Znam kako je njihova dramska sekcija, volio bih da krenemo stopama »Šokadije«. *Ivan Vidaković*, gost iz »Šokadije«, kaže: »Veseli me entuzijazam, kako čelništva, tako i članova 'Dukata'. Smatram da su udruge iz Podunavlja prirodno upućene jedne na druge i da se, koliko god je to moguće, pomažemo međusobno. Za početak ove sezone, naš pročelnik dramske sekcije će svojim iskustvom pomoći tek utemeljenoj dramskoj sekciji 'Dukata'. Vjerujem i da će se suradnja naše dvije udruge intenzivirati na svim poljima, jer to je obostrani interes«. Pročelnica Pjevačko-tamburaške sekcije *Marija Ihas* na početku je velikog posla: »Konačno smo uspjeli osigurati glazbala za naš budući tamburaški orkestar, a ovih dana krećemo i sa izobrazbom naših budućih glazbenika. Volje ima, zainteresiranih ima, a nadam se da će biti i plodova rada. Pjevačka grupa je do sad imala više nastupa u Vajskoj, Somboru i Sonti. I tu postoji još dosta prostora za poboljšanje kvalitete, uz prijeko potrebno omasovljenje«.

Nadamo se da su »Dukat« i »Šokadija« na pravom putu, te da će još tješnje surađivati, kako međusobno, tako i s ostalim udrugama iz naše nacionalne zajednice.

Ivan Andrašić

Jedan pogled na položaj Hrvata u Vojvodini (9.)

Ostvarivanje prava na informiranje

*Jedina TV emisija na hrvatskom jeziku na državnoj televiziji – »TV divani« – grubo je zaustavljena kada je njenu produkciju preuzela NIU »Hrvatska riječ« u listopadu 2004. godine i kada je emisija nazvana »Tragom hrvatskim« * No, i prije toga ta emisija nikada nije financijski podržana od strane države*

Piše: Tomislav Žigmanov

Na materinskom jeziku pripadnici hrvatske zajednice u Vojvodini informirali su se sve do srpnja 2004. godine putem polusatne televizijske emisije »TV divani« na Televiziji Novi Sad, koja se emitirala svaka dva tjedna, zatim putem dnevnog dvosatnog programa na Radio Subotici, ali zbog slabe čujnosti samo na teritoriju subotičke općine, jednom tjedno u duljini od 30 minuta na subotičkoj lokalnoj TV YU ECO, te putem tri tiskana medija – tjednika »Hrvatska riječ«, čiji je osnivač Hrvatsko nacionalno vijeće, Katoličkog tromjesečnika »Zvonik« i tromjesečnika za kulturu »Miroljub«, kojega izdaje Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Vladimir Nazor« u Somboru.

Prvi medij, »TV divani«, grubo je zaustavljen kada je njegovu produkciju preuzela NIU »Hrvatska riječ« u listopadu 2004. godine i kada je emisija nazvana »Tragom hrvatskim«. No, i prije toga ta emisija nikada nije financijski podržana od strane države, kao što nisu podržani niti »Zvonik« i »Miroljub«, te se ovi mediji samofinanciraju. Televizijska emisija »TV divani« i tjednik »Hrvatska riječ« novijeg su datuma, a listovi »Zvonik« i »Miroljub« imaju tradiciju od desetak godina, dok program Radio Subotice na hrvatskom jeziku postoji pet godina!

HRVATSKA RIJEČ: Pa ipak, za sada jedino tjednik »Hrvatska riječ« ima kod vojvođanskih Hrvata ozbiljniju, utemeljeniju i trajniju misiju u domeni informiranja na vlastitom jeziku, zbog svoje institucionalne uređenosti – osnivač je tijelo državne samouprave. Naime, Skupština AP Vojvodine je na sjednici održanoj 8. svibnja 2002. donijela velikom većinom glasova »Odluku o osnivanju Novinsko-izdavačke ustanove 'Hrvatska riječ'«, čime su se stekli prvi valjani formalno-pravni uvjeti za daljnji konkretni rad na osnivanju i konstituiranju Ustanove, koja ima za cilj da na institucionalan, profesionalan i obuhvatan način omoguću i prikladno riješi pitanje ostvarivanja prava na informiranje putem tiskanog medija na

svom jeziku građana hrvatske nacionalnosti na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Nakon osnivanja, ova ustanova počela je izdavati i istoimeni tjednik (prvi broj »Hrvatske riječi« izašao je 31. siječnja 2003.), koji je javno glasilo. Ovaj list nastoji poštovati građanski koncept u pristupu informiranju, zalažući se za istinito, pravovremeno i objektivno informiranje. U tom smislu, »Hrvatska riječ« pridonosi da se stalno i u svakom pogledu potiču demokratski procesi u društvu. Drugim riječima, uređivačka politika »Hrvatske riječi« utemeljena je na objavljivanju točnih, cjelovitih i pravodobnih informacija o svim događajima, pojavama i osobama, odnosno svim zbivanjima u široj zajednici prema pravilima novinarske profesije i novinarske etike. Pokraj toga na stranicama »Hrvatske riječi« posebna pažnja je posvećena životu Hrvata u onim mjestima u kojima obitavaju i njihovom svakodnevnom sudjelovanju u oblasti rada i stvaranja, nadalje u politici, obrazovanju i kulturi, te vjerskom životu. U listu se povremeno pojavljuju dodaci, od kojih se ustalio podlistak za djecu »Hrcko«.

Ustanova se pretežito financira od sredstava iz proračuna AP Vojvodine, a dijelom od donacija i prodaje. Istina, ona nije u ravni sredstava što ga imaju druge ovakve manjinske ustanove, dobiva se

naime prilično manje, što predstavlja veliki problem u procesu daljnje institucionalne izgradnje i razvoja djelatnosti, to jest izdavanja časopisa za kulturu i znanost te knjiga na hrvatskom jeziku. Zanemari li se taj problem, mora se konstatirati da je prvi osnivač – Skupština AP Vojvodine – imao više nego korektne odnose u komunikaciji s Upravnim odborom kada se ustanova osnivala, a prilikom imenovanja novog sastava UO ustanove, Skupština AP Vojvodine je potvrdila članove koje je predložilo Hrvatsko nacionalno vijeće.

Sredinom 2004. godine Skupština AP Vojvodine prenijela je osnivačka prava nad NIU »Hrvatska riječ« na Hrvatsko nacionalno vijeće, koje je ta prava prihvatilo na sjednici u srpnju iste godine.

RADIO SUBOTICA: Program na hrvatskom jeziku Radio Subotice emitira se svakodnevno u trajanju od dva sata i drugi je medij putem kojeg Hrvati u Vojvodini ostvaruju svoje pravo na informiranje na institucionalno primjeren način. No, njegovo temeljno ograničenje je slaba čujnost – ovaj se program može pratiti samo u okolici Subotice.

Emisiju priprema redakcija na hrvatskom, koja je punopravni član tog javnog informativnog poduzeća, čiji je osnivač Skupština Općine Subotica. Istina, postoji stanovita neravnopravnost u omjeru programa – program na srpskom i mađarskom jeziku neusporedivo su dulji. Program na hrvatskom jeziku u dijelu povijesno-kulturoloških sadržaja kontekstualno je primjeren Subotici, intoniran je u duhu vrijednosti tolerancije, te je u funkciji afirmiranja osnovnih postulata suživota. Dio, pak, informativno-politički u strukturi programa nastoji se ostvarivati s pozicija aktivnog, otvorenog i kritički intoniranog razumijevanja novinarstva. Pokušava se, naime, nastupiti kao zainteresirana strana u sferi javnog života – polazište je u njihovoj uređivačkoj politici da informativni mediji moraju imati funkciju zaštite ili korektiva kada je u pitanju ostvarivanje javnog interesa, i to putem kritičkog pristupa, ukazivanjem na pogreške, propust.

Priča o Hrvatima – novi vijek (34.)

Dubrovnik

Cjelokupno političko djelovanje svih dužnosnika Dubrovačke Republike, ali i svi privatni interesi i etičke norme, bili su podređeni isključivo dobrobiti države. Dubrovačka je Republika najviše polagala na diplomatsku vještinu svojih predstavnika i poslanika, a stoljeća iskustva stvorila su u Dubrovniku jednu od najsuptilnijih škola diplomatske vještine u tadašnjem svijetu

Piše: Zdenko Samaržija

Dubrovačka trgovačka flota bila je u drugoj polovici 16. stoljeća na vrhuncu moći, a u gradu je cvala obrtna i manufakturna proizvodnja. Razvijalo se i bankarstvo. Dubrovčani su gradili veličanstvene palače i ljetnikovce.

Velika pažnja pridavana je obrazovanju djece. Isprva su djeca odlazila u građanske škole u inozemstvo, a poslije su u Dubrovnik dolazili izvrsni učitelji, koje je plaćala Republika. U Dubrovniku su djelovali veliki hrvatski književnici poput *Marina Držića*, *Šiška Menčetića*, *Nikole Nalješkovića* i *Mavra Vetranovića*, a među hrvatskim baroknim slikarima istaknuo se *Nikola Božidarević*.

POTRES I POŽAR: Zlatno doba Dubrovačke Republike protegnulo se i u 17. stoljeće. Dubrovčani su razgranali proizvodnju i prijevoz srebra i olova iz rudnika na području Osmanlijskog Carstva u razvijene krajeve Europe, gdje su bili vrlo traženi. Težak udarac Dubrovniku bio je katastrofalan potres 6. travnja 1667. godine. Približno 5.000 Dubrovčana poginulo je u ruševinama grada, a jedan od najljepših i najskladnijih mediteranskih gradova u nekoliko je minuta nestao u ruševinama. Ono što nije srušio potres, uništio je požar koji je danima pustošio grad. Romanička katedrala i niz gotičkih i renesansnih palača, crkava i samostana pretvorene su u ruševine. Stradalo je i dubrovačko brodogradilište u luci.

NIKOLA BUNIĆ: U teškim se okolnostima istaknuo *Nikola Bunić*, diplomat, pjesnik i pisac. Organizirao je gašenje požara, izvlačenje i liječenje ranjenika, spriječio je pljačku i u prvim tjednima nakon potresa organizirao javne kuhinje i zbrinjavanje unesrećenih. Nakon potresa Osmanlijska je trebalo platiti redovit danak, koji Dubrovčani nikako nisu mogli skupiti. Niti deset dio potrebnog iznosa Nikola Bunić od-

nio je veziru *Kara-Mustafi*, što je on shvatio kao provokaciju i utamničio dubrovačke poslanike. Bunić je pisao Senatu Dubrovačke Republike da se ne obazire na njegovu sudbinu i da ne pristane na ucjene te da nikako ne plati pun iznos danka. Kada je Bunić umro, Dubrovčani su ga počastili titulom oca domovine.

Dubrovnik se teško i sporo oporavljao od potresa i požara. U 18. stoljeću počela

se oporavljati njegova pomorska i kopnena trgovina. Zahvaljujući dobro vođenim pregovorima, uređeni su odnosi s Mletačkom Republikom na Jadranu i sklopljen je povoljan trgovački sporazum s Francuskom o sredozemnoj trgovini. Ojačana trgovačka mornarica imala je potkraj 18. stoljeća oko 280 brodova, no Dubrovnik više nije mogao dosegnuti staru moć. ■

Meka poslovnih ljudi

Dubrovnik je bio mekom poslovnih ljudi iz cijeloga svijeta, osobito Židova. U njemu je između 1558. i 1599. godine, tj. do svoje smrti, djelovao židovski pjesnik *Didak Iza-ija Cohen*, ali i još neki znameniti intelektualci. Uz matematičara *Marina Getaldića*, koji je nastavio rad *Nikole Nalješkovića*, te matematičara i fizičara *Nikolu Gradića*, koji je bio upravitelj vatikanske knjižnice, Dubrovčani su se istaknuli i u humanističkim znanostima velik doprinos razvoju europske medicine i njezinu oslobađanju od antičkih i arapskih utjecaja dao je i Hrvat *Andrija Dudić* (1533. -1589.). Tvrdio je da se kuga širi nekom zaraznom tvari, a ne zbog utjecaja zvijezda, kako se to tada tumačilo. Značajno je medicinsko djelo napisao i *Amatus Lusitanus*, Portugalac koji je živio i radio u Dubrovniku i čije se djelo temelji na iskustvima u liječenju u Dubrovniku, ali i iskustvima dubrovačkih liječnika nakon izlaska knjige dubrovačkog liječnika *Baglivija* »O liječničkoj praksi« liječnik osmanlijskih sultana *Israel Conigliano* rekao je da se udvostručio broj knjiga u njegovoj knjižnici – do tada je naime imao samo *Hipokrato-vu* knjigu

Piše: Alojzije Stantić

Pravljenje »sitni novaca«

Odranjivanje pileža

Kad su sridinom druge polovice XIX. vika naši stari počeli raditi sve više zemlje, kad su počeli prioravati atove (velik općinski pašnjak) i uvećavati njive, friško su ubardali (svatili) nauk da je osim žita (pšenice) sav višak roda litine najunosnije prodat kroz odranjenu živinu (domaće životinje). Dotleg su živinu, pa i pilež (perad) odranjivali samo za se, za klanje i za sime (za rasplod). U naprednom svaćanju gazdovanja i žene su dale svoj udio, latile su se odranjivanja sve više pileža, u čem su njim tušta pomagala i ženska dica, učila se tom poslu.

Žena je od odranjenog pileža pravila »sitne novce«: od prodati kokošiji jaja; gušćijeg a digdi i pačijeg perja; od viška kojekakog pileža i od ukljukani gusaka digdi i pataka. Sa »sitnim novcima« je žena gazdovala, od nje je kupovala kojekaki sitnež za domazluk: mašine (šibice), petrolin, začine i sl.; sitnež za šivenje: igle, konac, čiodle, pucad (dugmad); kojekaki postav (platno), a u boljoj godini doteklo je i za kupovinu rivarske (refeške, tekstilne robe) za rubeninu (rublje) za divojačku opravu (prćiju, štafir) i sl.

Priko cile godine novac je »kapo«, polagano ulazio u kuću, od često prodavani kokošiji jaja. Salašarke nisu imale vrmena da ji prodaju na peci, prodavale su ji jajarošu (trgovac jajima i piležom) naveliko, koji je salašarke obalazio ugovorenog dana. Jajaroš je odjedared kupio, isplatio i odno po nekoliko sotitna jaja, koliko je bilo u domazluku. Jaja su nosili u velikim pletenim košarovima: na dno su prostrli malo plive, poređali red jaja, pokrili ji plivom, pa na nju jaja i tako redom do vrva košara. Jaja su u košar trpali s dvi ruke: u jednoj dva u drugoj tri jajeta, u svakom spuštanju po pet jaja. Takim brojanjem se ne mož zbunit koliko je komada izbrojano.

Prid zimu je stanarica (žena koja i odranjiva pilež) izabrala mlade pivce koje će ostaviti za sime (za rasplod), a obaško je izabrala izgledne kokice s kojima će odmiti kokoške koje su se iznele (slabije nose jaja).

GUSKE: Do kraja II. svetskog rata nuz kokoške u svakom salašu, pa i većim avlijama s kraj sela, odranjivali su i guske. Nuz ječam i zob kuruz je bio najvažnija zrnata rana, od koje je najpre moralo doteć krupnoj živini, a manji dio su ostavili za pilež (perad).

Guske je lako odraniti, oko guščića dok njim ne izraste perje, ne triba se tušta bakćat, a na salašu s ledinom još su ji lakše odranili, a posli risa (žetve) ranile su se skupljenim zrnima žita i mladim korovskim biljkama na strniki.

Salašarke su prvu hasnu od gusaka imale najpreg od čupanja perja, a posli kad su ji ukljukale i prodale. Perje su čupali tri, a od ranog legla i u podesnoj jeseni, i četiri puta, od sv. Antuna (13. lipnja) do jeseni.

Pilež na ledini

Od oko pet gusaka načupali su oko kile perja. Kadgod su se čeljad pokrivala i spavala na perju, a najviše su ga prodali. Perjari (trgovci perjom) su rad njegov dolazili na salaš: pogodili se za cinu, izmirili ga, isplatili i odneli.

Kad je u jesen zaladnilo, guske su zatvorili, držali si ji u tisnom i zatvorenom mistu i počeli kljukat, nasilno raniti pokišeljenim (nakvašenim) kuruzima, ujutru i uveče. Kljukale su ji žene: kroz silom otvoren kljun usta joj je napunila zrnima kuruz, guska ji je progutala, a da ji brže proguta žena je zrna prstima provlačila kroz jednjak. Kljukali su je dotleg dok nisu napipali da joj je volja (proširen dio jednjaka) puna. Za oko dva miseca gusku od oko 4-6 ugojili su na oko 10 kila, a ugojena je imala džigericu, najskuplji dio, 70-80 deka. U

novije vrime badogoši (limari) su počeli praviti ručnu napravu kroz čiji livak su guski kuruze ugurali u volju.

Oko materica po do poklada trgovci i klaničari pokupovali su sve debele guske.

Sporredna hasna od gusaka je da di su se one vrtile i spavale tamo nije bilo pacova, guske ji ne podnose, vijaju ji ostrim, reckavim kljunom.

MORKAČE Nji su u salašu odranjivali najviše rad čorbe u svećanim užnama. Njevo je odranjivanje jeptino, al je velika nevolja kad je triba uvatiti rad klanja: pulin je ne mož uvatiti jel kad je povija časkom odleti priko ograde, a noćiva u kruni visoki drva. One su pomalo divije, u čoporu po desetak i više komada su po tri-četiri morkana, vole se zavlačiti u visoku litinu oko salaša, di su se rane kojekakim bubama, ritko kad su došle ist kad je stanarica vabila pilež, osim zimi po snigu. Dešavalo se da je morkača banila na salaš s čoporom morčića, a da stanarica nije ni znala da se morkača raskvocala. Tušta je morkača stradalo od lisica, koje su ji vaćale u kuruzima el u drugoj visokoj litini.

PUČKE: Pučke su odranjivali najviše rad prodaje, za se su ostavili toliko da s njegovim mesom otprave nike zimske blagdane. Kasno u jesen su ji prodali trgovcima. Odranjivanje pućaka je išlo teško, tušta ji otpadne (ugine) dok se ko pućići ne izobajaju.

PATKE: Patke salašari nisu volili jel se stalno brćkaju s vodom i prave blato oko alova s vodom, zato su ji odranjivali samo salašari kojima je ledina udarala u do. Tamo su ji puštali di su bile takoreć vazdan u vodi, u njoj su se ranile sočivicom i kojekakim podvodnim crvićima i pužićima. Patka mož dubiti u vodi, dovatiti ranu i do tridesetak centi ispod vode. Kad su se nai- le plandovale su na travi u mlaki. U odranjivanju pileža lisice su najmanje štetile patkama, koje su bile el u vodi el u ledini salaša, a tamo rad ositni salašarski vašaka lisice nisu zalazile.

Pačije perje iz dolova je bilo čisto, al jep- tinije od guščijeg, jel nije tako fino.

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

*Nije na nama
da dokinemo
bolesti da
dokinemo
grijehe, nije
na nama da
budemo samo
uspješni da
budemo uvijek
vjerni da nas
svi hvale.
Naša prava bit
je u tome da
ne vjerujemo
nijednoj
negativnosti,
neuspjehu,
nijednoj
katastrofi,
nijednoj smrti.
Iz svega
postoji izlaz.
To je
obraćenje.*

Pod teretom grijeha

Pogled u ogledalo

Svaka religija i vjera poznaje vlastiti put čišćenja. Mnoge svjetske religije poznaju i vrlo različite rituale čišćenja i obraćenja. Čovjek je naime biće koji je svjestan svoje grešnosti i savjest mu stalno nalaže potrebu čišćenja »onoga tereta« koju savjest nosi. Teret je grijeh, neuspjeh, nezadovoljstvo i osobito vlastita krivica. Kako se nje osloboditi, kako se od svog puta obratiti? Znamo za kršćanstvo da nije religija u užem smislu riječi. Kršćanstvo je vjera i to, kako mi vjerujemo, Bogom dana i objavljena. No, ipak kršćanstvo je objavljena i darovana vjera od Boga ali po mjeri čovjeka. Tako i kršćanstvo poznaje i obred i vrijeme i način »čišćenja«. To je Korizma, koja je upravo započela, a započela je čudnim obredom. Obredom pepeljanja. Svećenik blago slivlja pepeo i na sam početak Korizme unutar Bogoslužja posipa glavu vjernika pepelom i prati porukom koja je sadržana u mogućnosti dvije rečenice: »Sjeti se čovječe da si prah i da ćeš se u prah pretvoriti!« ili novija formula evanđeoskog poziva: »Obratite se i vjerujte Evanđelju!«. Dakle, na početku smo Korizme.

NOVI POČETAK: Bit kršćanske poruke jest obraćenje. Znači da ne postoje nepromjenjive i tragične, katastrofalne životne situacije. Uvijek se može nanovo početi i uvijek treba podignuti glavu i ići naprijed. Propao nam je posao? Nemojmo očajavati nego započnimo drugi. Ostavio nas bračni drug? Podignimo glavu i shvatimo da sad počinje novi način života i našeg braka a to je da za njega molimo, Bogu zahvaljujemo i tako stojeći pred Bogom otvorena srca vratimo svog bračnog druga. Prijatelj nas izdao? Počnimo još jednom s njim razgovarati. Već smo sto puta odlučili da nećemo riječima i govorom pogriješiti, a opet nas je jezik prevario? Ne uznemirujmo se. Odlučimo još jednom i to odlučnije, čitavim srcem. Molili smo pa nismo dobili? Ne brinimo se. Molimo sada još upornije. Opet smo pali u teški grijeh, kojeg nas je stid ispovijedati? Nemojmo tako. Shvatimo da je bit kršćanskog života ne da smo bez grijeha, nego da se protiv grijeha borimo, a i kad padnemo, da se ispovijedamo i tako ih uništimo. Napravili smo odluke da

ćemo učiti, da ćemo napraviti neki posao, da ćemo se s nekim sastati, a već nekoliko puta nismo to ispunili? Ništa zato, odlučimo ponovo. Bolesni smo i mislimo da se više ne možemo izvući? Za Boga nema nemogućih situacija. Molimo ga, uzмимо najbolje lijekove i vjerujemo da možemo ozdraviti. Opominjemo svoju djecu ili učenike u školi po ne znam koji put, a oni su uvijek isti? Ništa zato, naše je da opominjemo. Doći će trenutak kad će se oni popraviti. Nekad treba kamen udarati devedeset i devet puta i tek stoti put on se raspukne.

NE VARATI SEBE SAMOG: Ni je na nama da dokinemo bolesti da dokinemo grijehe, nije na nama da budemo samo uspješni da budemo uvijek vjerni da nas svi hvale. Naša prava bit je u tome da ne vjerujemo nijednoj negativnosti, neuspjehu, nijednoj katastrofi, nijednoj smrti. Iz svega postoji izlaz. To je obraćenje.

Međutim, postoji nezaobilazni put svakoga obraćenja i svakoga mijenjanja situacije. Želio bih nabrojiti nekoliko temeljnih načela koja su bitna da čovjek uopće postane pogodan za ono što je malo prije spomenuto. Prvo pravilo zlatna vriedi, a glasi uvijek: **ZAPOČETI SAM OD SEBE!** Da bi to čovjek mogao, mora imati hrabrosti »otvoriti svoju nutrinu« i pogledati u ogledalo duše. To se klasično kaže: Ispitati savjest. Kada se događa ispitivanje savjesti, događa se uvijek u istini koju nam je kao svjetlo podario Bog i u istini prema sebi. Kada smo dakle započeli i zagledali se uz dano svjetlo u ogledalo svoje duše, vidjet ćemo sebe u pravom svjetlu i pravoj istini. Sada dolazi drugo pravilo: **PRIZNATI SEBI ISTINU O SEBI!** Naime, čovjek je, što zvuči nevjerovatno, a ipak je istina, najveći lažljivac samom sebi. Kada je lijen, reći će – umoran sam! Kada je krao, reći će sebi – snašao sam se – morao sam! Kada je zakasnio, nešto promašio, nešto pokvario, reći će sebi – nije mi se dalo, bilo mi je loše. Kada je slagao druge, reći će sebi – morao sam se izvući! Dakle, bez nabiranja, moramo biti iskreni: varamo sami sebe! Dakle, treba priznati i to priznati sebi, a tek tada ćemo imati snage priznati i drugima. Treće zlatno pravilo je: **PRIHVATITI SEBE, NE**

OSUĐUJUĆI DRUGE. Da bismo se mogli uopće obratiti, potrebno je to priznavanje samom sebi, ali ne tražeći krivca izvan sebe, jer to je najveća opasnost da nikada sebe ne prihvatimo i ne upoznamo, te se ne obratimo. Zaista, vjerujte mi, u korničkim razmjerima se događa strahovita krivica svih ljudi, a to je: Prebacivati krivicu na drugoga. Zato nema obraćenih, a nažalost ima puno posvađanih. Ponovit ću stoga kako je važno zadržati svoju krivicu kao vlastito priznanje. Da bi se mogli uopće »okrenuti«, potrebno je da tu istinu o sebi prihvatimo. Bog želi da je prihvatimo. Čovjek koji sebe ne prihvaća kao kršno, lomno ili grešno biće, nikada neće moći prihvatiti drugoga. Dakle, prihvatiti samoga sebe. Zatim dolazi četvrto pravilo: **PRIZNATI – POKAJATI SE – POČETI POPRAVAK.** Tako nastaje jedan proces »okretanja« od onoga što ne valja u nama jer priznanje rada osjećaj žalosti, a žalost daje snagu i nadu za početak novoga puta. Početi novi put se zove obraćenje. To ne možemo sami. Za taj početak nam je potreban Božji dar i podrška ljudi. Sada »budimo junaci« i imajmo hrabrosti zamoliti Boga i svoje poznanike i prijatelje da nam pomognu biti bolji. To je novi put. Zato ima malo prijatelja među ljudima jer ne znaju da su jedan drugom najpotrebniji onda kada se trebaju pomagati, prihvaćati i podupirati na životnom putu kada se gradi bolja osoba, budućnost ili svijet. Kada bi se mi ljudi u gradnji boljega nalazili češće, bili bismo prijatelji. Oko sebe bi žarili povjerenje, pomagane, a to je prijateljstvo. Zato je i nastala poslovica da se prijatelji tek u muci prepoznaju. Pokušajmo ove Korizme naći takve prijatelje koji će nam pomoći da budemo više ljudi i bolji ljudi. I zadnje pravilo, a vrlo važno: **NE BUDIMO PREOSJETLJIVI,** reklo bi se u našem narodu »ne budimo uska nosa«, ako naše pogreške i mane i drugi vide, pa ih kao takve i žele ispraviti. Tko nije poučljiv, nije spreman za obraćenje. A nije toliko bitno od koga i preko koga dolazi poruka, bitno je da je za nas poslana poruka: Ej, možeš biti bolji? Budi! I ja bih uz obred Čiste srijede dodao i tu rečenicu: Možeš biti bolji? Budi!

Novi broj časopisa »Ex Pannonia«

Grada od značaja za povijest Hrvata u Vojvodini

*Časopis uz istraživanja, studije i članke, donosi i bibliografsku građu, kao i prikaze novih knjiga **
*Kakve su bile salaške škole u okolici Subotice? * Važnost prikupljanja, klasificiranja i strukturiranja relevantne građe za povijest hrvatske zajednice u Vojvodini*

Nedavno je objavljen novi, osmi broj časopisa »Ex Pannonia« čiji je izdavač Historijski arhiv Subotica. Redakciju ovog časopisa čine *Stevan Mačković, Tatjana Segedinčev i Gabor Lallija*, a novi broj uz istraživanja, studije i članke, donosi i bibliografsku građu, kao i prikaze novih knjiga. U financiranju časopisa sudjelovali su SO Subotica i Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu.

»Ex Pannonia« započinje tekstem »Srbi u propagandi ranog titoizma« *Zoltána Mészáros*a koji je rezultat istraživanja teme vezane za period od 1944. godine, do donošenja prvog Ustava FNRJ, a na osnovu »Borbe«, lista centralnog organa Komunističke partije Jugoslavije. Slijedi tekst »Logor za Nijemce u Sekiću (1944.-1946.)« *Stevana Mačkovića*. Nekadašnji naziv vojvođanskog naselja Sekić promijenjeno je 1947. godine, kada dobiva novo ime Lovćenac, a na osnovi naredbe Komande područja Subotica br. 110 od 18. studenoga 1944. godine vršeno je masovno zatvaranje Nijemaca u logor u Sekiću.

Nijemci Sekićani koji su preživjeli logor, prinuđeni su napustiti plodnu bačku ravnicu i prepustiti svoje kuće i imanja novim kolonistima, piše među ostalim Mačković o procesu nestajanja njemačke narodnosne skupine i izmjeni etničke strukture Vojvodine u periodu nakon rata.

SALAŠKE ŠKOLE: Sadržaj časopisa na sastavlja se tekstem »Salaške škole« *Tatjane Segedinčev* o periodu između 1918. i 1941. godine, kada su u Subotici djelovala dva školska namjesništva. Prvo je bilo za gradske škole, a drugo za salaške škole. Bilo je 63 osnovnih-narodnih škola u okolici Subotice, a u školama su se predavali sljedeći predmeti: račun, čitanje, pjevanje, vjeronauk, tjelesno vježbanje, zemljopis, gramatika i vježbanja u govoru i pisanju. Učitelji na selu morali su ispuniti više zadatka: od prosvjetnog, obrazovnog, kulturno-sociološkog do onog koji obuhvaća zdravstvenu zaštitu djece i taj iscrpan posao zahtijevao je od učitelja koji su radili

na udaljenim i često zabačenim salaškim školama velika zalaganja. Časopis se nastavlja tekstem »Subotički dobošari« *Smilje Prodanović* koji nam predstavlja dobošare kao znamenitost Subotice između dva svjetska rata, a potom slijedi tekst »Otven éve a Nemzeti Casino épületében« koji je napisala *Zsuzsanna Kunkin* o Nacionalnoj kasini koja je bila nosilac kulturnog i zabavnog života grada Subotice od početka polovice 19. stoljeća.

Novi broj »Ex Pannonie« sadrži još i tekstove »Biodemografske karakteristike Židova u Malom Idošu« *Géze Cekusa*, »Pokušaji osnivanja bolničke službe u Subotici« *Emila Libmana*, »A szabadkai Ferences templom néhai főoltára« *Zsuzsanne Korhecz Papp* o nekadašnjim oltarima subotičke franjevačke crkve, »Vitražista Mikša Rot u Subotici« *Olge Kovačev Nikov*, a *Mile Tasić* je predstavio katalog Vencijanskog Bijenala iz 1928. godine.

MEMORIRANJE ŽIVOTA VOJVOĐANSKIH HRVATA: Dio časopisa koji je posvećen bibliografiji donosi rad »Bibliografska građa za povijest Hrvata u Vojvodini od 1990. do 2002.« *Tomislava Žigmanova*. Rad sadrži građu o knjigama, časopisima, listovima, člancima, novinskim napisima i internim publikacijama. U pitanju je ona građa koja je u obliku pisanih materijalnih tragova bila javno objavljivana, a za svoj vlastiti predmet ima društveni život vojvođanskih Hrvata, a po svojoj naravi izlazi izvan pravnog načina

tretiranja njihova položaja. »Radnja s ovakvom intencijom čini nam se kao prvi nužni korak u procesu uspostave prostora vlastitog memoriranja života Hrvata na ovim prostorima«, piše Žigmanov među ostalim u uvodnim pripomenama, a zatim predstavlja knjige o Hrvatima u Vojvodini sljedećih autora: *Milana Bičanića, Marka Kljajića, Tome Vereša, Milovana Miko- vića, Lazara Ivana Krmpotića i Jasne Čapo Žmegač*. Potom Žigmanov u svome radu predstavlja građu o zbornici- ma, godišnjacima i časopisima Hrvata u Vojvodini: Zborniku »Ivan Antunović«, »Subotičkoj Danici«, »Godišnjaku Kulturno-umjetničkog društva Bunjevačko kolo«, »Klasju naših ravni«. Slijedi građa o listovima i glasilima vojvođanskih Hrvata: »Bačkom klasju«, »Glasu ravnice«, »Žigu«, »Zvoniku«, »Zovu Srijema« i »Mirolju bu«. Rad Žigmanova sadrži i građu o znanstvenim i stručnim člancima o Hrvatima u Vojvodini, kao i građu o kraćim člancima i značajnijim novinskim napisima o Hrvatima u Vojvodini te o prigodnim i internim publikacijama.

»Napominjemo još da smo se trudili ovu građu od značaja za povijest Hrvata u Vojvodini od 1990. do konca 2002. godine iznositi kronologijskim redoslijedom-onako kako je nastajala. Također, nastojali smo se da svaku jedinicu većeg obima i značaja, osim osnovnih bibliografskih podataka (autor, naziv djela, gdje je objavljeno, grad i godina, te stranice na kojoj je napis objavljen), prati i kratki opis sadržaja«, piše Žigmanov o svome radu.

U časopisu su još objavljeni tekstovi »Historijska građa-fondovi i zbirke« *Zori-ce Mandić*, »Pravila srpske čitaonice u Sabatki« *Zorana Veljanovića*, a *Tatjana Segedinčev* je prikazala Godišnjak gradskog muzeja Subotica »Museion« za 2003. godinu, dok je *Rita Fleis* prikazala Prvi dio treće sveske Subotičke bibliografije i knjigu »Istaknuti ljekari Subotice (1792. - 1992.)« *Emila Libmana*.

Z. Sarić

Tradicionalno »Šokačko prelo«

U organizaciji HKPD-a »Silvije Strahimir Kranjčević« održat će se 12. veljače tradicionalno »Šokačko prelo« u Velikoj dvorani Doma kulture u Bačkom Bregu. Goste će zabavljati *Marta Nikolin*, popularna pjevačica tamburaške glazbe iz Osijeka, uz pratnju »Bereških tamburaša«. Predstavit će se i Dječja folklorna grupa ovog Društva splotom Šokačkih igara, a kao i svake godine bit će priređene humoristične nagradne igre.

Preljske pisme

U sklopu Velikog bunjevačko-šokačkog prela u Somboru održana je 3. veljače književna večer »Preljske pisme«. Uz pjesnike i recitatore nastupili su i glazbenici *Emil Antunović* i *Ivica Lehota*, kao i članovi Glazbene sekcije HKUD-a »Vladimir Nazor«. Svoje pjesme govorile su *Cecilija Miler*, *Hermina Malković*, *Katarina Firanj*, *Emilija Dorotić*, *Marija Feher*, *Marija Šeremešić* i *Antun Kovač*, a članice Sekcije recitatora Društva čitale su prigodne pjesme drugih autora. Zajedničko svim pročitanim pjesmama je da su pisane izvornom ikavicom, dijalektom bunjevačko-šokačkih Hrvata.

Druženje sa sponzorima

Likovni odjel Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« Love je godine 3. veljače sedmi put upriličio tradicionalni susret sa sponzorima koji pomažu rad ovog odjela Centra. Predsjednik Likovnog odjela *Josip Horvat* pozdravio je sponzore i članove odjela, a sponzorima koji su značajnije pomogli odjel darovane su slike. Ovu večer druženja su recitiranjem uljepšale *Nevena Mlinko* i *Marija Jaramazović*.

»Šokadija« u Hercegovcu

Kulturno prosvjetna zajednica Hrvata »Šokadija« iz Sonte dobila je još jedno priznanje za svoj rad. Dramska sekcija Zajednice pozvana je od strane Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba da sudjeluje na XI. Danima hrvatskoga pučkog teatra u Hercegovcu koji će se održati od 25. do 27. veljače. Dramska sekcija predstavit će se u Hercegovcu s komadom »Novi knez nije knez«. Dramatizaciju za ovaj komad uradio je pročelnik Dramske sekcije KPZH »Šokadija« *Ivan Andrašić* na temelju stare šokačke pripovijesti istoga naziva koja je objavljena u

»Našem kalendaru« iz 1944. godine, pod pseudonimom »Joza«. Praizvedba ovog komada održat će se 19. veljače u Sonti.

Predstavljen VI. svezak Hrvatskog biografskog leksikona

Šesti od najavljenih dvanaest svezaka Hrvatskog biografskog leksikona u izdanju Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža predstavljen je 1. veljače u Zavodu. Novoizišli svezak obuhvaća slova od I do Kal, a u svesku se objavljuju iscrpni životopisi Hrvata koji su ostavili značajan trag u svojoj zemlji i svijetu te pripadnika drugih naroda koji su sudjelovali u životu hrvatskih zemalja. Hrvatski biografski leksikon je prvorazredno vrelo znanja, koje počiva na provjerenim i točnim informacijama, te je velik doprinos interpretaciji nacionalne bibliografske građe.

Izložba Ivana Balaževića

U Novom Vinodolskom u Gradskoj galeriji »Turnac« u tijeku je izložba slika »Otvaranje« akademskog slikara *Ivana Balaževića*, rodom iz Tavankuta. Izložba je otvorena do 14. veljače. Ivan Balažević bavi se, osim slikarstvom, i scenografijom, ilustracijom i grafičkim oblikovanjem.

Novi predsjednik Hrvatskog centra PEN

Novi predsjednik Hrvatskog centra PEN je književnik i povjesničar umjetnosti *Zvonko Maković* koji je izabran 5. veljače na skupštini. Hrvatska udruga PEN osnovana je 1927. godine, pisci, izdavači i novinari glavni su utemeljitelji te udruge, a novi članovi Upravnog odbora su *Tonko Maroević*, *Zdravko Zima*, *Željka Čorak*, *Giga Gračan*, *Višnja Maciedo* i *Žarko Paić*.

Obljetnica obnove rada Matice hrvatske

Matica hrvatska svečano je obilježila 10. veljače petnaestu obljetnicu obnove svoga rada. Svečanost je održana u palači Matice hrvatske u Zagrebu. U glazbenom dijelu programa nastupio je Mješoviti pjevački zbor Društva prijatelja glagoljice Baščina pod vodstvom maestra *dr. fra Izaka Špralje*, uz glasovirsku pratnju *mr. Eve Kirchmayer Bilić*. Kao solist predstavio s bariton *Trpimir Delić*. Nakon glazbenog dijela govorili su akademik *Josip Bratulić* o »Obnovi rada Matice hrvatske i najvažnijim razvojnim pravcima u proteklih petnaest godina«, predsjednik Matice hrvatske *Igor Zidić* o »Obnoviteljskom duhu i novom dobu Matice Hrvatske«, akademik *Tonko Maroević*, potpredsjednik Matice hrvatske o »Nakladništvu Matice hrvatske 1989. - 2005.« i prof. *dr. Petar Selem* o »Obnovi Matice hrvatske i procesu demokratskog preobražaja hrvatskog«.

U organizaciji HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru održano

Veliko bunjevačko-šokačko prelo

*Veliko prelo okupilo bunjevačke i šokačke Hrvate iz Vojvodine, Hrvatske i Mađarske, a nisu izostali ni Hrvati iz Srijema * Scenski prikaz nekadašnjih preljskih okupljanja, nastupi Folklornih odjela i tamburaška glazba*

Scenski prikaz nekadašnjih preljskih okupljanja

Veliko prelo u Somboru okupilo je i bunjevačke i šokačke Hrvate, kako one iz Vojvodine, tako i one iz Hrvatske i Mađarske, a nisu izostali ni Hrvati iz Srijema. U Hrvatskom domu, 5. veljače, program je otpočeo scenskim prikazom nekadašnjih preljskih okupljanja, koji su priredili članovi Dramskog odjela Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor«, te nastupom reprezentativnog sastava Folklornog odjela ovoga društva. Pozdravni je govor održao predsjednik HKUD »Vladimir Nazor« Šima Raič, koji je tom prigodom podsjetio da se ova manifestacija čuva od samog početka rada Društva, koje će inače sljedeće godine svečano proslaviti punih 70 godina postojanja u Somboru.

HKUD »Željezničar« iz Osijeka

Uzvanici Velikog bunjevačko-šokačkog prela

Svečano otvaranje

Među uzvanicima Velikog bunjevačko-šokačkog prela bili su: predsjednik Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine *Bojan Kostreš*, predsjednik Općine Sombor *dr. Jovan Slavković*, generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici *mr. Davor Vidiš*, te njegovi suradnici, konzuli prvog i trećeg razreda *Miroslav Kovačić* i *Mirela Lucić*. Predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća bili su potpredsjednici vlč. *Josip Pekanović* i *Stipan Šimunov*, te predsjednik IO HNV-a *Lazo Vojnić Hajduk*. Iz Izvršnog vijeća AP Vojvodine bili su zamjenik pokrajinskog tajnika za upravu, propise i nacionalne manjine *Dorđe Čović*, te pomoćnik pokrajinskog tajnika-ravnatelj službe za crkve i vjerske zajednice *Slaven Dulić*. Gost iz Hrvatske je bio vukovarsko-srijemski župan *Nikola Šafer*, iz Mađarske predsjednik Hrvatske manjinske samouprave *Baje Joso Ostrogonac*, a nazočni su bili i predstavnici Katoličke crkve iz Sombora, čelnici brojnih kulturno-umjetničkih društava iz Vojvodine, te predstavnici medija.

Gost večeri bio je *Boris Čiro Gašparac* koji je nastupio sa svojim tamburaškim sastavom »Estam« iz Slavonske Požege, a okupljene su po prvi puta na somborskom prelu zabavljali i članovi Tamburaškog orkestra HKPD »Tomislav« iz Golubinaca. Na Velikom bunjevačko-šokačkom prelu po prvi puta nastupili su i članovi Folklornog odjela HKUD »Željezničar« iz Osijeka.

Večer je bila začinjena dobrim vinom »Erdutskih vinograda«, bogatom tombo - lom i neprekidnom glazbom do jutarnjih sati kada su goste zabavljali i mladi tamburaši iz Berega i Sombora.

D. D.

Mladi tamburaški sastav iz Sombora

Članovi Folklornog odjela HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora

Veliko prelo mladih u HKC »Bunjevačko kolo« u Subotici

Njegovanje tradicije u duhu zajedništva

*Veliki broj mladih se okupio ovom prigodom, kako je kazano u uvodnoj riječi
»da poput naših starih na radostan, ugodan i lijep način uživa u zajedništvu, druženju i ljepoti.
Da se na trenutak radi sjećanja i slavlja, radi naše prošlosti i naše budućnosti,
prisjeti na veliko i bogato naslijeđe baštinjeno od naših predaka«*

Bilo je veselo, kako i priliči mladima

sMladi su pjevali, plesali i uživali

Tjedan dana nakon »Velikog prela«, 5. veljače Velika dvorana HKC »Bunjevačko kolo« udomila je još jednu značajnu kulturno-zabavnu manifestaciju – »Veliko prelo mladih«. Oko 200 mladih se okupilo ovom prigodom, kako je kazano u uvodnoj riječi »da poput naših starih na radostan, ugodan i lijep način uživa u zajedništvu, druženju i ljepoti. Da se na trenutak radi sjećanja i slavlja, radi naše prošlosti i naše budućnosti, prisjeti na veliko i bogato naslijeđe baštinjeno od naših predaka«.

Program koji su vodili *Suzana Ljubić* i *Josip Tikvicki* otvorila je pjesma s prvog Prelo održanog prije 126 godina »Kolo igra, tamburica svira«, a u izvedbi *Marije Jaramazović*.

Prelu mladih bili su nazočni i potpredsjednik HKC »Bunjevačko kolo« *Grgo Kujundžić* koji je otvorio Prelo, duhovnik sjemeništa »Paulinum« vlč. *Marko Forgić*, kapelan u Horgošu vlč. *dr. Marinko Stantić* i kapelan u Aleksandrovu vlč. *dr. Oskar*

Marija Jaramazović

Čizmar. Nakon svečanog otvorenja Marija Jaramazović je recitirala pjesmu »Marin 2005.« Lazara Francišковиća, koja je proglašena za najbolju »preljsku pismu« na ovogodišnjem »Velikom prelu«. Potom je uslijedila kratka priča o povijesti i značenju prela u tradiciji našeg naroda.

Prije svečane večere jelo je blagoslovio vlč. dr. Marinko Stantić. »Budite veseli al' ne priviše, budite napiti al' ne pijani«, poručio je mladima i istaknuo kako prelo

služi za užitak, jer nam kasnije slijedi razdoblje korizme.

Glazbeni dio programa činila je tamburaška glazba ansambla »Ravnica« i mladih tamburaša HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta. Nakon večere uz tamburaše mladima je pružena mogućnost da večer obogate i plesom.

Negdje prije ponoći, dodijeljene su nagrade. Za najelegantniju djevojku nagrađena je *Mirana Francišковиć*, titulu najšarmantnijeg momka ponio je *Nikola Matković*, za najpar proglašeni su *Gordana Dulić* i *Ivica Tumbas*, dok je nagrada za najbolju frizuru dodijeljena *Marini Tikvicki*.

Do kasno u noć mladi su se zabavljali pjesmom i plesom u bogatstvu zajedništva, čime bismo mogli zaključiti da je iza nas još jedno uspješno »Veliko prelo mladih«. Detaljniji prikaz ove manifestacije možete pogledati u sljedećem »TV tjedniku« na YU ECO televiziji 11. veljače s početkom u 20 sati.

D. B. P.

Grgo Kujundžić otvara prelo

Najšarmantniji momak: Nikola Matković

Mladi su se zabavljali do kasno u noć

»U Tebe se, Gospodine, pouzdajem!« (Ps 31,1)

Blaženik Katoličke crkve

*Kontraverze oko Alojzija Stepinca nastale su tijekom njegova suđenja kada su izrečeni mnogi objedi o njegovoj ulozi za vrijeme Drugoga svjetskoga rata. * Ne postoji nijedan dokument niti jedan članak nastao za vrijeme rata koji bi kompromitirao Stepinca **

Piše: Zdenko Samaržija

O Alojziju Stepincu, zagrebačkom nadbiskupu i kardinalu, ispisane su tisuće stranica nabijenih mržnjom te stotine stranica koje opisuju surovo vrijeme u kome je Stepinac živio. Normalni ljudi nemaju mira od poltrona totalitarnih ideologija, ni onih ljevičarskih ni onih desničarskih. O Stepincu valja razgovarati, valja istraživati njegove postupke i motive koji su ga vodili u djelovanju, no prije no što donesemo sud o Stepincu, ili bilo kojem drugom čovjeku, dogovorimo kriterije, klonimo se komentara te budimo odgovorni pred sobom i budućnošću. Budimo oprezni kada sudimo, ako ni zbog čega onda zbog toga što će se i nama suditi istom mjerom.

ŠKOLOVANJE I SVEČENSTVO: Alojzije Stepinac rođen je 8. svibnja 1898. godine u Brezariću pored Krašića u obitelji poljoprivrednika. Agronomiju te potom teologiju studirao je u Zagrebu i Rimu, gdje je i doktorirao. Isprava se nije namjeravao posvetiti svećeničkom pozivu te je neko vrijeme bio i zaručen, no od puno zvanih samo su neki odabrani i Stepinac je zaređen 1930. godine. Nadbiskupom koadjutorom imenovan je 28. svibnja 1934. godine, a biskupsko služenje proživio je pod geslom: »U Tebe se,

Ignoriranje činjenica

Kada je neki student u pola predavanja napomenuo Hegelu da činjenice koje navodi ne idu u prilog njegovoj tezi, Hegel je odgovorio: »To gore po činjenice«. Kada činjenice koje su uzimali komunistički tužioc u procesu protiv Alojzija Stepinca nisu išle u prilog njihovim tezama, oni su ih ignorirali – loše su prošle i činjenice i Stepinac. A kada je već Stepinac osuđen, njegovu su navodnu krivnju neki prihvatili i prestali tragati za činjenicama kojima bi potkrijepili stav. Descartes vjerojatno nije mislio ozbiljno kada je govorio »Mislim, dakle jesam«.

Gospodine, pouzdajem«. Uronjen u Bibliju i nauk Isusa Krista, Stepinac je u svakoj situaciji svjedočio vjeru u Spasitelja i Otkupitelja. Osnivao je mnoge župe, uvodio laike u rad župa i poticao čitanje katoličkoga tiska. Suprotstavljao se svakom obliku nasilja te nerijetko s propovjedaonice kao i pastirskim pismima upozoravao na kršenja običaja, prava i dostojanstva čovjeka. Svjestan da riječi ne pomažu te da je naivno vjerovati kako će zbog nečije sugestije diktator prestati sa surovim postupcima, Stepinac je oštro osudio deportacije Židova i Srba u logore smrti, Jasenovac i Staru Gradišku. Nastojao je zaštititi srpsko stanovništvo od progona i pogubljenja sugerirajući svećenstvu da se ne drži slijepo propisa Katoličke crkve već da izdaje potvrde o pripadnosti Crkvi na osnovu iskaza – upravo su te potvrde sačuvali živote mnogim Židovima i Srbima.

POLITIČKI SUDSKI POSTUPAK: Dana 11. listopada 1946. godine osuđen je na 16 godina zatvora i na gubitak građanskih prava u trajanju od pet godina zbog navodnog djelovanja protiv naroda i države. Proces protiv Stepinca bio je namješten, najvjerojatnije zato što je Stepinac odbio zahtjev Josipa Broza da Katoličku crkvu u Hrvatskoj odvoji od Vatikana. Stepinac je kaznu izdržavao u Lepoglavi do 1951. godine. Do smrti 1960. godine bio je u kućnom pritvoru, u rodnom Krašiću. *Papa Pio XII.* je 1952. godine proglasio Stepinca kardinalom. Zbog tog je čina Jugoslavija prekinula odnose s Vatikanom, koji su obnovljeni tek 1966. godine. Umro je na glasu svetosti u Krašiću 10. veljače 1960. i pokopan u zagrebačkoj katedrali. Njegov je grob mjesto neprekidne molitve.

ISPRAVLJANJE NEPRAVDI: 14. veljače 1992. godine Hrvatski je sabor poništio sudsku presudu i osudio politički sudski postupak protiv nadbiskupa Alojzija Stepinca. Godine 1981. u Rimu je počeo kanonski postupak za proglašenje Alojzija Stepinca blaženim. U listopadu 1998. u hrvatskome nacionalnom svetištu Majke Božje Bistričke *papa Ivan Pavao II.* proglasio je Alojzija Stepinca blaženikom Katoličke crkve. ■

Oluja će proći

»**J**a vjerujem da će se Rusija obratiti i kip Bogorodice da će stajati na Kremlju!«, riječi su Alojzija Stepinca, baš kao i one: »Oluja će proći, a Bog ostaje zauvijek!«

O CD-u »Minijatura o Leksikonu«

Iz riznice bunjevačkog glazbenog stvaralaštva

*Glazbu je skladao Hrvoje Tikvicki, a nakladnik CD-a je Hrvatsko akademsko društvo Subotica * Ritamski i melodijski motivi iz »Malog« i »Velikog bunjevačkog kola«, »kraljičke« pjesme i kola »Srdim se dušo«*

Slika prva. Možete li zamisliti instrument koji umjesto žica, cijevi, tipki, ima ljude, ljude koji proizvode određeni ton. Jedan čovjek proizvodi uvijek samo jedan i to određeni ton, i u orkestru, u točno određeno vrijeme – prema kompozitorovoj zamisli proizvodi ga, to jest pjeva. Ovaj instrument imao bi stanovite prednosti, jer svaki čovjek, imao on sluha ili ne, sigurno može pjevati jedan ton, njemu primjeren. Ovaj instrument – humano fon – jako je dobro opisao *Alessandro Baricco* u knjizi »Zamci gnjeva«.

Ije kakav je zvuk zalaska sunca. Zalazak sunca nema zvuk, on se ne čuje, rekli su. Pa ipak?

GLAZBA NAPRAVLJENA KOMPJUTERSKI: Slušanje prvo. »Minijatura o Leksikonu«, skladao *Hrvoje Tikvicki*, snimljeno u »Kreaton studiju« u Subotici. Nakladnik CD-a je Hrvatsko akademsko društvo Subotica. Ideja vrlo zanimljiva po sebi, kao doprinos Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca na sebi svojstven način. Dakle, slušanje prvo. Glazba napravljena kompjuterski, uz pomoć MIDI

riznice bunjevačkog glazbenog stvaralaštva. Toliko je opčinjen da je i mene opčinio i dopustio da osjetim pra-snagu, pra-ritam, mogu reći i sirovost u smislu da samo sirove stvari mogu pokrenuti. One ideje u kojima je ta sirovost ugušena, neplodne su.

PREPLITANJE MOTIVA: Slušanje pažljivije. Skladatelj je koristio ritamske i melodijske motive iz »Malog« i »Velikog bunjevačkog kola« i to sam početak, koji je više ritamski jer donosi osnovni ritam kompozicije i definira harmoniju. Ove ritamske motive skladatelj je koristio u obliku MIDI udaraljki koje se kao osnovni ritam protežu kroz cijelo djelo. Vrlo često korišten je i motiv također iz »Malog bunjevačkog kola«, koju svira dionica čela i na početku donosi melodiju kao uvod u kolo. Ovaj motiv skladatelj je melodijski izmijenio, ali je očuvao samu bit osnovne melodije i doprinio njenoj razigranosti. Također je rabljen početni motiv iz kola »Srdim se dušo«, koji je obrađen i koji zvuči kao da skladba počinje na drugom stupnju osnovne ljestvice, čime se ostvaruje prepoznatljivost, ali i sloboda u kompozitorovom doživljaju. Treći glavni motiv je uzet iz jedne od triju vrsta bunjevačkih »kraljičkih« pjesama i to po funkciji prigodne (postoje još žalosne i koračnice) koju svi znamo, a čija se melodija krije pod najpoznatijim tekstom »Procvatata zova«. Ovaj motiv u sebi sadrži onaj bitni element koji je karakterističan za stare bunjevačke napjeve, a koji ih i smješta u duboku hrvatsku povijest, a to je povećana sekunda. Ovaj je motiv melodijski malo promijenjen, argumentiran i često moduliran za sekundu na više.

Sva ova tri motiva se prepleću, često se postavljaju u odnos, a glazbenu pozadinu čini osnovni ritam proizveden dojmljivim timpanima i ostinatni ili orgelpunktski tonovi MIDI instrumenta koji liči na violončelo, ali jako podsjeća i na gajde i gajdaški način sviranja.

Slušanje treće. Ako slušamo onda možemo i čuti.

Nela Skenderović

Slika druga. Davno gledani film u kojem je glavna junakinja gluho-nijemica. Učili su je sporazumijevanju, učili su je da svaki zvuk ima određenu vibraciju koja se može osjetiti tjelesno, učili su je da prepoznaje određene zvukove po vibracijama koje oni izazivaju. Usput, sjetimo se kako se vrlo inteligentni delfini snalaze u prostoru? Pomoću zvukova koje ispuštaju točno određuju udaljenost, pravac i smjer neke prepreke. Spomenuta djevojka jednom je s divljenjem i ushićenjem gledala jedan fantastičan zalazak sunca. Pitala je svoje učite -

instrumenata. Skladati glazbu uz pomoć kompjutera? Dobro, ali odmah sam pomislila da jedna živa svirka... recimo kao kad se članovi neke klapе skupe u nekoj kono-bi, daleko od očiju turista, okupe i onako, za dušu, počnu pjevati. Odmah se tu nađu neke udaraljke, svako se uključuje pjevanjem, i svi su svjesni da nitko od njih nije *Karuzo*, ali duh zajedništva, da ne spomenemo opet humano fon, možda je važniji od nekih drugih stvari.

Na prvo slušanje, shvaćam kompozitorovu opčinjenost jednostavnim motivima iz

Položaj i uloga intelektualca kao pripadnika nacionalne manjine

Između čekića i nakovnja

*Uloga intelektualca je nezavidna, ali nužna, pogotovu u manjinskoj zajednici * Sve nacionalne manjine zbog očuvanja nacionalnog bića i identiteta polaze od kulture i u prvi plan ističu važnost kulture * Tko će engagement intelektualca prihvatiti kao nužnost opstojanja nacionalnog bića?*

Piše: Vojislav Sekelj

Položaj i »status« intelektualca kao pripadnika nacionalne manjine je prijeporan, neodređen, pa i nepotreban. Njegova uloga u odnosu na zatečeno društveno stanje i situaciju, te postavljene ciljeve manjinske zajednice stoga je i proturječan.

Nalazimo da ovoj temi treba posvetiti dužnu pozornost, obzirom da je inteligencija ne iz manjinskog korpusa, već uopće u proteklom desetljeću u odnosu na uzroke i posljedice, odigrala sramnu i najblaže kazano prljavu ulogu prema onome što nam se dogodilo i što nam se još uvijek događa. **VAŽNOST KULTURE:** Stoga ćemo na samome početku načiniti trijadnu podjelu samoga pojma na sljedeće odrednice: egzistencijalni intelektualac, lažni intelektualac i potencijalni intelektualac. Podjela je uvjetovana engagementom intelektualca, odnosno njegovom praksom. Ovakva podjela se ne poklapa s odrednicom intelektualac u »Rječniku stranih riječi« Klaića, kao suvremeno shvaćanje pojma intelektualca. O ovome kasnije. Ovdje pozornost dajemo egzistencijalnoj inteligenciji (u daljem tekstu intelektualac).

Sve nacionalne manjine zbog očuvanja nacionalnog bića i identiteta polaze od kulture i u prvi plan ističu važnost kulture, jer je ona onaj čimbenik koji će jedino sačuvati manjine od prirodne i prisilne asimilacije. I upravo ovdje počinju, a često i završavaju ozbiljni nesporazumi na relaciji: kultura-intelektualac–nacija. U taj procjep vješto i nadasve štetno, a lukavo i prikriveno se ubacuje – lažni intelektualac.

KRIKA STVARA NOVU ENERGIJU: Zbog čega nastaju nesporazumi? Prvo, pristup intelektualca kulturi je bitno drugačiji od većine koja kulturu određuje

više-manje tradicionalistički–nježno! Druugo, percepcija nacije i pristup intelektualca se suštinski razlikuje, on njoj ne pristupa organski (organistički). Intelektualac kulturi »pristupa« s autokritikom u cilju da je kritizira iznutra i na taj način omogući istinski dinamičan razvoj kulture i kako bi u nju unio novu energiju. On je ne želi, a niti može »konzervirati«, i gle paradoksa, on je njen jedini i istinski čuvar, čuvar da bi osporavao ono što čuva, a što nije za njega nešto dano po sebi i za sebe. Kroz čuvanje on je stvara u cilju i smislu da u aktualnoj općoj globalizaciji čovjeka treba tek stvoriti i to upravo iz kulture, što znači eshatološki da je »čovjek budućnost čovjeka«. Ovo ga dovodi u poziciju da on ne

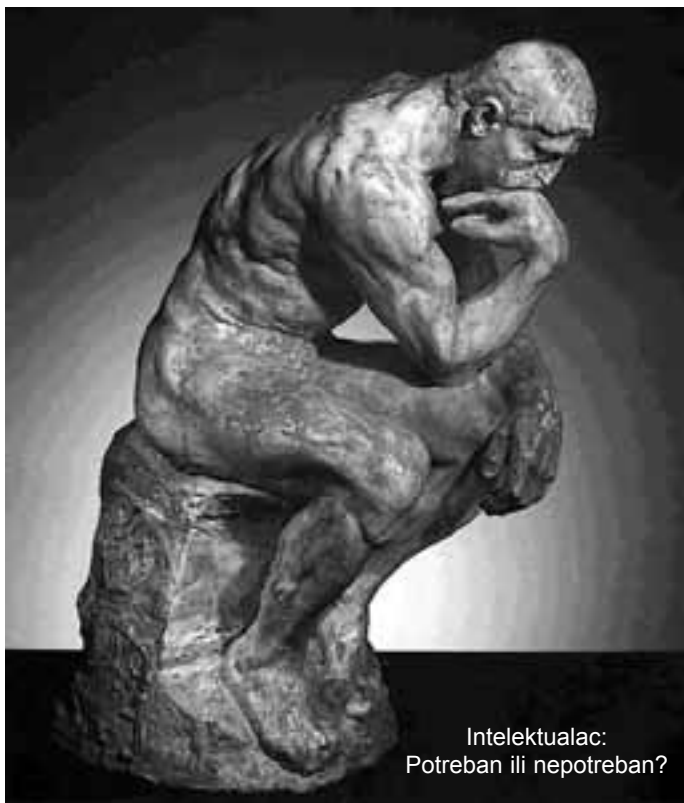
čovjek u odnosu na društvo, klasu, grupu, vlast... biva shvaćan kao neko »tko se miješa u ono što ga se ne tiče« (Sartre) ili kako piše Vlado Gotovac »intelektualac je čovjek koji je sav svoj život potrošio na to da bude nepotreban«.

ETIKETA I ATRIBUT: Napose, položaj i uloga intelektualca kao pripadnika neke nacionalne manjine, stavlja ga u poziciju da se nalazi između čekića i nakovnja. U slučaju da kritizira pojave i negativne stvari većinske nacije, u većini slučajeva lijepi mu se etiketa–nacionalista zbog toga što se miješa u stvari koje ga se ne tiču i tako od autokritike radi kritike nastupa autocenzura i pretvara ga u lažnog intelektualca. U slučaju da se kritički postavlja i djela prema svojoj naciji–prati ga kao sjena atribut »izdajica«, obzirom da se organizacione strukture i institucije plaše kada se kritiziraju njihova sredstva i metode, znajući da će sutra na udar doći i ciljevi, i to ciljevi koji su bar za sada manje više apstraktni i birokratski postavljeni.

LAŽNI INTELEKTUALAC: Nalazimo da je uloga intelektualca nezavidna, ali nužna, pogotovu u manjinskoj zajednici. Ali kako nužnost staviti u funkciju djelovanja, koja je nužno potrebna, tim prije što u većini slučajeva manjinska zajednica nema kritičku masu iz koje se »prirodnim« putem stvari »reguliraju« na relaciji: društvo, kultura, politika, vlast i pojedinac. No, tko će njegove napore, stavove i engagement prihvatiti kao nužnost opstojanja nacionalnog bića? A treba znati kako njegovo nužno postojanje i praksa oslobađa kaosa, koji bi nas vremenom pretvorio u ambroziju.

Kako za sada stvari stoje u našoj hrvatskoj zajednici, intelektualac rezignira ili svoju stvaralačku praksu zapostavlja i troši se u banalnim međusobnim svađama i tako, nolens-volens, intelektualac prelazi u poziciju i ulogu lažnog intelektualca.

Nastavit će se

Intelektualac:
Potreban ili nepotreban?

može promatrati »društvenu cjelinu pa ni stvarnost objektivno« (Sartre), obzirom da društvo doživljava kao »svoju fundamentalnu proturječnost«, a zanemarujući pri tome da je i sam društvom kao cjelinom determiniran. Tako intelektualac kao

Osvrt na historijski avangardni dadaistički pokret

Tragovi dadaizma i u Subotici

*Gađenje prema besmislenom poretku epohe * Dada zagovara mentalnu higijenu za okuženi europski duh * Na udaru ovog avangardnog pokreta našli su se lažni moral, milosrđe, sažaljenje i okoštala tradicija * Sudionici pokreta bili su visoko moralno motivirani*

Što je Dada, što znači i što hoće Dada, historijski avangardni umjetnički pokret? Po dadaističkom proglasu *Tristana Tzaræ*: »Dada ne znači ništa«, Dada neće ništa, ništa i opet ništa. No, Tzara je znao i »dirigirano spontano«, osjećao da to »ništa« nije neko prazno 'ništa' i da to »ništa«, nešto znači i hoće. A senzualni spoj između NIŠTA i NEŠTO bio je dan i određen dadaističkim gađenjem prema besmislenom poretku epohe na fonu iskrenog ljubljenja banalnog, kao subverzivnog kontrapunkta spram etabrirane umjetnosti.

Dada zagovara mentalnu higijenu za okuženi europski duh. Dadaizam nastaje u jeku I. svjetskoga rata i ta odbojnost prema ratu, krvoproliću i vojnim paradama je zajednički nazivnik grupe u kojoj se nalaze umjetnici različitih naroda, kultura, jezika... i radeći »protiv interesa pojedinih domovina, radili su u korist čovječanstva«, što je bio duboko iskren moralni čin i stav. Na udaru ovog avangardnog pokreta našli su se lažni moral, milosrđe, sažaljenje i okoštala tradicija. Uvidjeli su da je razum sišao s uma, a vrug odnio šalu.

SPONTANOST I BUNTOVNIŠTVO: Iz tog naizgled paradoksalnog opredjeljenja pokreta, sudionici su bili visoko moralno motivirani, a težili su da putem negacije nađu put do novog smisla i osjećanja, kako bi kroz čin umjetničkog djelanja postavili pitanje: zašto život? Iz današnje perspektive možemo reći da je dadaizam bio sta-nje duha koji preferira spontanost, buntovništvo i slobodu pojedinca do krajnjih granica koja moguće sloboda pruža. Slobode »u kojoj i samoubojstvo postaje ne samo dokaz čvrste odluke, nego istodobno postaje umjetnički čin«. Mnogo godina kasnije, *Albert Camus* svoju knjigu »Mit o Sizifu« počinje rečenicom: »Postoji samo jedan doista ozbiljan filozofski problem – samoubojstvo«. Ali Camus tom

problemu prilazi iz kuta apsurdnog osjećanja života, dok dadaisti iz poriva stvaranja nove senzibilnosti, radi sređivanja kaosa, »koja čini tu beskrajnu bezličnu varijaciju čovjeka«. Kolika razlika između 'samoubojstva' i 'samoubojstva', a sve na relaciji negacije

književnosti učinili nepotrebnim, poderali su ono što je toliko puta ponavljano, ali u strahu da i sami ne postanu papagaji vlastitog čistunstva poeziju su vidjeli i u odustajanju.

VIŠESTRUKI POVODI ZA OSVRT:

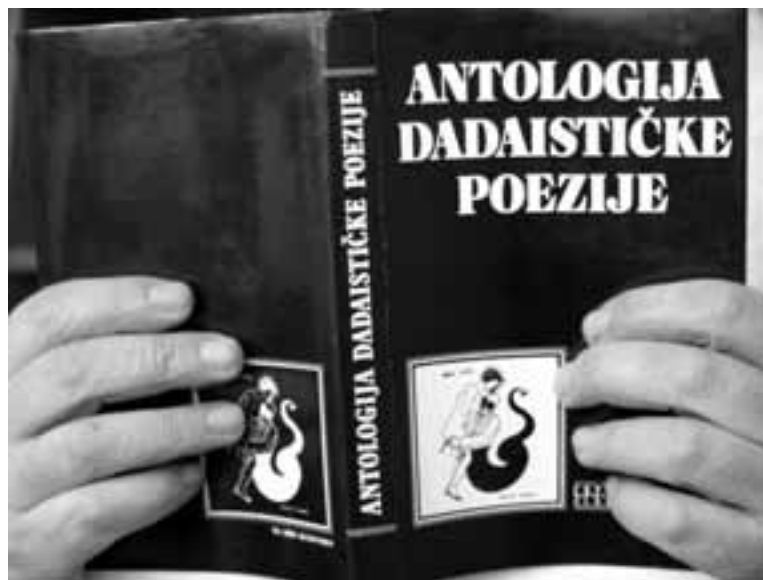
Povod da se danas i ovdje osvrnemo na ovaj pokret je višestruk. Prvi je najnovija knjiga *Zvonka Sarića* »Neonski zavrtanj«. Naime, prigodom predstavljanja knjige koncem siječnja u subotičkoj Gradskoj knjižnici, dr. *Jasna Melvinger* je rekla da Sarićeva poetika između ostalog proizlazi i naslanja se i na dadizam, što znači, ili bi moglo značiti, paradoksalno negiranje proglasa *Tristana Tzaræ* da »Dada ne znači ništa« i da 'Neće Ništa', jer Sarićeva je poetika »nešto« što je nastalo i na tragu tog dadaističkoga »ništa« i potvrda je trajanja

određenoga nazora. I pored najveće želje dadista da njihovom negacijom dokinu i budućnost–nisu uspjeli.

Drugi motiv je »Antologija Dadaističke poezije« koju je priredio *Branim Donat*, a tome je točno 20 godina. U knjizi čitamo: »U Zurichu se dadizam prvi put legalno pojavio... a uskoro se kao jeka pojavljuju dadaistička središta u Berlinu, Kölnu, Hannoveru, New Yorku, Parisu, ali neće trebati mnogo Save proteći, pa će iz Zagreba mala grupa dadaista krenuti na turneju u Vinkovce, Osijek i Suboticu. Od Zuricha, preko Pariza, pa do Subotice u ono vrijeme, a bila je to 1922. godina.

Treći motiv jeste *Dragan Aleksić* koji dolazi u Suboticu sa skupinom i biva s negodovanjem primljen na književnoj večeri. No od Aleksića do Sarića i drugih subotičkih pisaca, dadizam u tragovima se javlja, traje i znači. Negacijom protiv negacije se ne može, jer »ništa« prelazi u »nešto«, kao što se iz ne-bitka rađa bitak, a vraćajući dug ne-gostoprimstva u Subotici, donosimo jednu Aleksićevu pjesmu.

Vojislav Sekelj

prelaska »ništa« u »nešto«. En pasant, ali suštinski, spome-nio bih samospaljivanje *Jana Palaha*. Nije to bio samo čin pukog protesta. Dodajmo da se za vrijeme djelovanja dadizma u Zurichu, u blizini grupe nalazio i *Lenjin*.

»Dadaisti su mnoge stranice

Dragan Aleksić

DADA

Umiven jasno sumnja realan čovjek
muzički obris stih vapnenac bazalt

Duša pas subjektivan sam
okolo nečega ide sve
okolo nečega miče kraj

Probijen viđen neću suton svoj
okrutno krutim ukrućeni stvor
biće čista nemoguća galerija.

Bez jasnosti jasnog jasan život.

Samostalne srpske novine u Republici Hrvatskoj

Svakih sedam dana »Novosti«

Novine su financirane sredstvima Savjeta za nacionalne manjine

*Vlade RH * »Novosti« se tiskaju u 5.000 primjeraka **

*Intervju s predsjednikom RH Stjepanom Mesićem **

*O proslavi pravoslavnog Božića * Majstori nad orgulje vraćaju anđele*

»**N**ovosti« su samostalne srpske novine čiji je izdavač Srpsko narodno vijeće i Zajedničko vijeće općina Vukovar. Novine su financirane sredstvima Savjeta za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske, a šesta je godina kako izlaze.

»Novosti« izlaze tjedno, uređuje ih urednički kolegij u sastavu: *Nenad Jovanović, Paulina Lazić, Andrea Radak i Milan Trbojević*, a tiskaju se u 5.000 primjeraka. Brojevi se tiskaju mješovitim pismima, latinicom i ćirilicom.

TKO TO VLADI PUŠE ZA VRAT?: U siječanjskom 266. broju, »Novosti« u rubrici Aktualno prenose intervju s predsjednikom Republike Hrvatske *Stjepanom Mesićem* koji je novinar *Drago Pilsel* uradio za ljubljanski »Dnevnik«. Na jedno od pitanja o aktualnim prioritetima, Stjepan Mesić je odgovorio sljedeće: »Ima, naravno, ekscesa i primjera nefunkcioniranja nekih važnih institucija, ali pomogao sam da se Hrvatska potvrdi kao zemlja vladavine prava. Moj zadatak će biti da kontroliram da budu provedene sve potrebne reforme za ulazak u EU. Ne manje važno bit će i motiviranje gospodarstva i dolaska stranog kapitala i tehnologije u zemlju kako bi otvorili nova radna mjesta. Zato sam rekao Vladi da ću joj puhati za vrat, kako sam činio i vladi Ivice Račana. Inzistirat ću na otvaranju slobodnih poduzetničkih zona bez PDV-a«.

Također u rubrici Aktualno Drago Pilsel piše o životnom i političkom putu Stjepana Mesića koji je na četvrtim po redu predsjedničkim izborima dobio ogromnu potporu birača (skoro 66 posto glasova), dok se u rubrici Panorama pažnja posvećuje najavi premijera *Ive Sanadera* da će Vlada RH povući konkretne mjere oko manipulacija imovinom srpskih povratnika, čim svoj posao, odnosno istragu, odrade institucije pravne države.

NARODNO VESELJE: U članku o proslavi pravoslavnog Božića u istočnoj Slavoniji i Baranji Milan Trbojević piše o tradiciji i običajima pravoslavnih kršćana prilikom proslave božićnih praznika, analizirajući potom događaje u Borovu i Trpinji, gdje je policija prilikom proslave intervenirala. »Svi očevici s kojima smo razgovarali slažu se u ocjeni: bile su to najljepše i najbolje organizirane božićne svečanosti koje su do sada održane u ovim mjestima. Običaj proslave Badnjaka i Božića u ovim mjestima ima sva obilježja sveopćeg narodnog veselja i ne mijenja se desetljećima« bilježi Trbojević, a u istom se članku navodi kako su »ovaj tradicionalni događaj u Borovu novinari 'Glasa Slavonije' i 'Vjesnika' okarakterizirali kao 'divljanje, pucanje, alkohol i simbole prošlih vremena s konačnim rezultatom - izlaskom i uredovanjem policije na terenu'«.

OBNOVA ORGULJA U DEVASTIRANIM CRKVA: U rubrici »Novosti« Razgovor s povodom, načelnik Općine Udbina *Stanko Momčilović* među ostalim iznosi tvrdnju da su odnosi Hrvata i Srba u mjestu i okolici korektni, pa i prijateljski, ali kritizira dva vijećnika HDZ-a koji su prema njegovim riječima proizvođači 'slučajeva', a iznosi i aktualnu komunalnu problematiku i probleme oko zaposlenja. Među ostalim temama izdvaja se tekst *Milosa Laloševića* o dvojici Nizozemaca, *Nicu Slooffu* i *Nieku van Ostenbruggeu*, koji surađuju s braćom *Moritz* na projektima obnove orgulja u ratom devastiranim crkvama u istočnoj Slavoniji, Baranji i Srijemu. »Razgovarali smo i o stradanjima herojskog Vukovara tijekom Domovinskog rata. Rekoše mi: 'Poimanje ratnih stradanja Vukovara i njegovih žitelja, ljudi s europskog Zapada mogu spoznati tek kad dođu u Hrvatsku, vide Vukovar i upoznaju njegove žitelje«, piše Lalošević. Ovaj siječanski broj »Novosti« također sadrži i brojne pravne savjete koji su vezani za imovinska i stambena pitanja.

Z. Sarić

Iz knjige »Lira naiva 2004«

Marija Matarić

Želim

Želim da mi se svitlost osmihne,
Želim da svitom pisma odjekne,
Želim da mladost uposli svoje znanje
i nađe zvanje.

Želim da se svi kućama svojim vrate,
Na zgarišta i bunjišta koja
njihove misli snuju i prate.

Jer to je gruda koju vole
tamo su groblja koja mole
da na svitu ništa nije vridnije od
zemlje mile.

I opet želim:
radosti puno, svitanja rana,
svitlosti sunca i roda puno.
Da mladost svoje želje ispuni,
da ne ruše, nego da rade i grade
život po svojoj volji.

Marija Matarić rođena je 1933. godine u Somboru u obitelji *Andrije i Katice r. Strilić*, kao peto dijete. Udajom nije mijenjala prezime. Završila je gimnaziju u Somboru te je radila u Zavodu za statistiku Sreza Sombor. Diplomiravši na Ekonomskom fakultetu u Subotici zapošljava se u Molersko farbarskoj zadruzi »Boja« kao financijski knjigovođa.

Prvu ozbiljniju pjesmu napisala je listopada 1995. godine (za prvi rođendan katoličkog mjesečnika »Zvonik«). Objavljen joj je sonet »Škapular« u »Subotičkoj Danici«, kalendaru za 2003. godinu. Pjesme su joj objavljivane i u »Hrvatskoj riječi« te u spomenutim listovima. Sudjelovala je na prvom susretu pjesnika »Lira naiva 2003«.

Bob Marley & The Wailers – »Legend«

Tuff Gong, 1984.

Proslava 60. obljetnice rođenja najpoznatijeg reggaea glazbenika *Boba Marleyja*, koji je umro 1981. od raka u 36. godini, počela je početkom veljače u glavnom gradu Etiopije, Addis Abebi. Etiopiju kao rodno mjesto rastafarijanskog pokreta izabrala je za mjesto tog svjetski važnog događaja njegova obitelj. Komemorativna događanja, uključujući izložbe slika i fotografija u humanitarne svrhe, trajat će cijeli mjesec.

Oko 400.000 ljudi sakupilo se na besplatnom koncertu pod vedrim nebom, održanom na najvećem trgu Meskel u Addis Abebi koji je ujedno bio i ove vrhunac proslave. Na koncertu se okupila obitelj Boba Marleyja, a pokraj njegovih sinova *Ziggyja* i *Damia* - na nastupili su i poznati pjevači *Babaa Maal*, *Youssou N'Dour*, *Angelique Kidjo*, *Teddy Afro*, *Shaggy* i *India Arie*. Ovo je prvi puta da se proslava obljetnice rođenja reggae zvijezde održava izvan Jamajke.

DUHOVNI BORAC: Ovakva komemoracija poslužila je i kao povod da se u glazbenom kutku prisjetimo Marleyeva kompilacijskog albuma, objavljenog tri godine nakon njegove smrti 1984., jednostavno naslovljenog »Legend«. Kao i većina ovakvih zbirki i »Legend« uspijeva obuhvatiti širinu Marleyeva glazbenog opusa, osim manje poznatih ska uradaka s početka karijere. Rijetke su njegove pjesme koje mogu izbjeći politiziranu pozadinu borbe za prava slabijih i ugroženih, a u prilog tome na kompilaciji se nalaze biblijski simbolička »Exodus«, pravednička »I Shot The She-

riff«, »Buffalo Soldier«, pobunjenička »Get Up Stand Up« ili »Iron Lion Zion«. Kada se doticao ljubavnih tema, uvijek potaknut toplinom i humanošću, njegove pjesme bi se lako oformile u klasike poput ujedinjujuće »One Love«, »Is This Love?«, dirljive »No Woman, No Cry«, pjesme usmjerene protiv emocionalne praznine »Waiting In Vain« ili meditativne »Redemption Song«. Jednostavnost, ljepota i iskrena bliskost obuhvaćene su ovim kompilacijskim izdanjem, na taj način precizno prenoseći bit i poruku Marleyeve glazbe. Kreativnost njegove pobune, pacifizam i iskonska energija tradicionalne jamajkanske glazbe bili su put kojim se Marley kretao i rastao, a svojom svjetskom slavom u sedamdesetima pridonio je i populariziranju rastafarijanizma, religije u kojoj centralno mjesto zauzima nekadašnji etiopski car *Haile Selassie*, jer poznato je, kako je Marley kao najpoznatiji »sin Jamajke«, Etiopiju uvijek smatrao svojom duhovnom domovinom.

D. B. P.

Mladen Barbarić (1873. -1936.)

Mladen Barbarić, pisac, rođen je u Iloku 17. lipnja 1873. a preminuo je 5. rujna 1936. u Zemunu. Podrijetlom je Bunjevac iz Baje, a osnovnu školu je polazio u Iloku, dok je gimnaziju pohađao u Osijeku. Godine 1887. ušao je u Franjevački red. Studirao je filozofiju i bogosloviju u Baji te za svećenika bio zaređen 1896. Bio je vjeroučitelj, župnik i samostanski poglavar u Koprivnici, Cerniku, Iloku i Osijeku.

Još kao student objavio je zbirke rodoljubnih i religioznih pjesama, a pripovijestima, putopisima, pjesmama i vjersko-poučnim člancima javljao se u publikacijama »Neven«, »Smilje«, »Sriemske novine«, »Glasnik Županije požeške«, »Hrvatski branik«, »Seljak«, »Subotičke novine«, »Franjevački glasnik«, »Hrvatske novine«, »Hrvatski list«. Godine 1893. uređivao je Književni prilog gospodarskog lista »Seljak«, a osnivač je i dugogodišnji urednik (1901. -1916.) dječjeg časopisa »Anđeo čuvar«. Baveći se domaćom, navlastito franjevačkom prošlošću, pisao je priloge o slavonskim crkvama, školama, franjevačkim samostanima u Zagrebu, Iloku, Šarengradu, Baču, Olovu i dr. te ih objavljivao u »Subotičkoj Danici«, »Vjesniku Hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskog arkiva«, kalendaru »Jeka od Osijeka«, »Vjesniku Županije virovičke«. U »Franjevačkom vjesniku« vrijedni su mu prilozi: »Zadnji fratri olovski« i »Bivši beogradski fratri«, a u Zborniku Arheološkog kluba »Mursa« rad »Mihajel Šumma, nadbiskup skoplanski i primas Srbije«.

Drugi Hrckov maskenbal

U svečanoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«, u utorak, 8. veljače, održan je II. Hrckov maskenbal. Učenicima osnovnih škola »Matko Vuković« iz Subotice, »Sveti Sava« iz Subotice i Bikova, »Matija Gubec« iz Donjeg i Gornjeg Tavankuta i Ljutova, »Ivan Milutinović« iz Subotice i Male Bosne, »Pionir« iz Starog Žednika, »Vladimir Nazor« iz Đurđina i dječica iz vrtića »Marija Petković«, i

ovoga su puta pokazali i dokazali kako je dječja mašta neograničena. Žiri je zbog toga, kao i prošle godine, veoma teško odlučio koga nagraditi. No, na koncu, prve tri nagrade – po dvije karte za kino, pripale su *Dajani Horvacki* iz OŠ »Matija Gubec« iz Tavankuta, *Ines Baić* iz dječjeg vrtića »Marija Petković« i *Ivani Vojnić Tunić* iz OŠ »Matko Vuković« iz Subotice. Nagradu za najsimpatičnije i najmlađe maskirano dijete - obrok u McDonald's-u, dobio je *Oskar Kovač*, četvrtu i petu nagradu - društvene igrice, osvojile su *Sara Bejm* i

Marina Cvijanov, šestu i sedmu - po jednu knjigu, dobile su *Maja Vidaković* i *Martina Kopunović*, osma i deveta - cheesburger i coca-colu, pripala je *Matiji Merkoviću* i *Marku Duliću*, a četiri utješne nagrade - po jedan hamburger u McDonald's-u, dobili su *Nina Vojnić*, *Viktorija Sudarević*, *Nikola Prčić* i *Martina Buljovčić*.

Draga djeco, nisam ni sumnjala da ćete i ove godine biti toliko originalni i kreativni i jedva čekam iduću godinu, pa da se vidimo na III. Hrckovom maskenbalu.

I Hrcko na maskenbalu

Tri najbolje maske

I. P. S.

HRCKOVÉ ZGODE

Sič Z. or.

BOK DADO. ZA VALENTINOVO SAM KUPIO PARFEM.

O, HRCKO, DOISTA NISI TREBAO TROŠITI NOVAC.

ZAŠTO? PA PARFEM JE ZA MENE.

VALENTINOVNO

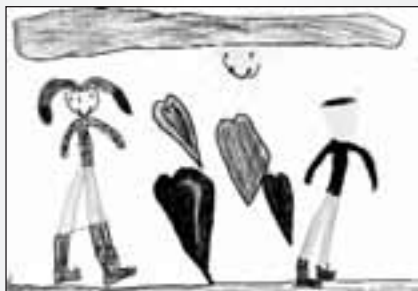
U ponedjeljak, 14. veljače, proslavlja se blagdan ljubavi i zaljubljenih – Valentino. Zato, toga dana budite posebno pažljivi prema svojim najmilijima, a tko je zaljubljen, može darovati voljenu osobu nekim skromnim darom. Nije važna njegova vrijednost, važna je pažnja koja je svima nama potrebna i dragocjena u svakom trenutku. Sretno Valentino i neka vam i svaki drugi dan bude pun pažnje i ljubavi!

I. P. S.

Josipa Orčić, IV. a
OŠ »M. Gubec«, D. Tavankut

Aleksandra Mihaljev, II. b
OŠ »Ivan Goran Kovačić«, Sonta

Andrija Mamužić, I. b
OŠ »Matija Gubec«, Donji Tavankut

Martina Romić, I. h
OŠ »M. Vuković«, Subotica

NEŠTO POVJERLJIVO

Moja mama i tata upoznali su se u diskoteci. Prvo su bili drugovi, pa su se počeli zabavljati. Poslije godinu dana stupili su u brak. Iz njihove ljubavi rodila se prvo moja sestra i poslije devet godina ja.

Dominik Mezei, III., OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna

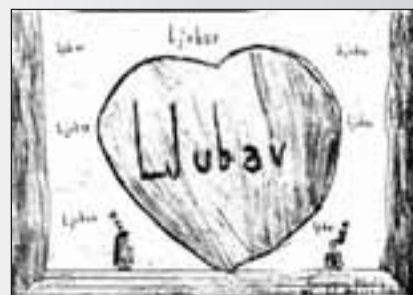

Nikola Tumbas, IV. c
OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

LJUBAV

Ljubav ima čudnu moć
da te probudi u ponoć,
ljubav ima čudnu čar,
kada te netko voli
to je veliki dar.

Martina Ivković, III.h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Nikola Kačmarac, IV. b
OŠ »M. Gubec«, G. Tavankut

MOJA SIMPATIJA

Moja simpatija zove se Tanja. Ima devet godina. Ima plavu kosu i plave oči. Ima vitko tijelo. Prema meni je iskrena. Kada je vidim, malo se zacrvenim. Voli me, a i ja nju volim koliko i ona mene.

Josip Galfi, III.a
OŠ »Matija Gubec«, Donji Tavankut

Larisa Skenderović, III. d
OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna

LJUBAV

Ljubav je kad se vole mama i tata,
kad se vole seka i bata.
Ljubav je kad se vole baka i djed,
kad medo voli med.
Ljubav je kad se vole miš i maca,
kad drug drugaricu ne odbaca.
Kad pas čuva kost,
kad maca ne drži post.
Ljubav je kada u kući vladaju mir i veselje,
kad se ispune sve lijepe želje.

Nataša Jakočević, IV.b
OŠ »Matija Gubec«, Gornji Tavankut

Što najviše volimo slušati

Glazba kao simbol generacije

Piše: Dražen Prčić

Još od prvih prapočetaka primitivnih zvukova, koje su prvi praljudi uspjeli oblikovati u određenu cjelinu tonova i uspijevali ih reproducirati u određenim svečanim ili posve običnim prigodama, glazba je zauzela počasno mjesto u svijesti cjelokupnog ljudskog roda. Razvijajući se usporedo sa svojim tvorcima, kroz vrijeme zajedničkog evoluiranja sve do današnjih dana trećeg modernog milenija, postala je svojevrsnim simbolom epoha i vremena koje je obilježila vlastitom vječnošću.

Sposobnošću da bude zapisana zauvijek je premostila jaz prošlosti i budućnosti, istovremeno utirući put budućim naraštajima i njihovom glazbenom izrazu. U današnjici, s kojom živimo godinama naših života, za svakog od nas, glazba je svojevrsni simbol generacije kojoj pripadamo i oblik izražavanja osobnog afiniteta prema, po mnogima, najljepšoj umjetnosti koju je čovjek uspio stvoriti snagom vlastitog uma.

GLAZBA NAŠEG VREMENA: pisati o glazbi, filozofski

gledano, vjerojatno je uzaludno, jer ona se sluša i riječi nemaju tu snagu potpunog i preciznog predočavanja ideje njenog stvaratelja. Jer glazba je jedinstvena u svom doživljaju upravo zbog činjenice da je svako njeno novo slušanje plod individualnog doživljaja svakog novog slušatelja. A generacije koje je slušaju i svojataju kao svoju, neovisno od godina starosti i vremen-

skih perioda iz kojih potječu, svjedoci su njezine bezgranične snage kojom putuje vječnošću vremena. Upravo zbog toga, ali i spoznaje da bi se o glazbi moglo pisati u nedogled, u ovom tekstu bi se fokusirali na glazbu našeg vremena i sugovornike-slušatelje, koji će osobnim doživljajem svjedočiti o njihovim glazbenim afinitetima.

Je li to klasična umjetnička ili izvorna narodna glazba, klasični rock'n'roll ili suvremeni rap, stvar je individualnog poimanja i priklanjanja određenoj grupaciji ili pak, generaciji.

GENERACIJSKI SIMBOL: Ukoliko ostanemo u okvirima suvremenog perioda posljednjih pedesetak godina unatrag, preciznije od doba kada je kralj *Elvis* ustoličio glazbeni pokret koji će znakovito promijeniti sav dotadašnji pristup popularnoj glazbi, onda bi se mogli generacijski odrediti u

nekoliko faza i glazbenih smjerova. Počevši od *Presleya* i rock'n'rolla, koji se bogatstvom najrazličitijih varijacija izražava sve do današnjih dana, proširujući poduži generacijski niz starih i novih slušatelja i poklonika, pa sve do hiper popularnog bijelog reperera *Eminema*, povijest suvremene glazbe bilježi, ovisno o vremenu u kojemu je nastajala, još nekoliko velikih vremenskih odrednica. Iz korijenskog rock'n'rolla proistekao je tvrđi i snažniji rock, evoluirajući postupno u još nekoliko podsmjerova poput – hard, heavy metal, trash, grunge, koji su također pronašli svoje fanatične poklonike, opet ovisno o osobnom temperamentu i samoodređenju. S druge strane, sedamdesete godine, koje je obilježila najveća ekspanzija raznovrsnosti glazbenih kreacija, donijela je i jedan posve novi smjer. Smjer disco i pop glazbe koja će opet, kao svojevrsni »meki« odgovor rocku i svim njegovim surogatima, pronaći nove milijune oduševljenih poklonika. Svi oni, stvaratelji i slušatelji, proživjeli su skupa svoje vrijeme i generaciju iz koje su potekli, ostajući dosljedni svome glazbenom ukusu ili ga mijenjajući u godinama odrastanja i životne zrelosti. Čini se da je u tome

i najljepša osobina glazbe kao najljepše ljudske umjetničke tvorevine, da se od svojih prvih primitivnih tonova pa sve do danas razvija u beskraj svojih najrazličitijih varijacija. Na radost svih nas i svih budućih generacija čiji simbol tek treba da postane!

Petar i Nikola Francišković,
otac i sin

Glazba koju najviše doživljavam kao svoju je prije svih ona rock'n'roll i pop usmjerenja, glazba koja je svojom kvalitetom uspjela načiniti svojevrsno mjesto u suvremenoj glazbenoj povijesti. »Prijava kazalište« i *Oliver Dragojević*, svatko na svoj način, moj su omiljeni izbor, dok na primjer moj sin Nikola, kao pravi predstavnik mlade i nadolazeće generacije više voli glazbu »čvršćeg« rock prizvuka...

Ana Mučalov, umirovljenica

Iako sam nekada mnogo više slušala glazbu, danas se moje druženje s njom odvija isključivo putem televizijskog programa i emisija u kojima nalazim nešto za svoj glazbeni ukus. Oduvijek mi je najbliža bila zabavna glazba, posebice šansonjerskog tipa, koja se najčešće izvodi i danas na festivalima popularne glazbe. Ne bih posebno izdavajala niti jednog pjevača ili pjevačicu.

Statusni simboli današnjice

Prosječni muškarac 21. stoljeća

Piše: Dražen Prčić

Kada živite u tranzicijskoj zemlji, čiji se bruto nacionalni dohodak po glavi stanovnika kreće između 1.500-2.000 eura, a zahvaljujući pripadnosti »globalnom selu« putem satelitsko-kabelskih televizijskih programa svakodnevno bivate izloženi erupcijama komercijalnih ekonomsko-propagandnih prezentacija država čiji BNP najmanje deseterostruko odskakače, onda se često zapitate: »Ne živimo li mi, ipak, u nekom drugom 'selu'?»

U pokušaju da se odgovori na ovo pitanje, u sljedećim redovima dokumentirat ću primjer, recimo, suvremenog prosječnog muškarca 21. stoljeća i statusnih simbola koji ga, gotovo, neizostavno čine.

AUTOMOBIL: Ovisno o platežnoj moći, koja je u zemljama jačeg BNP-a u velikome relativizirana brojnim kreditnim mogućnostima i kupovini svega na obročnu otplatu, svaki muškarac koji imalo drži do sebe posjeduje automobil novije proizvodnje, maksimalno star do 5 godina. Model i snaga ovise isključivo o afinitetima.

Prosječna cijena: 15–50.000 eura i, naravno, navije.

Primjer: Mercedes, BMW, Opel

NAOČALE: Dioptrijske ili sunčane, jednostavno moraju biti »adekvatno« potpisane što zvučnijom markom (original se podrazumijeva), jer samo tako će najefektinije poslužiti svojoj svrsi. Ovisno o godišnjem dobu u kojemu se nose biraju se modeli i boja stakla.

Prosječna cijena: od 100 eura pa navije

Primjer: Dolce & Gabbana, Ray Ban, Police

LAPTOP: Suvremeni poslovni čovjek, ali ne samo on, u svijetu današnjice jednostavno ne može bez prijenosnog računala. Zahvaljujući utrivanju velikih svjetskih proizvođača, ni cijene najskupljih modela više nisu toliko nedostupne ni prosječnom kupcu.

Prosječna cijena: od 1.000 eura pa navije

Primjer: IBM, Toshiba,

GARDEROBA: Gotovo slična stvar kao i kod automobila (skuplje firmirane dizajnerske »krpice«), najčešće se kupuju na odloženo plaćanje i njihova cijena ovisi isključivo o osobnom poimanju mode. Ali, najvažnija odrednica u ovom segmentu krije se u činjenici da se nova roba kupuje često i da u ormaru nema pre-

više »arhivskih« modela. Standard, ali i velike sezonske rasprodaje omogućuju i slabije platežnima da se dokopaju pojedine vrijedne stvari po prihvatljivijoj cijeni.

Prosječna cijena: Ovisi isključivo o određenom dijelu garderobe i dizajnerskom logotipu.

Primjer: Hugo Boss (odijela), Lacoste (slobodno vrijeme),

RUČNI SAT: Iznimno važan statusni detalj, vrlo vidljiv u svakoj prilici i shodno tomu pažljivo odabran. »Jači igrači« ponosito ističu svoje skupocjene modele vrtoglavih tržišnih vrijednosti, ali i satovi pristojne cijene, uz obvezan originalni model glasovitog proizvođača (nikako jeftine kopije ma koliko zvučnog imena bile), jednako ostavljaju povoljan dojam.

Prosječna cijena: od nekoiliko stotina eura pa do u nedogled.

Primjer: Rolex, Philippe Patek, Tag Heuer

PIĆE: Prilikom izlazaka na određena mjesta, koja su u suvremenom svijetu gotovo nezaobilazni dio ne samo vikenda, već i radnog dana, piće jamačno spada u statusnu odrednicu. Vrsta koja se »troši« ponovno je stvar osobnog ugođaja, ali se skuplja žestoka pića najčešće preferiraju, uz čestu kombinaciju određenog koktela, opet u posebnim prilikama

Prosječna cijena: ovisi isključivo o mjestu izlaska i njegovoj ekskluzivnosti

Primjer: Malt whiskey, Cognac, Vodka,

CIGARE: Nikako cigarete, koje se polako izbacuju iz svih zatvorenih prostora diljem svijeta, nego isključivo fine i skupocjene majstorske uradke savijača najboljih listova duhana. Kubanske u prvom redu, što prestižnije marke, ali i one iz Dominicane nisu ništa manje kvalitetnije. Puše se isključivo u posebnim prigodama kada se želi naglasiti važnost određenog trenutka.

Prosječna cijena: od 20 eura po komadu pa navije

Primjer: Cohiba, Guantanamera

KOMENTAR: Sve navedeno, možda baš ne sve u svakoj prilici, ipak je na određeni način dostupno svakom muškarcu koji ima pristojnija primanja i podobnu kreditnu sposobnost. U iskrenoj nadi da će se i naš BNP u skorijoj budućnosti povećati i priuštiti nam barem djelić »prosječnosti«, ostaje nam optimizam da ćemo i mi jednog dana biti u istom »selu«.

Janjetina sa začinskim biljem

Specijalitet dalmatinske kuhinje

Sastojci:

1,2 kg janjećih rebara
2 režnja češnjaka
ružmarin
kadulja
lovor
ocat
maslinovo ulje

Opis:

U dubokoj zdjeli pripremite marinadu od čašice octa, češnjaka narezanog na komadiće, grančice ružmarina, nekoliko listova kadulje i lovora, soli i papra (ako je moguće, u zrnu).

Janjeće meso probušite vilicom da bolje upije marinadu, i ostavite uronjeno nekoliko sati, okrećući ga povremeno.

Janjetinu ocijedite, prebacite u namaštenu vatrostalnu posudu i pecite na srednje jakoj vatri (160-180°C) otprilike sat vremena, često je okrećući i podlijevajući je marinadom. Tradicionalna priprema zahtijevala bi ognjište i peku, ali ako ne raspolazete takvom opremom, rezultat će biti izvrstan i s pećnicom.

Salata od pečenih paprika

Specijalitet slavonske kuhinje

Sastojci:

Za 4 osobe:
8 paprika
4 režnja češnjaka
1/2 dl ulja
1/2 dl octa
sol i papar

Opis:

Paprike ispeći na žaru, na ploči štednjaka ili u pećnici. Paprikama oguliti kožu, posložiti ih na plitki oval i posipati sitno isjeckanim češnjakom. Posoliti paprike, popapriti ih i preliti mješavinom ulja i octa. Mogu se poslužiti još tople ili ohlađene, kao prilog pečenom mesu ili jelima s roštilja.

ATILA SZALAI

V I J E S T I

Nogomet

Hajduk – Partizan 1:0

Usklopu priprema za nastavak proljetne nogometne sezone u tuskaj Antalyji odigran je prijateljski susret između momčadi splitskog Hajduka i beogradskog Partizana. »Bili« su pobijedili »crno-bijele« sa 1:0 pogotkom pričuvnog igrača *Mate Dragičevića*, a ovaj susret će ostati upamćen po dva povijesna detalja. Po prvi puta je u bijeloj hajdučkoj majici debitirao *Niko Kranjčar*, dok su ove dvije momčade odigrale svoj prvi susret poslije petnaest godina.

Rukomet

Balić najbolji igrač SP-a

Najbolji hrvatski rukometaš *Ivano Balić* ponovno je proglašen za najboljeg igrača na Svjetskom prvenstvu nastivši niz ovog prestižnog trofeja započet od Lisabona 2003 (Portugal, Slovenija, Grčka). U all star momčad turnira plasi-

rao se, kao najbolje svjetsko desno krilo i *Mirza Džomba*, dok ostalih pet čine: *Šterbik* (SiCG), *Kokšarov* (Rus), *Hmam* (Tunis), *Garralda* (Špa) i *Juriček* (Češ).

American football

Patriotsi obranili naslov

Momčad New England Patriots obranila je naslov svjetskog prvaka u američkom nogometu, u posve neizvjesnoj finalu protiv Philadelphia Eaglesa (24:21). Najveći sportski događaj u SAD, veliko finale Super Bowl, koji zasjenjuje košarku i baseball, ove godine je odigrano u Jacksonvillu, a Patriotsima je ovo treći naslov u četiri godine.

Tenis

Dva milanska polufinala Ljubičića

Hrvatski tenisač *Ivan Ljubičić* zaustavljen je u polufinalu ATP turnira u Milanu (325.000 eura) porazom od Čeha *Stepaneka* (4:6, 2:6). U igri parova sa Talijanom *Vicom* također je izgubio polufinalni susret protiv talijanskog dvojca *Galimberti, Bracciali* (6:4, 3:6, 4:6)

Košarka

Kukočeva partija sezone

Već pomalo zaboravljeni košarkaški veteran *Toni Kukoč*, igrajuća živa legenda hrvatske košarke, zabilježio je svoju najbolju partiju u ovogodišnjoj NBA sezoni. Unatoč porazu svoje momčadi Milwaukee Bucks, Kukoč je zabilježio impresivnu all round seriju od 9 koševa, osam skokova, šest asistencija, jednu ukradenu i jednu blokiranu loptu. U 28 minuta koliko je proveo u igri.

Goodyear liga**20. kolo, 5. veljače**

Cibona – Šibenka 96:88

Split – C. Zvezda 70:89

Zadar – Partizan 81:72

Bosna – Zagreb 93:92

Olimpija – Široki 87:59

Budućnost – Slovan 97:93

Laško – Hemofarm 69:65

Reflex – Domžale 80:60

Tablica: Zadar 36, Hemofarm 36, Olimpija 36, C. Zvezda 34, Cibona 34, Laško 34, Partizan 33, Reflex 33, Bosna 32, Slovan 31, Budućnost 30, Zagreb 28, Šibenka 27, Široki 26, Split 25, Domžale 23

Dva svjetska prvenstva za pamćenje

Zlatna Janica i srebrni rukometaši

Piše: Dražen Prčić

Nedjeljna večer 6. veljače donijela je radost i tugu u srcima hrvatskih navijača, koji su željeli fantastični uspjeh Janice Kostelić i njezino drugo zlato na Svjetskom prvenstvu u Santa Caterini »duplirati« sa proslavljanjem obrane titule svjetskih prvaka na prvenstvu u Tunisu.

Nažalost, ovog puta su bili bolji Španjolci i uvjerljivom pobjedom (40:34) odnijeli su zlato u svoju domovinu, dok se četa izbornika *Line Červara* morala zadovoljiti titulom viceprvaka svijeta. Razmaženi brojnim pobjedama svojih ljubimaca svi navijači hrvatske rukometne reprezentacije sa nevjericom su odgledali finalni susret i svjedočili porazu »već viđene« pobjede. Ali...

SREBRO ZLATNOG SJAJA: svaki pravi sportaš zna da za finalne susrete u bilo kojem sportu i vrsti natjecanja vrijede neki posve drugi sportski zakoni i da favoriti često puta ne uspijevaju opravdati unaprijed postavljene pozicije. Finalni poraz sada već bivših svjetskih, ali još uvijek aktualnih olimpijskih prvaka, ipak ne bi trebalo shvaćati kao neku veliku sportsku tragediju. Vratimo li film Svjetskog prvenstva samo par utakmica unatrag i činjenice da je posljednji šut *Sudžuma* iz reprezentacije SiCG završio u *Šolinoj* mreži, novi svjetski prvak Španjolska ne bi se niti plasirala u polufinale. Također da je, pod istim okolnostima Norveška pobijedila Španjolsku, kao što je Hrvatsku, tada bi *Goluža*, *Balić* i ostali igrali za utješno 5. mjesto i svi bi to doživjeli kao veliku sportsku tragediju. A

danas se jedno veliko svjetsko srebro doživljava kao veliki »neuspjeh«. Razmažene navijače željne »vječitog zlata« ne mogu utješiti ni olakšavajuće objektivne okolnosti izražene u očevidnom zamoru gotovo cijele momčadi izmučene brojnim ozljedama nekoliko ključnih igrača (*Metličić*, *Balić*, *Losert*), dok se velike pobjede protiv direktnih suparnika za sami vrh (SiCG i Francuska u polufinalu) u trenu zaboravljene. Umjesto kritika i pokušaja da za ovaj nesretni poraz, sportski bi bilo čestitati svim hrvatskim rukometašima na još jednom velikom uspjehu i medalji koja je potvrdila primat hrvatskog rukometa.

ZLATNA JANICA: gotovo identična na -

vijačka priča uvijek je i pri spomenu ski-jaške kraljice Janice Kostelić. U svakom njenom nastupu, bila to obična utrka u Svjetskom kupu ili nastup na najvećim natjecanjima poput Svjetskom prvenstva ili Olimpijade, očekuje se samo »zlato«, dok se svako drugo mjesto gotovo i ne računa. Sjetimo se samo domaćeg razočaranja na Sljemenu! Ali Janica ne bi bila Janica da nije u stanju pokazati svima da je najbolja kada to najviše treba. Za razliku od rukometaša, ona je u petak 4. veljače, uspjela obraniti svoje zlato u kombinaciji (spust plus slalom) donijevši prvo zlato za Hrvatsku. Nedjeljna ski poslastica, utrka najatraktivnije discipline snježnog sporta donijela je još jedan trijumf sada i zvanično najboljoj skijašici svih vremena. S novim, drugim po redu zlatom, Janica je postala jedina skijašica u povijesti koja ima 7 zlatnih odličja sa najvećih natjecanja (SP i Olimpijada) plus olimpijsko srebro u Super G što je stavlja na apsolutni vrh ženskog ski sporta. Jer ona je jedina skijašica koja je uspjela trijumfirati u sve četiri discipline (slalom, veleslalom, spust i kombinacija), svrstavši se uz bok najvećem skijašu svih vremena Austrijancu *Toniju Saileru* kojemu je to u muškom skijanju, također, jedinom pošlo za rukom. Najljepša stvar u cijeloj priči iz Santa Caterine je okolnost da su pred Janicom još nastupi u »njenim« disciplinama slalomu i veleslalomu, obzirom da je u tijeku drugi tjedan Svjetskog prvenstva. ■

Iva i Dunja Prčić, reprezentativke i košarkašice KK »Spartak« iz Subotice

Priprema za velika natjecanja

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Idućeg tjedna blizanke Prčić, Iva i Dunja, zakoračit će u životno punoljetstvo, ali u svom sportu, košarci, unatoč mladim godinama već su odavno igrački punoljetne. Iako još uvijek u kadetsko-juniorskom uzrastu, za razliku od mnogih svojih vršnjakinja, imaju već nekoliko sezona aktivnog seniorskog staža i danas predstavljaju glavnu okosnicu subotičkog ženskog košarkaškog prvoligaša.

iznijele veliki teret prvoligaških susreta iako ste po godinama još uvijek kadetsko-juniorskog uzrasta. Kolika je vaša prosječna minutaža, te igrački učinak po jednoj utakmici?

Iva: Igram na poziciji pleja, između 35-40 minuta, a u prosjeku postižem između 10-15 koševa.

Dunja: Ovisno o prilikama i protivniku igram na nekoliko mjesta u timu, mada je

Mađarska je domaćin šampionata Starog kontinenta. Na Svjetskom imaju pravo nastupa igračice rođene 1986. godine i mlađe, dok je na Europskom dobni limit 1987. godina.

►Na ovim juniorskim natjecanjima igrate protiv svojih vršnjakinja za razliku od znatno starijih igračica s kojima se susrećete u ligaškim mečevima. Kakva je razlika u igri?

Iva: Na juniorskim natjecanjima igraju pretežito igračice koje igraju vrlo malo u seniorskim momčadima svojih klubova, pa je njihovo igračko iskustvo i znatno manje. Mnogo je teže igrati starijih, iskusnijih košarkašica koje imaju brojne odigrane sezone.

►Da bi se ostvarili vrhunski dometi neophodan je naporan trening. Koliko trenirate i kako sportske obveze uspijevate uskladiti sa školskima?

Iva: U ovom polugodu idemo poslije podne u školu, pa onda imamo prvi od dva dnevna treninga imamo u 11.30, a drugi je poslije nastave u 19 sati navečer. Raspored je ponekad prenatrpan dupliranim obvezama, ali uvijek uspijevamo objediniti i sport i školu. Profesori nekada imaju, a nekada i nemaju razumijevanja, ali do sada škola nikad nije trpila zbog košarke.

►Kako je otići u školu poslije napornog treninga?

Dunja: pa, nije baš najugodnije. Ponekad nam se dogodi da skoro zaspimo od umora, ali odlučile smo se da nastavimo u oba smjera.

►A slobodno vrijeme?

Njega, nažalost imamo najmanje od cijelog dana, pogotovo onog radnog. Vikendom poslije utakmice ipak pronađemo i trenutke koje možemo posvetiti nekom izlasku s prijateljima.

■

Sportska obitelj Prčić

►Tekuće prvoligaško prvenstvo prolazi u borbi vaše momčadi za ostanak u sadašnjoj eliti. Kako biste komentirali sadašnju poziciju »Spartaka« na tablici?

Dunja: Nažalost cijela tekuća sezona je u borbi za mjesto izvan zone ispadanja, što smo vjerujem uspjeli ostvariti s dosadašnjih pet pobjeda. Kako do konca ligaškog natjecanja ima još 7-8 kola mislim da još možemo poboljšati skor pobjeda i možda i poboljšati trenutačni plasman.

►Vas dvije ste, svaka na svojoj poziciji

moja osnovna pozicija na krilu. Također igram gotovo 40 minuta, a koš učinak je između 20-25 poena po susretu.

►Vaše odlične igre osigurale su vam mjesto u juniorskoj reprezentaciji SiCG koju tijekom ljeta očekuju nastupi na Svjetskom odnosno Europskom šampionatu.

Dunja: Prvo je na redu Svjetsko juniorsko prvenstvo koje će se u srpnju igrati u Tunisu, a već sljedećeg mjeseca kolovoza

T j e d n i v r e m e p l o v

Pomilovan pod vješalima

8. veljače 1725. godine umro je *Petar Veliki*, ruski car.

8. veljače 1815. završen je Bečki kongres. Predstavnici europskih zemalja sastali su se 1814. godine u Beču. Odlučili su da se Francuska vrati u granice iz 1792. godine i plati ratnu odštetu. Sva su *Napoleonova* osvajanja poništena. Sljedeće su godine Rusija, Austrija i Pruska u Parizu sklopile savez, nazvan Sveta alijansa. Glavni cilj Svete alijanse bio je očuvanje mira u Europi, ali i gušenje svake nove revolucije.

8. veljače 1825. rođen je *Jules Verne*, francuski književnik.

8. veljače 1885. godine rođen je u Vinkovcima *Ivan Kozarac*, hrvatski književnik. Za života objavio je tek nekoliko književnih crtica, to jest zbirka novela *Slavonska*

krv, a posthumno je objavljen roman *Duka Begović* te Izabrane pripovjetke.

9. veljače 2005. godine katolici obilježavaju Čistu srijedu, kojom počinje korizmeno razdoblje.

9. veljače 1894. rodio se *Pavao Vuk-Pavlović*, hrvatski filozof. Podrijetlom je Židov pa je uklonjen sa katedre na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1941. godine, a komunistički je režim nastavio represiju prema autetičnom filozofu – morao je potkraj 1947. napustiti katedru; 1948. premješten je za knjižničara u Sveučilišnu knjižnicu;

1951. godine umirovljen. No, 1958. godine pozvan je u Skopje gdje je na Filozofskom fakultetu radio do 1971. godine. 13. studenoga 1976. godine je umro. Najvažnija djela su Spoznaja i spoznajna teorija, Ličnost i odgoj, Misao o prirodi i spasenju te Duševnost i umjetnost.

10. veljače 1940. godine prikazan je crtić o Tomu i Jerryu.

9. veljače 1881. godine u Sankt Petersburgu umro je *Fjodor Mihajlovič Dostojevski*, najvažniji predstavnik ruskoga realizma. Najvažnija su mu djela romani *Zločin i kazna*, *Idiot* te *Braća Karamazovi*, koja su ga svrstala u svjetske

klasike. Rođen je 11. studenoga 1821. godine rodio se u Moskvi Odrastao je u osiromašenoj plemićkoj obitelji u sjeni dominantnoga oca, a te činjenice te svakodnevno nasilje u vojnoj školi, kao i *Puškinova* smrt u nerazjašnjenim okolnostima opredijelili su Dostojevskoga prema revolucionarnim, zapravo, anarhističkim načelima kojima se suprotstavljao despotizmu. Nakon neuspjele revolucije osuđen je na smrt – odluka o pomilovanju stigla je dok je stajao u redu pod vješalama odjeven u mrtvačku odoru.

O njemu se priča da je bio strastveni kockar te da je honorare od nekih romana unaprijed potrošio te bio pod neprestanim udarom kockara kojima je bio dužan te izdavača, koji su tražili od Dostojevskog da poštuje dogovorene rokove. Događalo se da je zadnje retke romana pisao u tiskari te da dovršena djela nije pročitao, a kamoli redigirao.

10. veljače 2005. godine počinje muslimanska 1426. godina.

10. veljače 1935. godine rođen je u Travniku *Miroslav Blažević – Čiro*.

11. veljače obilježava se Međunarodni dan bolesnika.

12. veljače 1809. godine rodio se u engleskome gradiću

Shrewsburyju *Charles Darwin*, prirodoslovac i nositelj teorije evolucije.

12. veljače 1809. godine rođen je *Abraham Lincoln*, američki političar i predsjednik SAD-a.

13. veljače 1894. godine umro je Franjo Rački, svećenik i znanstvenik, povjesničar i egdoticar, dugogodišnji najbliži suradnik Josipa Jurja Strossmayera.

NAJBLIŽA SKLAŠICA NA SVIJETU HRVATSKA SNJEŽNA KRALJICA (NA SLICI)	RAPPORT MAVKA	MAJITI DRVO	MOŽE BITI PROŠTA I PROŠI- RENA	TRGOS	PROŠITI GODINE	STARI NAZIV ZA KEMUSKI ELEMENT PROMETI	NAZIV ZA VRBU IVU	SKLAŠICA JELUŠIĆ
BROJICA KOLIBI POGONI VJETAR								
TRGOMAC NADPUS- REŽNE ŽLJEZDE								
BANKNOTA								
BASTAVNI VELNIK		RIJEKA U DALMACIJI ČEŠKO MUŠKO IMJE						12. AVNA ŽITARICA
FILMSKI 18-712-111, PRAČA JOEL I ETHAN				ZELJASTA BILJKA, URODICA	"IMPRU- TIV" 11. IAI JAN OPIS PUTA			
"ASTALIN"			GRADIĆ BLIZU SAKALII VA "IMIII II"					
VATNENAC KID ČNUAK						"CERU" JINI I MESO		
FILMSKI SNIMATELJ I REŽISER MELIIC								
KRATICA VOĐE SVJE IŠKE SII			HABE DIN- SKI PROŠ NEBA LOVCI NA /MIJI			"ITALIJ" GLUMICA ENBERG		
"TURSKA"			MESTRO VICEVA SKULPTURA U ZAGREBU 18-712-11 KURCOWA					
2. VELIKI		MIRODU- SKO VINO DUELO 18-712-11 NOI I IMENOM						
NANOSITI IAK						PHEDREKI MULTACIJ STRUC- NUAK ZA EKSPLO- ZIVE		
UNUGO IM TROJE				RITMIČKA GIMNAS- TIKA OLIMPIKA 17-18-19 "II" IRINA				"II I IKI I" POLJOTOK NA KOLU M II" JALTA
"II II II I METAK"					MUSLIM ŽENSKO IM IZLAZAK ("RED I" I II II)		GLUMICA BRJEČA VELIKUVA ("II I I)	
ANTIČKO NASELJE KOD METKOVIĆA						OPĆE- PLONATO SREDNJI 18-712-11 AI PINKOVIĆ TRUŠA		
ČILII II IAI NI NAPITAK OD ISTOIMENE BILJKE			CRNA ŠUMSKA KREDA POKUS			PFI IKAM BRITANSKA GLUMICA DEBORAH		"KCI I" PFI VA- ČICA ČETINIĆ
NA OVU STRANU OVAMO			POČASNA PRAVNJA PUEŠMA UZVISENA SADRŽAJA				GLUMICA PROMISLIN SINI Y (KRAĆE)	
"LITRA"		VELIKA FOTO GRAFIJA 77 I I SLOVO					"I SLIČNO" "STRONCU"	ELUAMU CI NGI "VENIJA"
ANTIČKO NASELJE Gdje JE DANAS CAVIAI						TRGOVCI SVILOM "SPANJOL- SKA"		
HRVATSKI PJEŠNIK ILIRAC ("TUTNIK")								

RJEŠENJA IZ PROŠLOG BROJA:

MONT BLANC, ARISTOTEL, ZAGUSTITI, ADEN, OLIN, ARAP, AKT, A, IMRE, E, BOJIŠNICA, RBA, LJETOS, AR, RESA, TREVISIO, HASAN, LAW, RASAD, ANIS, LOKOMOTIVA, MARTIN SCORSESE, VIDA, RAZA, EJ, KOPT, L, VAT, LOIRE, O, RAUL, IN, RASPORAK, SAMCI, ILA, SMIONOST, KANTAUTOR.

PETAK 11. 2. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.12 – TV raspored
 09.15 – Lugarnica 9., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanje oko svijeta: Indonezija – skupina 13000 otoka
 11.05 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 11.20 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – Panorama Europe – pitanje
 12.17 – TV kalendar
 12.30 – Sedam žena, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Par-nepar, serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Batman, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.10 – Vijesti
 17.20 – Život uživo – tema dana
 18.00 – Promet danas
 18.05 – Savršeni svijet
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.00 – Panorama Europe – odgovor
 20.10 – Zapravo ljubav, britansko-američki film
 22.25 – Dnevnik
 22.35 – Bioproгноza
 22.40 – Umrorstva u Midsomeru 6., mini-serija
 00.10 – Whoopi, humoristična serija
 00.35 – Zlikavci, zabavni program
 00.45 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 01.05 – Svijet prema Jimu, humoristična serija
 01.25 – U uredu 1., humoristična serija
 01.55 – Bram and Alice, humoristična serija
 02.20 – Par-nepar, serija
 03.05 – Alias 2., serija
 03.50 – Snaga valova, serija
 04.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.55 – Putovanje oko svijeta: Indonezija – skupina 13000 otoka
 05.45 – Ljubo Stipišić Delmata, dokumentarna emisija
 06.25 – Maja, talk-show

HRT 2

07.00 – Sedam žena, serija
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.30 – Bram and Alice, humoristična serija
 13.50 – Emisija
 14.20 – Slalom (Ž), prijenos 1. vožnje
 15.40 – Emisija
 15.50 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 17.00 – Emisija
 17.20 – Slalom (Ž), prijenos 2. vožnje
 18.15 – Emisija
 18.50 – Ljubo Stipišić Delmata, dokumentarna emisija
 19.30 – Glazbena TV
 20.05 – Kome zvoni Dora
 20.35 – Snaga valova, serija
 21.30 – Alias 2., serija
 22.15 – Vijesti na Drugom
 22.25 – Promet danas
 22.30 – Metro pop
 00.00 – Zlikavci, zabavni program
 00.10 – Zona sumraka, serija
 00.55 – Šuma, mađarski film
 02.25 – Savršeni svijet

07.00 NOVA KIDS TV
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Nevjerojatni Hulk
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Nevjerojatni Hulk
 09.55 Uljez, serija
 10.40 Izlog strasti, serija
 11.10 Ljubav bez grijeha, serija
 12.00 Zatočenica, serija
 13.00 Drugo lice – Petar Vlahov show
 13.55 Malcolm u sredini, serija
 14.20 Lude 70-e, serija
 14.45 Mr. Bean, serija

15.10 Um oženjenog muškarca, serija
 15.45 Zatočenica, serija
 16.45 Ljubav bez grijeha, serija
 17.35 Vijesti
 17.40 Izlog strasti, serija
 18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.55 Vrijeme
 20.00 Pet minuta slave, zabavna emisija
 21.00 Ledena staza, igrani film
 22.45 Zakon u New Yorku, serija
 23.30 V. I. P., serija
 00.20 Vrijeme sutra

06.35 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 07.20 Anastasia, sapunica (R)
 08.05 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 09.00 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.25 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.50 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.15 Bračne vode, humoristična serija (R)
 10.40 Dadilja, humoristična serija
 11.10 Sanja, talk show (R)
 12.05 Zabranjena ljubav, sapunica
 12.30 Anastasia, sapunica
 13.20 Osveta ljubavi, telenovela
 14.10 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.00 Ekkluziv, magazin (R)
 15.20 Simpsoni, humoristična animirana serija
 15.45 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.10 Roseanne, humoristična serija
 16.35 Bračne vode, humoristična serija
 17.00 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Vjerujete li u ljubav na prvi pogled?, talk show
 18.25 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Zvučni udar, igrani film, akcijski
 21.55 Ludi grad, igrani film, drama
 00.00 Vijesti, informativna emisija
 00.10 Black River, igrani film, znanstveno-fantastični triler
 01.35 Treće čudo, igrani film, drama (R)
 03.40 Cobra 11 – specijalci s autoputa, kriminalistička serija

SUBOTA

HRT 1

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Vijesti
 08.05 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 08.20 – Villa Maria, serija
 10.30 – Vijesti
 10.40 – Promet danas
 10.45 – Kućni ljubimci
 11.15 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 11.45 – TV kalendar
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.20 – Sedam žena, serija
 13.05 – Zapravo ljubav, britansko-američki film
 15.15 – Vijesti
 15.20 – Alpe-Dunav-Jadran
 15.50 – Reporteri
 16.50 – Vijesti
 17.00 – Promet danas

17.05 – Inspektor Rex 6., serija
 17.50 – Wildlife Specials: Slonovi – špijun u krdu
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Studio 10, show program
 21.35 – Where the Money is?, američki film
 23.10 – Dnevnik
 23.25 – Noć prije, američki film
 01.10 – Sjajni momci, američki film
 02.40 – Newyorški plavci 10., serija
 03.25 – Bez oduševljenja, molim
 03.55 – Inspektor Rex 6., serija
 04.40 – Simpsoni 12., humoristična serija
 05.05 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 05.20 – Studio 10, show program
 06.45 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film

HRT 2

07.00 – Sedam žena, serija
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Vikendica
 09.30 – Emisija
 09.50 – Slalom (M), 1. vožnja
 11.00 – Emisija

12. 2. 2005.

- 11.20 – Parlaonica
12.15 – Slobodna zona,
kratki dokumentarni film
12.30 – Emisija
12.50 – Slalom (M), 2. vožnja
13.45 – Emisija

14.15 – TV raspored

14.20 – Korijeni – hrvatske
manjine u Europi

- 14.50 – Duhovni izazovi
15.05 – Prizma –
multinacionalni magazin
16.05 – City Folk
16.35 – TV raspored
16.40 – Krugovi – sigurnost
u cestovnom prometu
17.00 – Crno-bijelo u boji
17.30 – Filmska klasika – ciklus
Jacquesa Tatija:
Playtime francusko
-talijanski film
19.30 – Glazbena TV
20.05 – Newyorški plavci 10.,
serija
20.50 – Bez oduševljenja, molim
2. – humoristična serija
21.20 – Vijesti na Drugom
21.30 – Parni valjak, snimka
koncerta (2. dio)
22.25 – Simpsoni 12.,
humoristična serija
22.45 – Promet danas
22.50 – Sport danas
23.00 – Pink Live in Concert
23.55 – Reporteri
00.55 – Wildlife Specials:
Slonovi – špijun u krdu
01.45 – National Geographic:
Superkrokodil

- 06.40 TV prodaja
07.00 NOVA KIDS TV
Nevjerojatni Hulk
Diabolik
Djeca iz učionice 402
09.20 Dosje krokodil,
dokumentarna serija
09.45 Smallville, serija
10.35 Djevojke s Beverly Hillsa,
serija
11.05 Futurama, serija
11.35 V. I. P., serija
12.25 Zakon u New Yorku,

- serija
13.15 Ski magazin
13.45 Goodyear liga – sažeci
14.15 VH 1 Put do slave:
Britney Spears
15.05 Ledena staza, igrani film
16.50 Vijesti
16.55 Košarka: Goodyear liga:
Zagreb-Reflex, prijenos
19.00 24 sata
19.50 Da pukneš od smijeha,
zabavna emisija
20.00 Hrvatski Idol – prijenos
21.30 Doktor, igrani film
23.40 Firefly, serija
00.30 Opstanak, serija
01.20 Vrijeme sutra
01.25 TV prodaja

- 07.40 Beyblade, crtana serija
08.50 Moja cura je zvijezda,
humoristična serija
09.10 Rock Me Baby,
humoristična serija
09.30 Lud za tobom
humoristična serija
09.55 Zabranjena ljubav, sapunica
maraton
12.15 Kleopatra,

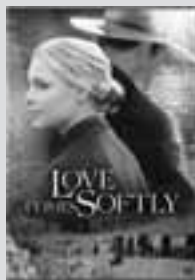

- povijesna mini serija,
13.50 Tarzan: Kralj New Yorka,
kriminalistička serija
14.35 Cijena savjesti,
dramska serija
15.20 Pravi poziv, akcijsko-fanta-
stična serija
16.10 Zvučni udar, igrani film,
akcijski (R)
17.50 Zvijezde Ekstra: Dobro je biti
Ben Affleck i Leonardo Di
Caprio, zabavna emisija
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Exploziv vikend, magazin
20.15 Titanic, igrani film, drama
23.50 Topla kiša Teksasa,
igrani film, erotski
01.20 Black River, igrani film,
znanstveno-fantastični triler
02.45 Ludi grad, igrani film, drama

NEDJELJA 13. 2. 2005.

- 07.50 – TV kalendar
08.00 – Vijesti
08.05 – Najbolji,
dokumentarna serija
08.35 – Radoznali vrtlari,
dokumentarna serija
09.05 – Villa Maria, serija
10.30 – Promet danas
10.35 – Ciklus Columbo:
Lijepa i opasna,
američki film
12.00 – Dnevnik
12.15 – TV kalendar
12.30 – Plodovi zemlje
13.20 – Split: More
14.00 – Nedjeljom u dva
15.05 – Vijesti
15.15 – Promet danas
15.20 – Pjesme s potpisom
16.10 – Love Comes Softly,
američki film

- 17.40 – Kad zvoni?,
serija za mlade
18.15 – Piramida, zabavni program
19.30 – Dnevnik
20.05 – Tko želi biti milijunaš?,
kviz
21.05 – Duga mračna noć, dram-
ska serija
22.10 – Dnevnik
22.25 – Evergreen: West Side
Story, američki film
01.00 – Nedjeljom u dva
02.00 – Balzac, mini-serija
03.35 – Simpsoni 12.,
humoristična serija
03.55 – Love Comes Softly,
američki film
05.25 – Pjesme s potpisom

- 07.45 – Hoodlum & Son,
britanski film za djecu
i mlade
09.20 – Bormio: Kup nacija –
super G, prijenos
10.40 – Biblija
10.50 – Portret crkve i mjesta

- 11.00 – Samobor: Sveta misa,
prijenos
12.05 – Videokiosk
12.50 – Bormio: Kup nacija –
slalom, prijenos
14.05 – Mir i dobro
14.35 – Umrorstva u Midsomeru 6.,
mini-serija
16.15 – National Geographic:
Otrov

- 17.10 – Balzac, mini-serija
18.45 – Opera Box
19.15 – Slobodna zona,
kratki dokumentarni film
19.30 – Glazbena TV
20.00 – Pet plus – sportski
program
21.20 – Vijesti na Drugom
21.30 – Pet plus – sportski
program
23.45 – Promet danas
23.50 – Simpsoni 12.,
humoristična serija
00.10 – Zvezdane staze:
Voyager 5., serija
00.55 – Zvezdane staze:
Voyager 5., serija

- 06.40 TV prodaja
07.00 NOVA KIDS TV
Nevjerojatni Hulk
Diabolik
Djeca iz učionice 402
09.25 Školska rukometna liga
09.55 Buffy – ubojica vampira,
serija
10.45 Angel, serija
11.35 Hrvatski Idol,
zabavna emisija
13.10 Automotiv, auto-moto
magazin
13.40 Tajne veze,
dokumentarna serija
14.10 U sedmom nebu, serija
15.00 Pet minuta slave,
zabavna emisija
15.50 Sve je relativno, serija
16.15 Vijesti
16.20 Zbog jedne Francuskinje,
igrani film
18.00 Jamiejeva kuhinja,

NEDJELJA

kulinarski show
19.00 24 sata
19.30 Vrijeme
19.35 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
20.00 Zona smrti, serija
20.45 Red Carpet, zabavna emisija
21.45 Crossroads, igrani film
23.25 Tajne veze, dokumentarna serija
23.55 Vrijeme sutra

00.00 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
06.35 Astro Boy, crtana serija
07.00 Dexterov laboratorij, crtana serija
07.25 Ed, Edd i Eddy, crtana serija

07.45 Johnny Bravo, crtana serija
08.10 Beyblade, crtana serija
09.20 Opasne čini, igrani film, triler
10.55 Kleopatra, povijesna mini serija, drugi dio
12.30 Titanic, igrani film, drama (R)
15.55 Robert Knjaz – Mjenjačnica, zabavna emisija
16.50 Mijenjam ženu – hrvatska verzija, dokumentarna sapunica
17.40 Salto, zabavna emisija
18.15 Ekkluziv, magazin
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Eksploziv vikend, magazin
20.15 Novi forenzičari, dokumentarno-kriminalistička serija
21.15 Dvostruka misija, kriminalistička serija
22.50 FBI: Istraga, dokumentarno-kriminalistička serija
23.45 Autopsija, dokumentarno-kriminalistička serija
00.45 Topla kiša Teksasa,

PONEDJELJAK 14. 2. 2005.

06.20 – TV kalendar
06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
09.10 – Promet danas
09.15 – Lugarnica 9., serija
10.00 – Vijesti
10.10 – Putovanje oko svijeta: Tajanstveni Island
11.05 – Oprah Show
12.00 – Dnevnik
12.15 – Panorama Europe – pitanje
12.16 – TV kalendar
12.30 – Sedam žena, serija
13.20 – Maja, talk-show
14.00 – Vijesti
14.10 – Par-nepar, serija
14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
15.05 – Batman, crtana serija
15.30 – Nora Fora, igra za mlade
16.00 – Hrvatska danas
16.20 – Život uživo – sa stilom
17.00 – Vijesti
17.10 – Život uživo – tema dana
17.50 – Promet danas
17.55 – Najslabija karika, kviz
18.40 – Villa Maria, serija
19.30 – Dnevnik
20.00 – Panorama Europe – odgovor
20.10 – Latinica: Porijeklo imovine
21.50 – Škrinja: Ruža
22.35 – Bioproгноza
22.40 – Otvoreno
23.35 – Dnevnik
23.50 – Dobro ugođena večer: Praznik u Rimu
01.05 – Duboko u šumi, francuski film
02.35 – Latinica: Porijeklo imovine
04.05 – Shpitza, zabavna emisija
04.55 – Maja, talk-show
05.30 – Sedam žena, serija

06.20 – TV kalendar
06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
09.10 – Promet danas
09.15 – Lugarnica 9., serija
10.00 – Vijesti
10.10 – Putovanje oko svijeta: Jamajka, okus Afrike u Karipskom moru
11.05 – Oprah Show
12.00 – Dnevnik
12.15 – Bioproгноza
12.16 – Panorama Europe – pitanje
12.17 – TV kalendar
12.30 – Sedam žena, serija
13.20 – Maja, talk-show

14.00 – Vijesti
14.10 – Par-nepar, serija
14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
15.05 – Batman, crtana serija
15.30 – Nora Fora, igra za mlade
16.00 – Hrvatska danas
16.20 – Život uživo – sa stilom
17.00 – Vijesti
17.10 – Život uživo – tema dana
17.50 – Promet danas
17.55 – Najslabija karika, kviz
18.40 – Villa Maria, serija
19.30 – Dnevnik
20.00 – Panorama Europe – odgovor
20.10 – Globalno sijelo
20.45 – 100% ja, zabavno-glazbena emisija
21.40 – Svete planine svijeta: Veliki potop, putopisna serija
22.10 – Bioproгноza
22.15 – Otvoreno
23.10 – Dnevnik
23.25 – Na rubu znanosti: Čovjek i NLO
00.25 – The Wolf of the Moon, kanadsko-novozelandski film
02.05 – Globalno sijelo
02.35 – 100% ja, zabavno-glazbena emisija
03.25 – Karte na stol, magazin iz kulture
04.10 – Oprah Show
04.55 – Maja, talk-show
05.30 – Sedam žena, serija

07.00 NOVA KIDS TV
Djeca iz učionice 402
Diabolik
Nevjerojatni Hulk
Harvey Toons
09.55 Uljez, serija
10.40 Izlog strasti, serija
11.10 Ljubav bez grijeha, serija
12.00 Zatočenica, serija
13.00 Red Carpet, zabavna emisija
13.55 Malcolm u sredini, serija
14.20 Lude 70-e, serija
14.45 Sve je relativno, serija
15.10 Um oženjenog muškarca, serija
15.35 TV prodaja
15.45 Zatočenica, serija
16.35 TV prodaja
16.45 Ljubav bez grijeha, serija
17.35 Vijesti
17.40 Izlog strasti, serija
18.10 Uljez, serija
19.00 24 sata
19.45 Vrijeme
19.50 Laku noć,

Hrvatska, crtana serija
20.00 Jedan na jedan – talk show Alke Vuice
21.00 Legenda o jeseni, igrani film
23.20 Svi kažu volim te, igrani film
01.05 Laku noć, Hrvatska, crtana serija

01.15 Vrijeme sutra
06.30 Osveta ljubavi, telenovela
07.10 Anastasia, sapunica
07.55 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
08.50 Simpsoni
09.15 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
09.40 Roseanne, humoristična serija (R)
10.05 Bračne vode, humoristična serija (R)
10.35 Dadija, humoristična serija (R)
11.00 Sanja, talk show (R)
11.55 Zabranjena ljubav
12.25 Anastasia, sapunica
13.10 Osveta ljubavi, telenovela
13.55 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
14.50 Eksploziv, magazin (R)
15.25 Simpsoni
15.50 Sabrina, mala vještica
16.10 Roseanne, humoristična serija
16.35 Bračne vode, humoristična serija
17.00 Dadija, humoristična serija
17.30 Sanja: Tko danas slavi, trgovci ili zaljubljeni?,

talk show
18.25 Ekkluziv, magazin
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Eksploziv, magazin
19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
20.15 Srololovka, zabavna emisija
21.15 Srololovka Valentinovo Party Live
21.55 Valentinovo, igrani film, horor
23.35 Cobra 11
00.30 Vijesti, informativna emisija
00.45 Dvostruka misija
02.15 FBI: Istraga

UTORAK 15. 2. 2005.

HRT 1

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT
 10.25 – Fudge, serija za djecu
 10.45 – Batman, crtana serija
 11.10 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 11.25 – TV raspored
 11.30 – Šume i ljudi: Požari, dokumentarna serija
 12.00 – Zvezdane staze: Voyager 5., serija
 12.45 – Otvoreno
 13.35 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 13.50 – TV kalendar
 14.00 – Res publica: Treća dob, emisija za umirovljenike
 15.00 – The Wolf of the Moon, kanadsko-novozelandski film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Pleme 5., serija
 17.29 – Panorama Europe – pitanje
 17.30 – CIA 2., serija
 18.15 – Panorama Europe – pitanje
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Karte na stol, magazin iz kulture
 19.30 – Bram i Alice, humoristična serija
 20.05 – Kome zvoni Dora?
 20.40 – Oteti, serija
 22.10 – Vijesti na Drugom
 22.20 – Promet danas
 22.25 – Oz 1., serija
 23.20 – Filmska večer s ljubavnim filmovima: Zauvijek mlad američki film
 01.00 – Par-nepar, serija
 01.45 – Bram i Alice, humoristična serija

HRT 2

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 9., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Najekstremnije životinje: Snaga
 11.00 – Govorimo o zdravlju
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – Panorama Europe – pitanje
 12.17 – TV kalendar

12.30 – Sedam žena, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 13.55 – TV raspored
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Par-nepar, serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Batman, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.45 – Promet danas
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.30 – Villa Maria, serija
 19.20 – Panorama Europe – pitanje
 19.30 – Dnevnik
 20.00 – Panorama Europe – odgovor
 20.05 – Uljezi, američko-španjolsko-francuski film
 21.50 – Buky i Franky, dokumentarna emisija
 22.25 – Otvoreno
 23.20 – Dnevnik
 23.35 – Direkt
 00.05 – Meta, francusko-španjolski film
 01.40 – Najekstremnije životinje: Snaga
 02.25 – Buky i Franky, dokumentarna emisija
 02.55 – Direkt
 03.25 – Znanstvena petica
 04.10 – Oprah Show
 04.55 – Maja, talk-show
 05.30 – Sedam žena, serija

nova

06.45 TV prodaja
 07.00 NOVA KIDS TV
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Nevjerojatni Hulk
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Nevjerojatni Hulk
 09.40 TV prodaja
 09.55 Uljez, serija
 10.40 Izlog strasti, serija
 11.10 Ljubav bez grijeha, serija
 12.00 Zatočenica, serija
 12.50 TV prodaja
 13.00 Jedan na jedan, talk show Alke Vuice
 13.55 Malcolm u sredini, serija
 14.20 Lude 70-e, serija
 14.45 Djevojke s Beverly Hillsa, serija
 15.10 Um oženjenog muškarca, serija
 15.35 TV prodaja
 15.45 Zatočenica, serija
 16.35 TV prodaja

16.45 Ljubav bez grijeha, serija
 17.35 Vijesti
 17.40 Izlog strasti, serija
 18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Po ure torture, zabavna emisija
 21.30 Emma, igrani film
 23.35 Svi vole Raymonda, serija
 00.05 Ciklon, igrani film
 01.40 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 01.50 Vrijeme sutra

RTL

06.30 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 07.15 Anastasia, sapunica (R)
 08.00 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 08.55 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.20 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.45 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.10 Bračne vode, humoristična serija (R)
 10.35 Dadilja, humoristična serija (R)
 11.00 Sanja, talk show (R)
 11.55 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 12.25 Anastasia, sapunica
 13.10 Osveta ljubavi, telenovela
 14.00 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 14.50 Eksploziv, magazin (R)
 15.25 Simpsoni
 15.50 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.15 Roseanne, humoristična serija
 16.35 Bračne vode, humoristična serija
 17.00 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Mama, lagao sam ti!, talk show
 18.25 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 21.05 Mrtva tišina, igrani film triler
 22.45 Cobra 11
 23.40 Vijesti, informativna emisija
 23.55 Srčolovka, zabavna emisija
 00.45 Cobra 11
 01.35 Valentinovo, igrani film, horor (R)
 03.15 Eksploziv, magazin (R)

SRIJEDA

HRT 1

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 09.20 – NULTI SAT
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.35 – TV kalendar
 13.45 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 14.00 – Res publica: Trenutak spoznaje
 14.45 – Res publica: Heureka
 15.00 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Pleme 5., serija
 17.29 – Panorama Europe – pitanje
 17.30 – CIA 2., serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Znanstvena petica
 19.30 – Bram i Alice, humoristična serija
 20.05 – Kome zvoni Dora?
 20.40 – Druga sestra Boleyn, mini-serija (12)
 22.10 – Vijesti na Drugom
 22.20 – Promet danas
 22.25 – Oz 1., serija
 23.20 – Filmska večer s ljubavnim filmovima: Volim nevolje američki film
 01.20 – Par-nepar, serija
 02.05 – Bram i Alice, humoristična serija

HRT 2

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 9., serija
 10.00 – Vijesti
 10.05 – Putovanje oko svijeta: Kenija i Tanzanija – divlja strast Afrike
 10.55 – Radoznali vrtlari, dokumentarna serija
 11.25 – Najbolji, dokumentarna serija
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – Panorama Europe – pitanje
 12.17 – TV kalendar
 12.30 – Sedam žena, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Par-nepar, serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Batman, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas

SRIJEDA 16. 2. 2005.

16.20 – Život uživo – sa stilom
17.00 – Vijesti
17.10 – Život uživo – tema dana
17.50 – Promet danas
17.55 – Najslabija karika, kviz
18.40 – Villa Maria, serija

19.30 – Dnevnik
20.00 – Panorama Europe – odgovor
20.05 – Tko želi biti milijunaš? kviz
21.10 – Brisani prostor
22.05 – Pola ure kulture
22.35 – Bioprogrnoza
22.40 – Otvoreno
23.35 – Dnevnik
23.50 – Druga sestra Boleyn, mini-serija
01.20 – Zabavni program
02.35 – Putovanje oko svijeta
03.25 – Brisani prostor
04.15 – Pola ure kulture
04.45 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
04.55 – Maja, talk-show
05.30 – Sedam žena, serija

06.45 TV prodaja
07.00 NOVA KIDS TV
Djeca iz učionice 402
Diabolik
Nevjerojatni Hulk
Harvey Toons
09.40 TV prodaja
09.55 Uljez, serija
10.40 Izlog strasti, serija
11.10 Ljubav bez grijeha, serija
12.00 Zatočenica, serija
12.50 TV prodaja
13.00 Naša mala klinika, serija
13.55 Malcolm u sredini, serija
14.20 Lude 70-e, serija
14.45 Svi vole Raymonda, serija
15.10 Um oženjenog muškarca, serija
15.35 TV prodaja
15.45 Zatočenica, serija
16.35 TV prodaja
16.45 Ljubav bez grijeha, serija
17.35 Vijesti
17.40 Izlog strasti, serija
18.10 Uljez, serija
19.00 24 sata

19.45 Vrijeme
19.50 Laku noć Hrvatska, crtana serija
20.00 Obiteljske tajne, igrani film
21.45 U sridu – talk show
22.45 Sve za ljubav, igrani film
00.15 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
00.25 Vrijeme sutra

06.30 Osveta ljubavi, telenovela (R)
07.15 Anastasia, sapunica (R)
08.00 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
08.55 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
09.20 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
09.45 Roseanne, humoristična serija (R)
10.10 Bračne vode, humoristična serija (R)
10.35 Dadilja, humoristična serija (R)
11.00 Sanja, talk show (R)
11.55 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
12.25 Anastasia, sapunica
13.10 Osveta ljubavi, telenovela
14.00 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
14.50 Eksploziv, magazin (R)
15.25 Simpsoni, humoristična animirana serija
15.50 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
16.15 Roseanne, humoristična serija
16.35 Bračne vode, humoristična serija
17.00 Dadilja, humoristična serija
17.30 Sanja: Ljudi, psi i mačke naglavačke!, talk show
18.25 Ekkluziv, magazin
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Eksploziv, magazin
19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
20.15 Robert Knjaz – Mjenjačnica, zabavna emisija
21.05 Nestali, kriminalistička serija
21.55 Tragovi zločina, kriminalistička serija
22.45 Cobra 11 – specijalci s autoputa, kriminalistička serija
23.35 Vijesti, informativna emisija
23.50 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica (R)
00.45 Mrtva tišina, igrani film, triler (R)
02.20 Cobra 11 – specijalci s autoputa, kriminalistička serija (R)
03.10 Eksploziv, magazin (R)

ČETVRTAK

06.20 – TV kalendar
06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
09.10 – Promet danas
09.15 – Lugarnica 9., serija
10.00 – Vijesti
10.05 – Putovanje oko svijeta: Kenija i Tanzanija – divlja strast Afrike
10.55 – Radoznali vrtlari, dokumentarna serija
11.25 – Najbolji, dokumentarna serija
12.00 – Dnevnik
12.15 – Bioprogrnoza
12.16 – Panorama Europe – pitanje
12.17 – TV kalendar
12.30 – Sedam žena, serija
13.20 – Maja, talk-show
14.00 – Vijesti
14.10 – Par-nepar, serija
14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
15.05 – Batman, crtana serija
15.30 – Nora Fora, igra za mlade
16.00 – Hrvatska danas
16.20 – Život uživo – sa stilom
17.00 – Vijesti
17.10 – Život uživo – tema dana
17.50 – Promet danas
17.55 – Najslabija karika, kviz
18.40 – Villa Maria, serija
19.30 – Dnevnik
20.00 – Panorama Europe – odgovor
20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.10 – Brisani prostor
22.05 – Pola ure kulture
22.35 – Bioprogrnoza
22.40 – Otvoreno
23.35 – Dnevnik
23.50 – Druga sestra Boleyn, mini-serija
01.20 – Zabavni program
02.35 – Putovanje oko svijeta
03.25 – Brisani prostor
04.15 – Pola ure kulture
04.45 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
04.55 – Maja, talk-show
05.30 – Sedam žena, serija

07.50 – TV kalendar
08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
10.30 – Sjedinica Hrvatskog sabora, prijenos
13.35 – TV kalendar
13.45 – Slobodna zona, kratki

dokumentarni film
14.00 – Res publica: Slika zdravlja, emisija o zdravstvu
15.00 – Sjedinica Hrvatskog sabora, prijenos
16.30 – Vijesti za gluhe
16.40 – Pleme 5., serija
17.30 – CIA 2., serija
18.15 – Panorama Europe – pitanje
18.20 – Županijska panorama
18.45 – Poslovni klub
19.15 – Europa i mi
19.30 – Bram i Alice, humoristična serija
20.05 – Kome zvonio Dora?
20.35 – Zapadno krilo 5., serija
21.25 – U uredu 1., humoristična serija
21.55 – Vijesti na Drugom
22.05 – Promet danas
22.10 – Oz 1., serija
23.05 – Filmska večer s ljubavnim filmovima: Samci, američki film
00.40 – Par-nepar, serija
01.25 – U uredu 1., humoristična serija
01.55 – Bram i Alice, humoristična serija

02.20 – Zapadno krilo 5., serija

07.00 NOVA KIDS TV
Djeca iz učionice 402
Diabolik
Nevjerojatni Hulk
Harvey Toons
Djeca iz učionice 402
Diabolik
Nevjerojatni Hulk
09.55 Uljez, serija
10.40 Izlog strasti, serija
11.10 Ljubav bez grijeha, serija
12.00 Zatočenica, serija
12.50 TV prodaja
13.00 U sridu – talk show
13.55 Swiss Toni, serija
14.20 Lude 70-e, serija
14.45 Futurama, serija
15.10 Um oženjenog muškarca,

17. 2. 2005.

TV TJEDNIK

serija

15.35 TV prodaja
 15.45 Zatočenica, serija
 16.35 TV prodaja
 16.45 Ljubav bez grijeha, serija
 17.35 Vijesti
 17.40 Izlog strasti, serija
 18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Pet minuta slave, zabavna emisija
 21.00 Kućanice, serija
 22.00 Mr. Bean, serija
 22.30 Mirotvorac, igrani film
 23.15 Zgodne djevojke, igrani film
 01.00 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 01.10 Vrijeme sutra

06.30 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 07.15 Anastasia, sapunica (R)
 08.00 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 08.55 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.20 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.45 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.10 Bračne vode, humoristična serija (R)
 10.35 Dadilja, humoristična serija (R)
 11.00 Sanja, talk show (R)
 11.55 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 12.25 Anastasia, sapunica
 13.10 Osveta ljubavi, telenovela
 14.00 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 14.50 Eksploziv, magazin (R)
 15.25 Simpsoni, humoristična animirana serija
 15.50 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.15 Roseanne, humoristična serija
 16.35 Bračne vode, humoristična serija
 17.00 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Bila sam Račanova glasnogovornica, talk show
 18.30 Eksploziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mijenjam ženu
 21.05 Druga prilika, igrani film, komedija
 22.35 Cobra 11
 23.25 Vijesti, informativna emisija
 23.40 Robert Knjaz – Mjenjačnica
 00.30 Nestali, kriminalistička serija
 01.15 Tragovi zločina

Emisija TV tjednik emitirat će se i večeras, 11. veljače, u terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. U ovoj emisiji moći ćete pogledati prilog o održanom Prelu mladih u organizaciji HKC "Bunjevačko kolo". Repriza ove emisije je u subotu, 12. veljače u 15 sati.

FILM TJEDNA

Subota, 20.15 RTL

TITANIC

igrani film, drama, 1997, 194 min
 Redatelj: James Cameron
 Uloge: Leonardo DiCaprio, Kate Winslet, Billy Zane, Kathy Bates, Frances Fisher, Gloria Stuart, Bill Paxton, Bernard Hill, David Warner

Krajem travnja 1912., »Titanic« je okončao svoj kratki život, poput najsajnije zvijezde, ostavivši trag koji tinja i danas, gotovo čitavo stoljeće kasnije. Priča o gigantskom brodu priča je i o sudbinama stotina nesretnih putnika, a posebno o sudbini mladog Jacka Dawsona i lijepe Rose Dewitt. Izvikujući sada već slavnu rečenicu »Ja sam kralj svijeta!« Leonardo DiCaprio postao je na prvi mah prepoznatljiv i nedjeljiv dio nezaboravnog filma, ali i simbol snage ljubavi.

Duboko ispod morske površine, istraživač i lovac na blago, Brock Lovett (Bill Paxton), u potrazi je za legendarnim dijamantom, navodno skrivenim na potonulom »Titanicu«. Kada Lovett umjesto dragog kamena pronađe crtež nage žene, a ista se žena, danas starica, prepozna, počinje jedna od najromantičnijih i najtužnijih priča svih vremena.

Među mnogobrojnim putnicima najvećeg broda u povijesti, »Titanica«, našla se i sedamnaestogodišnja Rose (Kate Winslet), nesretna zbog ugovorenog vjenčanja. Njezin bogati zaručnik, bezosjećajni Cal Hockley (Billy Zane), budno bdije nad svojom dragom, no njezino će srce, umorno od rigidnog odgoja, pronaći novu nadu za ljubav u jednom putniku trećeg razreda. Na trenutak izvan nadzora zapovjedne majke, Rose upoznaje slobodoumnog mladića, Jacka Dawsona (Leonardo DiCaprio), i njegov je dječjački zaradni šarm osvojio iz prve, ali i upozna sa svijetom bez stega. I dok se brod bliži svojoj sudbini, zapisanoj u zvijezdama, Jack i Rose okusit će zaborav koji donosi ljubav, kojoj nitko, pa čak niti najveća tragedija, ne može stati na put...

Cameronov spektakl svakim svojim kadrom odiše geslom »veći od života«, lebdeći iznad žanrova nevjerovatnom redateljskom ingenioznošću: ljubavna priča dvoje mladih u centru je događaja, no ovaj nezaborn film ujedno je i triler, komedija i tragedija u jednom.

Prema svim zakonitostima dramatike, »Titanic« je morao podbaciti, jer snimiti film koji, s jedne strane mora ispoštovati žanrovske i produkcijske smjernice i ne iznevjeriti gledateljska očekivanja, a s druge, ostati zapamćen kao remek-djelo i film koji će naraštaji mladih gledati iznova i iznova, u najmanju je ruku bio poduhvat sličan ronjenju na dah do same olupine broda. No, ovome spektaklu doista ništa nije uspjelo prepriječiti uspon do punog financijskog i kreativnog uspjeha: Cameronova izbalansirana režija, specijalni efekti u službi priče, nadahnuti scenografija i sjajne glumačke izvedbe, učinili su gledanje filma, znatno dužeg od tri sata, nezabornim iskustvom.

Veliki ljubitelj morskih dubina, Cameron je i u ovome filmu iskoristio priliku i spustio se do dna zajedno s filmskom ekipom, snimivši dokumentarne materijale koji su također pronašli svoje mjesto u filmu, dodatno potvrđujući autentičnost ostvarenu naprednim specijalnim efektima.

Veliki dio filmskog doživljaja, vezanog uz »Titanic«, na leđima nose mladi i talentirani glumci – Leonardo DiCaprio (»Avijatičar«, »Uхвати me ako možeš«), i Kate Winslet (»Život Davida Galea«, »Božanska stvorenja«). Naizgled nespojivi par, mršavi i nervozni glumac, i zamamna, kao s Rubensove slike jedra glumica, uspješno su pokazali kako talent doista može premostiti sve zapreke – slično kao i ljubav. Pored spomenutog para, neizostavno treba spomenuti izvrsnog Billyja Zanea (»Fantom«) kao negativca koji ipak ima osjećaje te legendarnog Davida Warnera (»Planet majmuna«, »Pretkazanje«) kao njegovog vjernog slugu.

»Titanic« je zaradio mnogobrojne nominacije za nagradu »Oscar«, a svoju je neprijepornu kvalitetu i dokazao primivši ukupno jedanaest pozlaćenih kipića. Tu su, naravno, i brojni »Zlatni globusi« te mnoge druge, prestižne nagrade.

Bunjevački jezik

U povodu uvođenja bunjevačkog jezika u škole:

1. Smatram da bi ovo trebao biti signal za Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske da se pokraj srpskog jezika u nastavu uvede i vlaški, krajiški ili neki slični jezik.

2. Ovo predstavlja negativan kontinuitet u

radu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu, koje je prije dvije godine reizdalo knjigu *P. Bernardin Unyia* »Istorija Šokaca, Bunjevaca i Bosanskih Franjevaca« (koja ima blagoslov od *Miklósa Hortya* koji je se - be zvao »patronom Bunjevaca«).

3. Nastavak »Memorandumske politike« u Srbiji, i to preko Ministarstva prosvete.

P. S. Naravno, pod 1. je ironija, a pod 2. i 3. zbilja (vaistina).

Ime i adresa autora poznati Uredništvu

Pretplatite se!

TUZEJSTVO

☐ 6 mjeseci – 800 dinara

☐ 1 godina – 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

INOZEJSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUIYU 22

(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE
"URNA"
 A.D.-d.o.o.

 Trg žrtava fašizma br. 1
 PREDUZEĆE ZA PRODAJU
 POGREBNE OPREME
 PREVOZ I CEREMONIJAL
 SAHRANE
 Tel.: 024/558-011
 Cvečara:
 Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.728 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.420 din., a u jednom pravcu 1.920 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica

Put Jovana Mikića 12

Tel: 024/55-22-00

Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku

- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku

- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Jezični savjetnik

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Na izravnoj vezi« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)

»U društvu s mladima« (petkom)

20,00 h

»Aktualije« (ponedjeljkom)

»Iz hrvatske povijesti« (utorkom)

»Putokazi« (srijedom)

»Rock vremeplov« (četvrtkom)

Vjerska emisija (petkom)

20,30 h

- Vijesti dana

- Pripovijetka Balinta Vujkova

- Hitovi hrvatskih izvođača

- Minute za ljubitelje jazz-a (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

POBJEDNIK MAŠKARA U GOLUBINCIMA: VITEZ NA KONJU

